ВІСТІ
КОМБАТАНТА

2

ТОРОНТО – НЬЮ-ЙОРК 2003

ВІСТІ КОМБАТАНТА
Рік 2003 Торонто–Нью-Йорк. Ч. 2 (234)

ЗМІСТ

Справлення помилки: У ч. 1, 2003, у змісті надруковано: «Ярослав КОЛОДІЙ: Велика помилка Богдана Хмельницького, ст. 30», має бути: «Гірка помилка М. Грушевського».

Закінчення на ст.108

ВІСТІ КОМБАТАНТА

2

2003

ВИДАВЦІ: Головна Управа Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, Головна Управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА
СПІВУЧАСНІ: Братство Українських Січових Стрільців Об'єднання кол. вояків УПА,Броди-Лев Інк., Українська Стрілецька Громада в Канаді
РЕДАКЦІЙНА КОЛЕҐІЯ: Роман Колісник
д-р Василь Верига
Володимир Молодецький
АДМІНІСТРАТОР: Іларій Кушніренко, тел. (416) 247-5039

VETERANS' NEWS, bimonthly, published jointly by:
United Ukrainian War Veterans in America, Brotherhood of Former Soldiers of the 1st Ukrainian Division of the UNA.
In association with:
Brotherhood of Ukrainian Sichovi Striltsi, Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc.; Brody-Lev, Inc.; Ukrainian War Veterans' Association in Canada

VETERANS' NEWS
P.O. Box 279, Stn. "D", Toronto, ON
Canada M6P 3J9

Статті, підписані прізвищем чи ініціялами автора, не завжди відповідають поглядам редакції.
Редакція застерігає собі право скорочувати статті і справляти мову.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:
В Канаді річна передплата 35.00 дол. В США і інших країнах 35.00 ам. дол.

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИКІВ:

Англія:

AUFC — H.Q.
49 Linden Gardens
Notting Hill Gate
London, W2 4HG
ENGLAND

Mr. S. Wasylko
4 The Hollows
Silverdale
Nottingham, NG11 7FJ
ENGLAND

Австралія

Mr. Wasyl Stanko
3 Jean Ave.
Paradise, S.A. 5075
AUSTRALIA

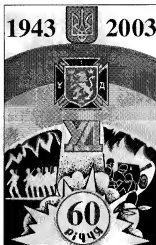
Typesetting and layout by
Creative Touch
COMMUNICATIONS

Printed by

TRIDENT Associates Printing
Українська Друкарня ТРИЗУБ
Toronto • St. Catharines • Buffalo
1-800-216-9136

Василь ВЕРИГА

ДО 60-річчя ДИВІЗІЇ „ГАЛИЧИНА"

З вибухом німецько-польської війни Червона Армія 17 вересня 1939 р. зламала договір про ненапад з Польщею і захопила західно-українські землі, загарбані Польщею в 1919 році у війні з Україною. Польща перестала існувати як держава і Західна Україна опинилася в межах СССР. Офіційно це називалося визволенням західніх братів-українців з-під польської корміги, які не цілих два роки побували „під сонцем сталінської конституції". За цей короткий час НКВД провело масові арешти найбільш відомих людей, українських патріотів, які віддано працювали для розвитку української культури та збереження української мови, а між ними й ідейні комуністи–члени Комуністичної Партії Західної України, були власне, першими жертвами московсько-большевицького терору. Дволітній совєтський режим на західноукраїнських землях (вересень 1939-червень 1941) коштував Західну Україну десятки тисяч жертв найбільш свідомих та активних у політичному, культурно-освітньому та релігійному житті українців. Терор і заслання до совєтських ґулаґів смерти та тисячі арештованих синів і дочок українського народу по всіх тюрмах України були найкращим свідком, як виглядало совєтське „визволення єдинокровних братів і сестер" з-під польського панування. Відкриті тюрми після втечі большевиків перед німецьким наступом у Львові, Станиславові, Дрогобичі, Чорткові, Луцьку, Умані та інших міст Західної України, із тисячами не тільки помордованих, але ще й тортурованих нічим не винних людей, науковців, священиків, журналістів, учителів, ба навіть студентів середніх шкіл, і взагалі свідомих українців, а головно тих, які раніше зазнали переслідувань з боку польської окупації, а між ними жінки і діти. Ці помордовані жертви були незаперечним доказом, що московсько-большевицька комуна не несла ніякого визволення, але ще більше поневолення. І власне тому українське населення Західної України вітало німців як визволителів від жорстокого большевицького терору.

Проте скоро виявилося, що політика німців в Україні не багато різнилася від російської у трактуванні українських націоналістів і коли йшлося про державну незалежність України. Але дозволили

відкрити церкви, українські школи й арештовували тільки за протинімецьку діяльність і саботажі і карали відкрито, скріплюючи свій терор і тим відпихали від себе навіть найбільших германофілів. Про ідеологічні симпатії до німців і мови бути не могло, бо український націоналізм, на якому виховувалася міжвоєнна молодь, був антиподом до німецького націонал-соціялізму як і до московського большевизму. Український націоналізм ідеалізував вільну, ні від кого незалежну українську державу, а німецький націонал-соціялізм бачив на Україні свій життєвий простір–Der Lebensraum.

Зимою 1943 року воєнне щастя покинуло німців і вони понесли величезні втрати на всіх фронтах, а по битві під Сталінградом були змушені відступати на цілому фронті. Було очевидним, що Німеччина програла війну й Совєтська армія знову ступила на українську землю і на захоплених теренах мобілізувала українську молодь воювати за колгоспи, за ката України „за Сталіна, за родіну", тобто–совєтську імперію, в якій український нарід обернено в невільника, а русифікаційна політика Москви загрожувала йому духовною смертю. Не могло бути суніву що, повернувшись на Україну, Москва вперто продовжатиме своє ганебне діло українського ґеноциду.

Потерпівши поразки на всіх фронтах, німці звернули увагу на поневолені Москвою народи, які готові були включитися в боротьбу проти большевизму і почали організувати з них чужинецькі дивізії, щоб скріпити власний мілітарний потенціял. І німецький губернатор Ґаличини Отто Вехтер пригадав собі заходи українців творити своє військо для боротьби з Москвою, і запропонував формувати українську дивізію „Ґаличина". Так українські провідні кола, не вірячи в успіх повстанського руху, погодилися на організацію реґулярної військової частини. Дивізія „Ґаличина", як і Українська Повстанська Армія, творилися з розчисленням на німецьку програну і на новий конфлікт демократичних сил Заходу із тиранічними силами Сходу–Совєтським Союзом.

Поверх 80 тисяч добровольців зголосилося в ряди української дивізії „Ґаличина", яка організувалася під синьо-жовтими кольорами, з галицьким золотим левом на синьому тлі як дивізійною відзнакою, з українською щоденною мовою, чого не мали мільйони мобілізованих українців у Червоній Армії, та зі старшинами українцями в нижчому ешелоні, під умовою, що воюватиме тільки проти большевизму на східному фронті.

Після однорічного вишколу дивізія „Ґаличина" попала на фронт в околиці міста Броди, в силі поверх 10 тисяч вояків, де була оточена і заледве три тисячі пробилося на захід. Частина загинула на

полі бою, частина врятувалася і скріпила ряди, зокрема командного складу Української Повстанської Армії та продовжала боротьбу з більшовизмом. Частина попала до большевицького полону, де зазнала нелюдського трактування.

На базі поворотців дивізію відновлено іншими добровольцями і вона продовжувала боротьбу з большевизмом на теренах Словаччини, Словенії та Австрії аж до 8-го травня 1945 року, де залишила по собі найкращі спогади. Відступаючи з фронту, дивізія „Ґаличина", в тому часі вже 1-ша дивізія Української Національної Армії, зложила свою зброю не перед Червоною Армією, але перед західніми альянтами, що символічно означало, що вона далі продовжуватиме боротьбу з московським большевизмом-імперіялізмом доступними їй формами. Частина дивізії „Ґаличина" попала до американського полону, а найбільше до британського, де опинилося поверх 10 тисяч осіб у таборі коло міста Ріміні над Андріятицьким морем в Італії.

Зі створенням Дивізії терор у Ґаличині дещо зменшено, звільнено сотні українців з арештів і концтаборів, сотні врятувалися перед арештуванням, тікаючи до Дивізії. Вишкіл Дивізії придався для українського підпілля, бо деякі з членів Дивізії перейшли до УПА. Корисною Дивізія виявилася також допомогою тисячам українців-втікачів від большевиків з різних частин України, що знайшлися на терені Ґаличини. Деякі з них мали змогу дістатися далі на захід часом навіть при допомозі військових частин.

На шляху боротьби Дивізія „Ґаличина", перейменована на першу дивізію Української Національної Армії, понесла чималі страти в людях у боях під Бродами та на фронті в Австрії. Але понесла їх в ім'я Української Незалежної Держави. В той же сам час, Совєтська Армія, йдучи переможно зі сходу на захід, мобілізувала тисячі українців, чоловіків і жінок, і висилала їх без зброї і без вишколу на гарматне мясо німецькій артилерії. І вони гинули тисячами від німецьких куль або від куль своїх „заградітельних отрядов" Червоної Армії, які не дозволяли на відступ, гинули за тирана „Сталіна, за родіну". Вони силою обставин вмирали за перемогу московського імперіялізму, за скріплення кайдан і поневолення власного народу.

Війна закінчилася не так, як сподівалися українці–організатори Дивізії. Америка, яка впровадила Совєтський Союз до Ліґи Націй саме тоді, коли український нарід був в аґонії штучно створеного Москвою голоду в Україні, тепер не допустила до конфлікту між демократичними країнами Заходу і тоталітарним Совєтським Союзом. Щоправда, за це Америка заплатила війною в Кореї, а зокрема у В'єтнамі, де Москва відігравала першорядну ролю.

Наступні роки в Україні виявили, що брати-українці, які були змушені боротися „за Сталіна і родіну", боролися за більше поневолення України, за скріплення кайданів на українському народові. Україна, будучи два роки під німецькою окупацією–недоїдала зокрема по великих містах, бо німці забирали все, що могли для потреб армії. Але за совєтського „визволення", крім масових арештів і заслань на Сибір, три роки по війні знову створено в Україні третій з черги голод у 1946-47 році, скріплено русифікаційну політику, знищили остою українства на Західній Україні–Українську Греко-Католицьку Церкву і всю її Ієрархію, а Православну підпорядкували Москві, як це було раніше. Навіть у діточних садках запроваджено російську мову й говорити рідною мовою ввважалося українським націоналізмом, за що каралось засланням у далекий Сибір.

Побут дивізійників у таборах полонених, зокрема у Ріміні, викликав прихильну поставу у британських воєнних колах, які недопустили до насильної видачі їх совєтам. Навпаки, вони допомогли розвинути культурно-освітню працю, яка дозволила підтягнутися інтелектуально навіть тим, які не мали на це нагоди дома. Багато колишніх дивізійників, вийшовши з полону, покінчили різні високі школи і стали професіоналістами у різних ділянках наукового життя країн їхнього поселення і ширили правду про боротьбу українського народу за своє визволення, за свою державну незалежність.

Відзначаючи 60-ліття створення дивізії „Галичина", яка під кінець війни стала першою дивізією Української Національної Армії, що збігається з 12-річницею незалежности України, згадаймо про тих молодих хлопців, які з любови до свого народу і бажання здобути йому належні права, віддали своє життя на полі бою, чи й по війні, працюючи за своїми професіями, віддавали час, енергію і ділилися своїм майном, щоб принести славу українському народові і визнання його прав на вільне і самостійне державне життя.

Із проголошенням Незалежности України колишні дивізійники, організовані у Братстві кол. Вояків 1 УД УН, звернули всю свою увагу на допомогу Україні, щоб відродити українські національні установи, допомагали лікарням, школам та різним інституціям, які працюють на відродження української національної свідомости.

Живі ще колишні дивізійники дякують Господеві за те, що дозволив їм дочекатися незалежної України і вірять, що у скорому часі Україна стане дійсно українською державою із національним патріотичним урядом і Верховною Радою, які належно оцінять Дивізію „Галичина" як чергове звено у боротьбі за незалежність і її вклад у відбудову Самостійної і Соборної української Держави.

ЗВЕРНЕННЯ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОСТИ В УКРАЇНІ ТА НА ПОСЕЛЕННІ

з нагоди 60-их роковин постання Дивізії „Галичина" (відомої також, як 1-ша Дивізія Української Національної Армії)

Шістдесят років тому галицька земля прощала своїх добровольців, як колись Січових Стрільців. Вони йшли на поклик громадського проводу, беззастережно піддержаного героїчними воїнами Визвольних Змагань України, благословенні найвищими церковними ієрархами, у супроводі тисячних мас народу, щоб боротись за волю України, дарма, що в чужих мундирах.

До речі, цей виклик попереджували, за несповна два роки окупації, злочинні вчинки Москви–сотки тисяч свідомих українців арештовано й вивезено в Сибір, а з вибухом совєтсько-німецької війни–десятки тисяч, в нелюдський спосіб, помордованих в'язнів–українських патріотів. Все це, в парі з німецькою невдачею під Сталінґрадом, недвозначно означало початок кінця війни, що диктувало українським патріотам вступити до організованої Дивізії „Галичина", сподіваючись на зудар Москви із Заходом.

У пекельній битві під Бродами, з переважаючими силами ворога, Дивізія засвідчила перед цілим світом, що за ідеал–Суверенна і Незалежна Україна–який передається з покоління в покоління, будуть боротись аж до перемоги, яку здійснив український народ 1991 року.

Повоєнні роки в Україні виявили чи не найкраще, що т. зв. совєтська перемога принесла ще гірше соціяльне поневолення, а в парі з тим русифікацію й руїну українських культурних надбань. Навіть у дитячих садках запроваджено російську мову, а говорити рідною мовою вважалося буржуазним націоналізмом, за що каралося засланням.

Історія Дивізії „Галичина", як й УПА, писалась кров'ю її жертв, що зобов'язує наших істориків, учителів, вихователів молоді поширювати її в правдивому світлі серед громадянства, а особливо, серед молоді, яка не мала змоги довідатися про дійсні цілі і завдання цієї військової формації.

Тому, що історія Дивізії „Галичина" в Україні була представлена режимними істориками фальшиво, ми закликаємо наших літераторів, науковців в Україні й поселенні–організувати поминальні Богослужіння за поляглих, дискусійні семінари, круглі столи і конференції для висвітлення її правдивої історії в часі війни й після неї. Так само важливо підкреслити, що дивізійники брали активну участь у розбудові духовного й культурного життя української спільноти на поселеннях і на рідних землях.

І на завершення звертаємося до державного керівництва відзначити всіх борців за Суверенну і Незалежну Україну державним визнанням, без огляду на мундир, в якому вони боролись.

За Президію Світового Конґресу Українців:

Аскольд Лозинський–президент

Віктор Педенко–генеральний секретар

Ярослав КОЛОДІЙ

ЩАСЛИВА БУДЬ, КРАЇНО МОЄЇ ДОЛІ!

У 12-у річницю незалежности України.

24 серпня українці всього світу відзначатимуть дванадцяту річницю Української Держави, що відродилася 24 серпня 1991 року, а 1 грудня того ж року їй заявили про свою лояльність мільйони громадян України.

Так довго самостійною наша держава ще не була–ні в козацькі часи, ні на початку двадцятого століття. Отож тих перших дванадцять–це серйозна віха у нашій історії. Скільки людей боролись за волю України–і не дочекалось її. А скільки дочекалось, а нині не знають, як сприймати Україну, яку мають. З колишньою радістю і благовінням чи з гірким докором: „Ми хочемо іншої України". Ми таки справді щось набули за тих дванадцять років. Незалежність прийшла до нас і як Божий дар, і як вибір народу, спраглого волі. Майже 92% наших голосів, відданих на підтримку Акта про незалежність України на грудневому референдумі 1991 року–прецедент унікальний: такої одностайности Україна ще не знала. З часом проголошена незалежність набирала реальних обрисів. Приймались державні атрибути. Створювалась законодавча база. Набирало потуги українське військо. Нас визнавав світ. З великими зусиллями на п'ятому році незалежної таки прийняли Конституцію України. От тільки з економікою було не все так просто.

Тепер знову чекаємо кращих часів. Хтось–повернення старих, а хтось за мізерні копійки будує незалежну Україну і вірить, що завжди так не буде.

Наші „державотворці", яких все частіше називають неукраїнськими, тим часом роз'єднують нас з усієї сили. Вони створюють для нас на наші кошти десятки релігійних сект, сотні політичних партій, тисячі громадських організацій. Усе це робиться з однією метою–роз'єднати і без того роз'єднане українське суспільство. Як зупинити ці процеси руйнації і нищення української нації? Хто може це зробити? Хто поверне надію усім отим невдоволеним „маленьким українцям", для яких незалежна Україна стала країною нездійснених мрій? Подібних запитань у кожного ще чимало. Але й від нас також щось залежить. Мусимо виховувати в собі хоч елементарну національну гідність, усвідомлювати себе самодостатньою нацією–і щось робити для України, а, отже, і для себе. Бодай подумки у цей день скажу щиро: будь щаслива, Україно, країно моєї долі і недолі, мій скромний доме, моя світла мріє, моя незраджена любове. Вірю, що полинова зоря не вічна над тобою, що оте дванадцятирічне дитя таки виросте, змужніє і ще добре здивує найбільших скептиків.

Дай, Боже, усім нам дожити до цього дня. Слава Україні!

Петро ГРИЦАК

ВІД БАНДЕРІЇ ДО БАНДЕРИ ТА ДИВІЗІЇ

Східна Галичина займає спеціяльне, важливе місце в українській модерній історії–сам М. Грушевський назвав Галичину „Українським П'ємонтом", як явище паралельне до італійського державотворення у XIX ст. Бо П'ємонт (сама назва означає попросту „підгір'я"), й маленька державка на півночі в Італії, потрапила основно причинитися до створення модерної держави–Італії з немалого числа гетерогенних частин. Саме українське відродження почалося в Галичині від Перемишля. Тому не є дивним, що саме біля Перемишля (який є також на підгір'ю), в недалекому селі Валяві, була резиденція гр.-кат. єпископа, офіціяльно „єпископа перемиського, самбірського й сяноцького", яка десь аж до 1780 р. мала свою власну військову охорону. Це, мабуть, було конечністю в останніх роках Речі Посполитої Польщі, коли в краю запанувала анархія. Але з того постала традиція, що група їздців, з прапорцями, на конях, називана популярно „бандерією", завжди супроводжала укр. гр.-кат. єпископа підчас його урочистих візитацій поодиноких парохій. Пізніше це вже відбувалося без зброї, на вимогу австрійської влади, яка перебрала Галичину у 1722 р. Традиції тих бандерій продовжувалися ще донедавна; автор бачив їх особисто у 30-их роках XX ст. Це, одначе, звучить як якась дивна гра слів: якраз, як мала творитися Дивізія, почали політично анґажуватися „бандерівці", під проводом Ст. Бандери. Чи дійсно традиції бандерій переберуть тепер бандерівці? Чи це буде роля Дивізії?

В переломному для Галичини 1848 р., спонтанно почали творитися по містах і містечках Галичини народні міліції (для охорони народної свободи, після знесення всяких февдальних привілеїв і скасування панщини), що довело відразу до тертя між тодішніми русинами–як тоді звали українців–та поляками. Характеристичним для тих часів був факт, що українці не хотіли йти до опанованої поляками „Народної Ґвардії", а створили урядово затверджений курінь „Руських Гірських Стрільців", у силі 1400 вояків, який себе заявив остро по стороні цісарської влади. Австрійський уряд був з того дуже задоволений; говорено навіть, що цісарева особисто вишивала прапор для того куреня. Тому, що саме ті, найбільше пригноблювані польськими панами „русини", стали одинокою більшою на-

ціональною групою твердо по стороні цісарської влади, стали їх популярно називати „тирольцями сходу". Це було в порівнянні до відомої тоді в Европі боротьби тирольців із французькими окупантами підчас наполеонських воєн яких 40 років раніше! Одначе (й це також деякі австрійські діячі завважили), через їх скандально зле трактування поляками за часів галицької автономії, ці саме „тирольці сходу" створили 50 років пізніше свій власний П'ємонт.

Вже в тому Українському П'ємонті колишні „русини" називали себе сміло українцями та почали спонтанно себе організувати культурно у „Просвітах", а на побутовому рівні–у спортово-руханкових відділах „Січей" та „Стрільців", вже напередодні 1-ої світової війни. Пізніше ті автономні відділи були формально злучені у чисто військовій формації–Леґіоні Українських Січових Стрільців (УСС), які увінчалися великою славою за свої геройські подвиги підчас 1-ої світової війни. Пізніше, підчас визвольних змагань, УСС стали елітною частиною УГА. Леґіон УСС став, до певної міри, прикладом для активістів, які формували Дивізію.

Ті вищезгадані формації творилися галицькими українцями тому, що політична ситуація була тоді в Европі дуже напружена через суперечки між тодішніми европейськими великодержавами. На південному сході Европи розходилося головно про розподіл потурецьких територій на Балканах і доступ до Босфорду й Дарданеллів. Також росіяни зазіхали на Ґаличину, якої українське населення проявляло тоді, на думку москалів, наміри виступити одного дня за свої права самостійного народу–що дуже дратувало самопочуття їх, москалів! Ці, ще недавно здавалося б цілком фантастичні інтенції, почали ставати поступово щораз більше реальними й були поштовхом до таких історичних добровільних військових формацій: „Січі" творили січовиків, тоді як інші організації продукували своїх „стрільців". Практично, над добором до тих товариств працювали над ідейною молоддю представники новопосталого тоді руху–„Пласту". Пласт взірцево займався головно ідейним і фізичним вихованням підростаючої молоді, підготовляючи її до життя в природі та до майбутньої розвідчої служби. Також австрійський уряд, зі своєї сторони, назагал заохочував до тих активностей для скріплення свого мілітаризму, як противагу до очікуваного нападу грізного медведя зі сходу, який, голосно порикуючи, твердив, що якраз тепер прийшов час „щоб визволити усіх братів слов'ян з австрійської неволі".

Коли війна вибухла в серпні 1914 р., українські добровольці були остаточно з'єднані в леґіоні під назвою Українські Січові Стрільці

(УСС). Офіційно його чисельність була тільки 2000, через спротив поляків. Е. Маланюк згадує у своїх споминах, що було це перше справжнє українське військо (у XX ст.), після зруйнування москалями Січі у 1775 р., тобто 139 років пізніше. УСС дуже добре записалися на полі бою в порівнянні до інших австрійських військових частин, у яких військова служба була примусовою. Пізніші пригоди УСС, вже як частини УГА, не будуть тут дискутовані, бо УГА орґанізував український уряд, і вони є добре описані деінде.

Потім ще слідувало кілька епізодів, пов'язаних з організацією українських військових частин з добровольців, як Карпатської Січі у 1939 р., чи леґіонів „Нахтіґаль"і „Ролянд", які не будуть тут дискутовані, бо не залишили вони по собі якихось більше тривалих наслідків. Тому, черга приходить на Ґалицьку дивізію, організування якої почалося у 1943 р., та яка евентуально перетворилася на 1-шу Дивізію УНА. З огляду на обставини, в яких Дивізія творилася, та факт, що стала вона формацією, яка була заанґажована у програній війні, автор хоче підкреслити засади, на яких Дивізія організувалася у відношенні до міжнародного права, та які, назагал, були дотепер мало дискутовані. Тут йдеться про міжнародне законодавство у відношенні до творення масових армій з колишніх полонених, добровольців і покликаних примусово новобранців окупаційною владою, а також про правне становище суспільних організацій добродійно-харитативного характеру, покликаних до репрезентації населення перед окупантом.

Масові армії почали творитися в Европі від часу французької революції. Зараз-же почали також формуватися міжнародні закони для певного унормування існування таких інституцій, з метою поліпшення долі комбатантів, які дісталися до полону, про опіку над раненими, як також про можливість набирати добровольців з-поміж колишніх ворогів чи навіть полонених (Женевська та Гаазька Конвенції, які підписали тоді всі воюючі сторони, з виїмком СРСР і Японії). На тих умовах в Ґаличині почалися заходи для створення Дивізії якраз 60 років тому. Ґаличина була тоді окупована німцями й творила окремий Дистрикт у Ґенеральному Ґубернаторстві (ҐҐ), створеному із колишньої Польщі, де українців перед окупаційною владою офіціяльно репрезентував Український Центральний Комітет (УЦК), очолений проф. В. Кубійовичем. УЦК, як добродійно-харитативна організація, а не як політична репрезентація, поставився прихильно до створення Дивізії, під впливом публічної опінії тих часів. Українці бачили, як підтримувана з Лондону–фінансово й політично–польська Армія Крайова (АК) та інші „са-

модіяльні" польські боївки ростуть у силу, та тільки чекають пригожої хвилини, щоб кинутися на українців. Ненависть до українців була спеціяльно підсичувана радієвою пропаґандою з Лондону, яка твердила, що Польща програла у 1939 р. війну головно через українців та інші меншини. Також акція систематичного залякування українців почалася в Грубешівщині ще 1942 р. Систематично тоді вимордовувано головно українські провідні елементи, але не нехтували поляки винищувати поодиноких незаанґажованих осіб, якщо до того була якась відповідна нагода. Типовою погрозою було говорення: коли ми повернемося, на кожному дереві буде висіти один українець! Реакцією на це були „самодіяльні" гуртки, що опісля згуртувалися під проводом Ст. Бандери в загони УПА. Однак вели вони свою активність також одверто проти німецької адміністрації, що доводило до застосування супроти українців варварських мір збірної відповідальности, придуманої нацистськими ідеологами супроти ненімців. Тут українські кола подумали, що варто було би ту ситуацію якось змінити до певної міри, навіть тимчасово, бо виглядало, що українська громада знаходилася дослівно „між Сциллою і Харібдою".

Розходилося про те, щоб українці мали на руках також якийсь козир мілітарного значення, спеціяльно, як би німці війну програли (на що тоді заносилося), але головно, щоб дістати від німців, на побутовому рівні, якусь передишку. Тому видавалося, що створення Дивізії при підтримці Військової Управи, УЦК і проф. Кубійовича давало надію на якусь, хоч не ідеальну, розв'язку. Ніхто не міг передбачити таких подій, як битва під Бродами. З другої сторони, треба взяти під увагу, що завдяки Дивізії велика скільківість українських активістів потрапила уникнути страшних наслідків більшовицького поневолення. Разом з родинами, це близько 100.000 осіб. Додатково, через політичну передишку, яку українці в Галичині дістали через покращання відносин з окупаційною владою, 200.000 українців потрапило утікти перед фізичною загладою. Вони потрапили збудувати згодом українське зорганізоване життя на еміґрації, чи як тепер є модно казати, „в діяспорі".

Мимо того, ще нераз чуємо від ніби мудрих, але не досить поінформованих наших земляків про мниме „коляборанство" УЦК, проф. Кубійовича та провідних людей з його оточення. Проф. Кубійович був репрезентантом суспільно-харитативної, а не політичної організації, й тому не був жодним коляборантом (коляборантом у політичному сенсі). Хоч може в дечому й помилявся, правдоподібно, ніхто не зробив більше для збереження тяглости українського

суспільства в Галичині у тих старшних воєнних роках, як проф. Кубійович. Як науковець, а не професійний політик, проф. Кубійович був скромною людиною і не хвалився своїми заслугами. Навіть (як не правник) може сам не знав про свої досягнення у світлі міжнародного права: був прикладним оборонцем суспільних прав (social welfare) свого народу, а не коляборантом, що варто ще раз підкреслити.

Справи Дивізії не можуть забути вороги України. Хоч таких дивізій, як 14-та, було 30, далі тривають намагання їм пришити якусь провину, як мнима участь у втихомиренню Варшавського повстання, розправа з Гутою Пеняцькою або зле трактування словацького населення. Але, переглянувши розвиток новітньої історії українського народу, його війська й політичної думки, бачимо, що від яких 225 років були спроби, в міру обставин, творити власну збройну силу, яка завжди викликала ворожу реакцію. Це в дусі самооборони та переконання, що українці мусять самі дбати про своє існування, „з мечем в руці", супроти заходів захланних сусідів, готових до „панування над цілим світом".

Накінець, не можна цілком забути певних неґативних аспектів, зв'язаних із створенням і існуванням Дивізії. Команда Дивізії була цілком в руках, часто мінімально до того кваліфікованих німецьких старшин, головно військ СС, крім одного з Вермахту. Через їхнє наставлення до ненімців взагалі, не мали до них наші дивізійники великого довір'я. Це ствердив авторові його брат Павло, коли приїхав до нього з Нойгаммеру до Відня на коротку відпустку, у травні 1944 р. Казав, що це розуміли навіть деякі більше інтеліґентні німецькі старшини, які були одначе в меншості.

Не помогло також, що руки командуючих генералів були зв'язані рішеннями Гітлера, чоловіка без вищого військового вишколу, та тоді вже у злому стані здоров'я. Ті справи тепер одверто дискутуються на сторінках німецьких фахових журналів. Також в тих роках Альянти систематично підслуховували німецькі тайні військові комунікації, і знали про їхні ініціятиви стратегічного й тактичного характеру. Остання відносно успішна німецька офензива в Арденах у грудні 1944 р. була проведена при цілковитому вилученні радієвих комунікацій. Одначе, вищезгадані неґативні аспекти малі у порівнянні до очікуваних загальних втрат українського суспільства в Галичині, як би Дивізії взагалі не було, й німці продовжили б свою тактику „спаленої землі" у рр. 1943-1944 перед своїм відступом.

До справи страт Дивізії під Бродами можна додати ще деякі вияснення. Дивізія була кинена окремими полками в бої якраз у той час, як деякі вермахтівські частини відступали із першої лінії. Це викликало відразу певні емоційні проблеми серед дивізійників.

В той час у німецьких збройних силах, була тенденція дуже строго карати поодиноких вояків за найменші провини, ніби щоб втримувати дисципліну. У Дивізії траплялися розстріли.

Фрайтаґ зрезиґнував з командування Дивізією без причини, оправдуючись „що українська дивізія розбіглася". Пізніше аналіза битви показала неправильність його погляду, і, як відомо, Фрайтаґ одержав „ріттеркройц", а таке відзначення давалося за хоробрість вояків даного з'єднання. Поспіх і необдуманість у введенні Дивізії на боєвій лінії, важкий терен бездоріжжя, величезна ворожа перевага спричинили оточення й великі втрати. Ця битва (знана в большовицькій термінології як „колтівський прорив", від поблизького села Колтова), була частиною „львівсько-сандомирської операції", проведеної у великих масштабах, як частина великої літньої офензиви на цілому східному фронті.

Президенту України Кучмі Л. Д.
Голові Верховної Ради України Литвину В. М.
Прем'єр-міністру України Януковичу В. Ф.

Відкритий лист української інтелігенції з приводу загрозливих тенденцій «Року України в Росії» та «Року Росії в Україні»

Ми глибоко стурбовані політичним та мовно-культурним підтекстом неорадянських пропагандистських проектів типу „Рік України в Росії" та „Рік Росії в Україні", які цілком відповідають стратегії правлячих кіл Російської Федерації.

Під час малоросійських хороводів та фестивалю вареників „Року України в Росії" до Верховної Ради було подано законопроект „Про застосування російської мови в Україні", відповідно до якого „*...функціювання державної мови не може бути підставою для дискримінації та обмежень щодо вільного використання російської мови в усіх сферах суспільного життя"*. Натомість проект проголошує статус російської мови „*як робочої мови органів влади, місцевого самоврядування, організацій, підприємств, незалежно від форм власності..."* та гарантує її застосування в діловодстві, судочинстві, освіті, культурі, науці, ЗМІ тощо. За порушення таких норм передбачено дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність. Українській мові як **„єдиній державній"** відводять суто декоративну роль–її використання лишається обов'язковим тільки для прийняття актів вищих органів державної влади та управління.

Вже сьогодні мовна ситуація в Україні є кричущим свідченням нерівноправності саме української, а не російської мови: інформаційний простір, книговидання, кіно- і телеринок є сферою домінування мови „старшого брата". Так, на одну україномовну книгу в нас припадає 56 російськомовних. Рідна для 67% громадян мова втрачає свої позиції під тиском нового поросійщення. Захищає державну мову від остаточного витіснення історично та економічно більш привілейованою російською та утримує баланс фактичної двомовності лише існуючий Закон „Про мови в УРСР" та роз'яснення Конституційного Суду України щодо статусу української мови як „обов'язкового засобу спілкування в публічних сферах суспільного життя".

Під тиском російських колег керівництво нашої держави готове

знівелювати й досягнення української історичної науки: торік віце-прем'єри двох „братніх" країн в Москві ініціювали групу для ревізії підручників з історії, створених після розпаду СРСР. У відповідь було оприлюднено відкритого листа, що засуджував політичний перегляд історії України, переписування підручників та плани щодо державного відзначення 350-ї річниці т. зв. Переяславської ради. Його підписали передовсім сотні провідних істориків, діячів науки, культури, освіти з усіх регіонів України, зокрема–Ю. Андрухович, С. Білокінь, В. Брюховецький, Я. Дашкевич, І. Калинець, Є. Сверстюк, а також ряд відомих політиків–Л. Кравчук, А. Матвієнко, І. Плющ, Б. Тарасюк, В. Ющенко та ін. Проте попри всі протести, з початком нинішнього „Року Росії в Україні" таки розгортається широкомасштабна підготовка до державного відзначення в 2004-му році 350-ліття Переяславської ради, яка стала відправним моментом поневолення України Росією. Водночас, досі на державному рівні ігноруються дати історії України. Показовим є сам факт призначення офіційного відкриття „Року Росії в Україні" на 27 січня. Як відомо, цього дня 85 років тому київські студенти і гімназисти вирушили під Крути, щоб зупинити агресію „північних братів".

Цього разу подання „Про внесення змін до статті 38 Конституції України" щодо надання російській мові статусу офіційної вже підписали 150 депутатів–переважно представників „більшості".

Дії керівництва держави, спрямовані на обмеження мовних прав титульної української нації, дедалі більше суперечать букві й духу Конституції України, Акту Проголошення Незалежності України, ба, навіть радянським „Закону про мови в УРСР" і „Дежавній Програмі розвитку української мови та інших національних мов в УРСР на період до 2000 року".

Таким чином, розпочато процес зміни конституційного ладу, до складових якого Конституційний Суд відносить нинішній статус української мови. Це загрожує подальшою втратою культурної самобутності та політичної незалежності українського народу.

На відміну від росіян, які проживають в Україні, українці не мають можливості реалізувати власні національні, мовні, культурні та інші права поза Українською державою і тому будуть змушені твердо їх відстоювати.

Ми вважаємо, що будь-який перегляд мовного законодавства щодо юридичного закріплення позицій російської мови є неприйнятним і матиме згубні для українського суспільства наслідки.

Відкритий лист підписало кілька тисяч чоловік–
відомих політиків, учених, громадських діячів.

Микола РЯБЧУК

ЗНАКУВАННЯ ПОЛІТИЧНОГО ПРОСТОРУ

Свого часу, пригадується, Дмитро Табачник–у період своєї тимчасової опали (після звільнення з адміністрації президента, яку він у 1994-1995 рр. очолював)–дав розлоге інтерв'ю опозиційній на той час газеті „День"; де дозволив собі зокрема пустити шпильку в бік свого екс-патрона. На запитання, хто тепер, після його відставки, має найбільший вплив на президента, п. Табачник не без іронії відповів: „Той, хто першим добіжить до його кабінету".

Не знаю, чи був п. Табачник серед „групи товаришів", котрі першими цього разу добігли до президента Кучми з пропозицією відсвяткувати ювілей Щербицького, але підписати відповідний документ від імені Кабінету міністрів йому таки довелося, як і взяти у ролі гуманітарного віце-прем'єра участь у низці „святкових" заходів, у яких сам президент завбачливо (чи легковажно?) участі не взяв.

Леґенда каже, що головними чолобитниками у боговгодній справі пошанування останнього московського ґауляйтера в УССР були його давні однопартійці, цековські соратники й побратими Петро Тронько, Віталій Врублевський та Леонід Кравчук. Ентузіязм перших двох загалом зрозумілий, беручи до уваги поважний вік одного й глибоку закоріненість другого у „золотій" для обох них добі; що ж до Леоніда Макаровича, то його заповзятливість виглядає дещо дивною: адже й у новій, „соціял-демократичній" добі він почувається незгірше, та й суто особистою любов'ю до В. Щербицького він ніколи начебто не палав, висловлюючись про нього в останнє десятиріччя якщо й не скептично, то принаймні відсторонено. Пояснити черговий фінт невгамовного спаломіста Леоніда Макаровича можна, лише припустивши, що й цього разу він пішов на панель не так за велінням серця, як за велінням партії–мудрої, керівної і безмірно „соціял-демократичної".

Зрештою, як ми знаємо, люди роблять ще й не таке з непотамованої любові до соціял-демократичної ідеології та, особливо, соціял-демократичного „общака". Але навіщо самій цій „крутій" (чи, по-їхньому кажучи, „прагматичній") „партії" знадобився ювілей комуністичного дідуся, котрий, за більшістю панівних у цій „партії" критеріїв, був звичайнісіньким „лохом",–збагнути важче. Тут, очевидь, слід зважити на загальну схильність тамтешніх партійних вождів до всіляких „політтехнологій" та інших штучок, котрі їм чомусь видаються старшенно „крутими", важливими і корисними–майже на рівні барабана Страдіварі та стерео-(а не „Моно-") Лізи.

Скоріш за все не Щербицький потрібен сьогоднішній владі, і не його ювілей (якщо 85-ліття взагалі можна серйозно вважати значним „ювілеєм", а самого Щербицького „визначним діячем"); їй потрібно щось значно простіше і водночас істотніше: нагадати усім, *хто* в хаті господар; пояснити найбільш нетямущим, *чия* Україна; демонстративно плюнути в пику кожному, хто цього не розуміє або розуміє, та не погоджується. Святкування похапцем вигаданого квазі-ювілею Щербицького–акт суто символічний, таке собі маркування підконтрольної території: так достоту ведмеді обдряпують пазурами кору дерев, собаки мітять паркани, зграї лосанжелеських підлітків вимальовують на стінах вибагливі графіті, зашифровуючи в них грізні послання суперникам із сусідніх ґанґів; а злодії в законі з'їжджаються на похорон чергового хрещеного батька, щоб демонстративно проїхатись кавалькадою через усе місто на своїх мерседесах, натхненно тиснучи на клаксони. Як правило, жодного практичного глузду в цих подібних актах немає, крім одного: окреслити свій символічний простір, леґітимізувати (а точніше–сакралізувати, бо ж про правдиву „леґітимність" у цьому світі не йдеться) своє панування на даних теренах за допомогою певних ритуальних, маґічних дій.

Фактично, святкування „ювілею" Щербицького нам дають зрозуміти, що „влада сьогодні сильна, як ніколи", і що демонстративна „гра з правилами, а не за правилами"триває й далі. Власне, в „грі з правилами", а не „за правилами", й виявляється специфічна „сила" української влади. Бо якщо під „силою" розуміти здатність влади налагодити ефективну економіку, правову систему, демократичні інституції й вивести Україну бодай на рівень інших східноєвропейських країн, то мусимо говорити, на жаль, не про Влади, а про її подальшу нікчемність, дегенерацію та звиродніння. Проте якщо розуміти під „силою" міру опанування державного апарату кримінально-бізнесовими кланами, то такої „сильної" влади в Україні справді ще не було–принаймні від часів більшовицького „дєрібану", коли Михайло Грушевський під диктовку слідчого НКВД (такий собі архаїчний прототип новочасних „темників") закликав своїх закордонних друзів припинити опір режимові, бо „українська інтеліґенція переконалась, що радянський уряд оволодів становищем міцно і буде здійснювати свою програму соціяльно-економічного і культурно-національного будівництва твердо й неухильно". Як здійснювалася надалі, і після 1931 року, програма тодішньої „сильної" влади–ми знаємо; як здійснюватиметься програма її теперішніх спадкоємців–невдовзі побачимо.

В цьому контексті, гадаю, святкування ювілею Щербицького–це такий самий символічний акт, як і розсилання мільйонів провокаторських листівок від імені Віктора Ющенка, демонстративне підслуховування телефонних розмов, помешкань і кабінеітв, хакерські напади на електронні поштові скриньки, послідовне знищення податковими терористами всякого бізнесу, пов'язаного чи бодай запідозреного у зв'язках з опозицією. Після торішнього скандального нападу омонівських головорізів на російського бізнесмена Григоришина та українського депутата Сивковича багато хто дивувався, чому влада діє так грубо і примітивно: адже розправитися з небажаним бізнесменом можна було й за інших обставин–без присутності „недоторканого" депутата, та й без вульґарного запаковування Григоришину до кишень наркотиків та новенького, ще в машинному маслі, пістолета. (Сам факт, що ніхто не дивується провокаціями влади, а дивується лише вбогості її провокаторської фантазії,–по-своєму показовий). Лише кілька оглядачів зауважили–і, як на мене, слушно,–що та грубість і прямолінійність були зумисними: йшлося насамперед про демонстрацію м'язів, про виразний сиґнал усім, хто ще не зрозумів або ще вагається: і з вами так буде, і ще не так буде, і що ви нам зробите?

Воістину, *ця* влада „сильна", себто свавільна і аморальна, як ніколи.

Було б, однак, спрощенням зводити все це обдряпування дерев та обпісювання політичних парканів до суто символічного, ритуального дійства. Влада готується до президентських виборів 2004 року, яких із відомих усіх причин не сміє програти і за перемогу на яких боротиметься всіма можливими й неможливими засобами. Частково ми вже бачили ці засоби в 1999, 2001 та й інші роки, частково вже чули про них із сунозвісних Мельниченкових записів. Знаючи специфічну „силу" чинної влади, можна припустити, що це ще далеко не межа доступного їй цинізму та беззаконня. Навіть коли уявити малоймовірне–що забракне власних мерзотників,–не забракне московських.

Святкування „ювілею" Щербицького (як і річниці Переяславської угоди, як і „Року Росії в Україні", як і багатьох інших пропаґандистських карнавалів, кількість яких лавиноподібно наростатиме в найближчі півтора роки) окреслює не лише символічну, а й цілком реальну територію, де, за здогадом маніпуляторів, проживає їхній потенційний електорат, їхня головна надія й опора, об'єкт їхнього багатолітнього пропаґандистського піклування–homo sovieticus. Саме для нього, спраглого дешевої ковбаси, стабільності і

священного права нічого не знати й ні за що не відповідати, мерехтітимуть на телеекранах ностальгійні „огоньки" й „кавеени", парадуватимуть братньомосковські „брати" і „мєнти", мочитимуть „ворогів" у своїх п'ятихвилинках ненависні незліченні хаповшеки та джанґінські, надриватимуться „шансони" і лягатимуть животом за права „упослідженої" російської мови її фахові захищальники. Все буде як у 1994, тільки–з огляду на розміри „общака" та послужний список „батьків"–значно цинічніше, брутальніше та безсоромніше.

Святкування „ювілею" Щербицького та пов'язані з ним офіційні заходи–це лише крапля лайна у порівнянні з тим океаном, який іще виллється на нас у найближчі півтора роки. Продуценти цього лайна по-своєму мають рацію: тридцять відсотків прихильників Ющенка–це ще не вся Україна. Є ще чимало таких, що його не люблять, не довіряють, побоюються. А ще більше–таких, що не визначилися, що тупцюють розгублено між звичним минулим і незвичним майбутнім, між Европою і Евразією, між гідним, але відповідальним життям та нікчемним, але щасливо-бездумним. Саме за них і точиться основна боротьба, саме їхні стереотипи, фобії та ностальгійні комплекси підігріватиме панівна пропаґанда, яка вже давно збагнула: підтримувати в людині тваринне і рабське набагато простіше, ніж вичавлювати з неї раба і плекати громадянина.

„Гомо совєтікуса" не образиш ані „ювілеєм" Щербицького, ані пам'ятником Леніна на центральній площі, ані Днем невідомо якого „захисника" невідомо якої „вітчизни", ані навіть цинічними балачками бандитських „еліт" на Мельниченкових плівках. Можливо, цей люд і справді заслуговує тих правителів, яких має, і тієї злиденної, занедбаної й усіма зневаженої країни, яку тільки й можна порівнювати з „братніми", не менш „совковими" Росією та Білоруссю. Але мені щиро жаль тієї меншини, тих тридцять відсотків, котрі прагнуть іншої України і готові за неї боротись, а не гибіти все життя під щербицькими-кравчуками-кучмами та іншими персонажами нашого малоросійського паноптикуму.

* * *

Верховна Рада України прийняла закон про встановлення *Медалі князя Данила Галицького*. Цією медаллю нагороджуватимуться військовики Збройних Сил України, а також державні службовці за значний вклад у будівництво України, за самовіддану службу українському народові. За встановлення такої медалі проголосувало 345 народних депутатів із 429 присутніх.

ЦЕНТР СВІТОВОГО УКРАЇНСТВА

У серпні 1992 р. у Києві за ініціятиви світової української громадськости відбувся I Всесвітній форум українців. Одне із найважливіших його рішень–ухвала про створення в Україні громадського координуючого органу, спрямованого на консолідацію світового українства, об'єднання його навколо ідеї розбудови самостійної і незалежної держави та утвердження українства у новітньому світовому просторі. Таким органом стала міжнародна громадська організація Українська всесвітня координаційна рада (УВКР). 24 січня 1993 р. було проведено установчі збори, що поклали початок її діяльності, а 3 травня цього ж року організацію було зареєстровано Міністерством юстиції України. Отож, 2003 рік–рік 10-річчя УВКР.

Сьогодні УВКР об'єднує понад 400 українських громадських організацій–і з України, і закордонних. Щороку до неї вступають десятки нових ґромадських об'єднань українців усього світу. Тому є всі підстави вважати, що УВКР–один із найбільших недержавних формоутворень, своєрідний парламент світового українства, якому під силу позитивне вирішення будь-яких проблем, пов'язаних із життям українського соціуму.

З часу заснування Українську всесвітню координаційну раду очолював відомий політик, поет, а нині депутат Верховної Ради України Іван Драч. На III Всесвітньому форумі українців, що відбувся у серпні 2001 року, головою УВКР було обрано відомого громадського та політичного діяча Михайла Гориня.

У періоди між всесвітніми форумами українців, що є вищим керівним органом УВКР, організацією керують загальні збори представників організацій-членів, які скликаються не рідше одного разу на рік. До складу учасників зборів входять 48 представників–по 16 від власне України, західної та східної діяспори. В свою чергу між зборами органом управління УВКР є президія, яка складається з чотирьох осіб: голови УВКР (М. Горинь) та заступників від України (П. Мовчан), від західної діяспори (А. Лозинський, США), від східної (М. Парипса, Казахстан). Постійно діючим виконавчим органом УВКР є секретаріят.

Фактично до 2002 р. УВКР діяла у тісній співпраці з Товариством зв'язків з українцями за кордоном „Україна–Світ".

Торік секретаріят Координаційної ради нарешті отримав окреме приміщення в центрі Києва на вул. Горького. Саме з цього часу її робота активізувалася. Протягом року вивчено життя і проблеми українських громад Берестейщини (Білорусь), Молдови, Росії,

Югославії, Болгарії, країн Балтії, Швеції, Польщі тощо.

У 2002 р., вперше за всі роки існування, рішенням Верховної Ради України уряд надав УВКР 600 тисяч гривень державної фінансової допомоги. Порівняно з іншими державами (Словаччина спрямовує на роботу з діяспорою 1 млн. ам. дол.)–це мізерна сума.

Координаційна рада виступила співорганізатором та взяла активну участь у різноманітних заходах. Найрезонанснішими акціями, організатором яких була УВКР, можна вважати І-й і ІІ-й етапи українського європоходу „Консолідація-2002".

Перший етап–міжнародний єврокараван українських журналістів „Разом в Европі" відбувся у травні 2002 р. Його маршрут пролягав теренами дев'яти країн–від Балтійського до Чорного моря. Протягом цього двотижневого походу було вивчено життя українців країн Центральної Европи, проведено ряд офіційних зустрічей на вищому рівні, де обговорювалися проблеми національних меншин країн, які незабаром увійдуть до Евросоюзу. Ця акція докладно висвітлювался українськими і закордонними ЗМІ. За підсумками еврокаравану опубліковано книгу. Під час поїздки було знято документальний фільм „Разом у Европі" (автор В. Чернишук, режисер Р. Ражинскайте–обидва з Литви), який транслювався у декількох країнах Східної Европи.

Другий етап европоходу УВКР відбувся у другій половині грудня 2002 р. Цього разу маршрут проліг етнічними українськими землями сусідньої Росії–Білгородщина, Курщина, Вороніжчина, Ростовщина та Кубань. Проїхавши чотири тисячі кілометрів, учасники делеґації, до якої входили відомі журналісти, вчені, представники влади та громадських організацій, були вражені жахливим становищем самосвідомости українських громад на українських етнічних землях, низьким рівнем та незабезпеченістю їхніх культурно-етнічних потреб. За результатами поїздки УВКР прийняла рішення звернутися із заявою до президентів України та Росії, центральних органів влади про допомогу українцям російсько-українського прикордоння щодо збереження етнічної індентичности, розвитку їх культурних, освітніх і наукових надбань.

УВКР розповсюджує поза межами України різноманітну інформацію про українську культуру, історію, сьогодення. Напередодні 11-ої річниці Незалежности України і 10-ої річниці І Всесвітнього форуму українців відбувся „круглий стіл" на тему „Незалежність України: геополітичні реалії і українська діяспора".

Нині УКВР вже має свій вебсайт, на ньому, крім інформації про діяльність секретаріяту та організацій-членів, українці світу та інші

зацікавлені особи можуть знайти діючу електронну версію „Вісника УВКР".

Керівництво УВКР переконане, що без широкого залучення діяспорної молоді до навчання у вищих школах України, її участи в загальноукраїнському русі протистояння асиміляційним процесам у діяспорі буде нелегко. Але наша влада недоцінює важливости цього питання. Вона ще не спроможна систематично займатися проблемами багатомільйонної української діяспори. Хоча й прийнято програму „Закордонне українство на період до 2005 року", та втілити її в життя неможливо не тільки через нестачу ресурсів, а й через відсутність організаційних засобів.

Під час зустрічей з представниками українських громад у Києві та за кордоном часто можна почути, що для здійснення цікавих ідей вони не знають, до кого звертатися в Україні. У тих же випадках, коли досягається певна домовленість про співпрацю, українська сторона дуже часто не виконує своїх зобов'язань.

Закордонні українці сподіваються на співпрацю в галузях освіти та культури, на тісний інформаційний зв'язок. Також важливо, щоб на митницях спростили процедуру проходження кордону, скасували декларації (що зробив весь демократичний світ) і не зустрічали гостей російською мовою.

Україна повинна допомагати нашим громадам, які всіма силами зберігають етнічну індентичність за кордоном. Оскільки координація діяльности громадських організацій діяспори може здійснюватися тільки з центру світового українства–суверенної і незалежної України–держава має підкріплювати цю ідею реальними справами, а УВКР–стати справжнім виконавчим органом громадського впровадження національної ідеї за кордоном.

Світлана ОСТАПА,
прес-секретар УВКР

УКРАЇНСЬКЕ РАДІО В 50 КРАЇНАХ ЕВРОПИ Й АЗІЇ

Першого березня ц. р. державна телерадіокомпанія „Всесвітня служба іномовлення" ***Україна-світ*** розпочала супутникове мовлення україномовних радіопередач на 50 країн Европи й Азії. Передачі йдуть в ефір щодня 9 годин у трьох часових блоках–ранньому, денному і вечірньому. Після розбудови компанії цими передачами буде охоплений також американський континент.

З державного бюджету на розрух цих радіопередач буде витрачено 8 млн. грн. (тобто 1,5 млн. дол.). Радіостанція ***Україна-світ*** сформована на базі Головної редакції передач для закордону Національної радіокомпанії України.

Мирослав ЛЕВИЦЬКИЙ

В УКРАЇНІ ЗБІЛЬШУЄТЬСЯ УКРАЇНСЬКА ПРИСУТНІСТЬ

Міркування з приводу українського перепису населення

Про це однозначно свідчать дані перепису населення, який відбувся у грудні 2001 р. Дані про кількісний його склад були оприлюднені ще весною 2002 р. А ось оприлюднення даних про національний склад і про мовну ситуацію дуже затягувалося. На фоні постійних заяв апологетів удержавлення російської мови, таких як хоча б радник Президента України В. Малишкович (він восени 2002 р. повернувся до Л. Кучми у якості радника з політичної реформи), що в Україні не менше половини населення є російськомовним, затягування даних про мовну ситуацію викликало тривогу у багатьох українських діячів. Враховуючи все активну російську присутність в українському інформаційному просторі, перед оприлюдненням результатів перепису населення були побоювання, що мовна картина України може бути більш складною, ніж у 1989 р. Проте дійсність виявилася куди приємнішою та перспективнішою для українців.

28 грудня 2002 р. появилася інформація про національний склад громадян України і про мовну ситуацію. Вона засвідчила зростання української присутности в Україні. Дані перепису для багатьох стали такою ж несподіванкою, як і голосування на референдумі 1991 року за незалежність України. Тоді навіть найбільші оптимісти твердили, що за незалежність проголосує 75 відсотків українців, а проголосувало майже 92 відсотки. Дані перепису 2001 року можливо і не є такими виразними, як воля до незалежности, проте засвідчують про позитивні тенденції. Тим паче, що під час самого перепису було багато сиґналів, коли переписувачі проводили аґітацію за те, щоб люди деклярували себе росіянами, щоб рідну мову називали російською. До „Просвіти" надходили листи, в яких переписувачі начебто вписували інші дані, ніж це деклярували люди.

Загальна кількість наявного населення України станом на 5 грудня 2001 р. 48 млн. 457 тис. осіб. Для України характерна висока щільність населення. У цілому по країні вона складала 80 осіб/км^2. Найменша щільність населення на північному заході та півдні країни, де вона становила менше 60 осіб/км^2. Особливо низький цей показник в Чернігівській області–39 осіб/км^2. Найгустіше заселені східні індустріяльні області, де цей показник перевищував 90 осіб/км^2, а в Донецькій області досягав 183 особи/км^2.

З числа постійного населення кількість громадян України становила 47 млн. 950 тис. осіб, у тому числі громадян країн СНД–151 тис. осіб. Осіб без громадянства в Україні налічувалося близько 83 тисячі, а тих, хто не вказав громадянства–40 тис. осіб. Найбільші частки громадян інших країн, які постійно проживали в Україні, були в складі населення південних реґіонів: м. Севастополя (3,4%), Автономної Республіки Крим (0,8%), Одеської області (0,7%), у двох останніх була також зафіксована най-

більша питома вага осіб без громадянства (по 0,5%). Найменша частка громадян інших країн спостерігалася серед постійного населення Закарпатської та Львівської областей (по 0,1).

У національному складі населення України переважну більшість становлять українці–37541,7 тис. осіб. Це є 77,8% від загальної кількості населення. За даними перепису населення 1989 року українцями назвали себе 72,7% мешканців УРСР (нагадую, тоді вже було ліквідовано інститут республіканського громадянства). Враховуючи, що на кінець 2001 р. у порівнянні з 1989 роком майже на 3 мільйони скоротилася кількість мешканців України, то загальний приріст українського населення становить приблизно 120 тис. осіб.

Найбільшою з-поміж національних меншин в Україні є росіяни. Їх в Україні на кінець 2001 р. проживало 8 млн. 334 тис. осіб, що становить 17,3% усього населення України. Ця цифра стала великою несподіванкою багатьом, у тому числі і українським політикам. Адже ж ще зовсім недавно колишній президент України Л. Кравчук закликав враховувати інтереси 12 мільйонів росіян. Саме приблизно стільки їх проживало в Україні за даними перепису населення 1989 р.

Проте найбільшою несподіванкою перепису стали дані для самих росіян. В інтернет-виданнях, контрольованих росіянами, було поставлено питання: куди ж поділося з України більше як чверть російського населення? У такій постановці питання я вбачаю натяк, що дані перепису могли бути сфальсифікованими не на користь росіян. Однак той факт, що чисельність окремих національностей за 11 років збільшилася, ставить під сумнів факт, що влада намагається за рахунок зменешння росіян збільшити чисельність українців.

На першому місці серед тих національностей, чисельність яких збільшилася, статистика фіксує кримських татар. За 11 років їх стало в Україні у 5,3 рази більше. Тут є два фактори зростання–повернення з місць депортації та інтенсивність народження. Від часу перепису 1989 р. на 180 відсотків (!) збільшилося вірмен, на 122 (!) відсотки–азербайджанців, на 112%–румунів. Перелік цих спільнот, які мають позитивний приріст, закриває титульна нація із уже названими 100,3 відсотками збільшення.

В усіх інших національних та етнічних групах зафіксовано зменшення чисельности. (За даними на території країни проживали представники понад 130 національностей і народностей).

Від часу перепису населення 1989 р. найбільше–майже у п'ять разів–скоротилася чисельність жидів. Нині їх проживає в Україні 103,6 тисячі, що становить 0,2% усього населення України. За даними перепису 1989 р. вони становили 0,9% населення України.

Треба брати до уваги, що жиди та росіяни становили найчисельнішу групу економічної еміґрації з України. І їх найбільш масовий виїзд з України мав місце ще в СРСР за горбачовської відкритости.

Другою меншиною, чисельність якої найбільше скоротилася (на 62,7%), є білоруси. Нині їх проживає в Україні 275,8 тисяч осіб. Третіми

йдуть поляки. Від 1989 р. їх чисельність скоротилася на 6,8 відсотка. За даними попереднього перепису вони становили 0,4% населення України, а за даними останнього–0,3%–144,1 тисячі осіб. Четвертими за кількістю населення є молдавани (258,6 тис. осіб), п'ятими–кримські татари (248,2 тис. осіб), шостими–болгари (204,6 тис. осіб), сьомими–угорці (156,6 тис. осіб), восьмими–румуни (151,0 тис. осіб). Дев'ятими за чисельністю є поляки, а десятими–жиди.

Далі за чисельністю національний склад населення України виглядає так: вірмени–99,9 тис. чол., греки–91,5, татари (не плутати з кримськими татарами–М. Л.)–73,3, цигани–47,6, азербайджанці–45,2, грузини–34,2, німці–33,3, гагаузи–31,9 тисячі осіб. Представники інших національностей становлять 177,1 тис. осіб. До того числа входять такі рідкісні групи, як хоча б кримчаки, яких нині нараховується менше тисячі осіб. Це люди Мойсеєвої віри, які розмовляють кримськотатарською мовою і вважають себе окремою корінною нацією.

Не менш цікавим від чисельности національного складу мешканців України є їхнє місце проживання. За винятком Криму, по всій території України переважає українське населення. В Автономній Республіці Крим із 2 мільйонів 24 тисяч мешканців росіянами записали себе 1 млн. 180,4 тисячі. Ця цифра показує, що вони не є вже „переважаючою" більшістю, як люблять про себе говорити. За останні 12 років їхня питома вага серед мешканців півострова зменшилася більше як на 8 відсотків. І цей процес триватиме. Знайомий вчитель української мови, який з Львівщини поїхав працювати в Крим, розповідав мені, що нині найбільш запопадливо доводять свою російскість бондаренки, петренки та лосі. Це явище пояснюється спробою втекти від власного маркерства. В умовах колонії це легко можна було зробити, а в умовах держави куди важче...

У Криму під час перепису населення 2001 р., попри блокування інформаційного простору, попри відсутність українських шкіл українцями назвали себе 492,2 тисячі осіб, що становить майже 4 частину населення півострова. Кримських татар на півострові 243,4 тисячі осіб, себто 12 відсотків від усього населення.

У Донецькій області, яка є найбільш індустріялізованою,–90 відсотків із 4 млн. 363,6 тис. населення мешкає у містах (у межах усієї України у містах проживає 32 млн. 574 тис. осіб, або 67,2% від усього населення) нині українці становлять 2 млн. 744,1 тис. осіб або 56,9%. За даними перепису 1989 р. лише 50,7% мешканців області вважало себе українцями. Росіян на Донеччині мешкає нині 1 млн. 844,4 тис. осіб. Приблизно така ситуація і в іншій донбасівській області–Луганській.

В Одеській області українці становлять 62,8% населення, росіяни–20,7%. В інших областях південно-східного промислового реґіону України кількість населення, яка назвала себе українцями, становить від 70 до більше 80 відсотків. Ці цифри є свідченням того, що українська присутність у цьому реґіоні утверджується. А це добрий знак.

Найбільше у процентному відношенні українців проживає на Терно-

пільщині–97,8%. Усього на 0,2% відстає Івано-Франківщина. Не набагато відстають від них області північної та центральної України. Наприклад, у Чернігівській області відсоток українців по відношенню до усього населення становить 93,5, у Черкаській–93,1, у Київській–92,5, Рівненській–95,9 (а це дещо більше, ніж у Львівській), у Хмельницькій–93,9, у Волинській–96,9.

Ці цифри для України дуже важливі перш за все з політичної точки зору. Часто доводиться чути, що Україна неоднорідна національно і тому при спробах активізувати процес національного відродження вона може розколотися на декілька країн. Однак дані перепису свідчать про прагнення українців бути єдиною нацією, єдиною країною.

Багато різних інституцій є навколо Закарпатської та Чернівецької областей, мовляв, там є сильні тяжіння до Угорщини та Румунії. Перепис засвідчив інше. На Закарпатті українці становлять 80,5% усього населення (за даними попереднього перепису вони становили 78,4%). Друга за чисельністю національна спільнота–угорці–становить 12,1% населення області й за останній період зменшилася на 5 тисяч осіб.

У Чернівецькій області кількість осіб, які задеклярували себе українцями, становить 689,1 тисячі осіб, себто 75 відсотків усього населення області, а це на 4% більше від перепису 1989 р. Румуни на Буковині нараховують всього 114,6 тисяч осіб, себто 12,5% населення краю.

Особливістю цих двох областей є те, що росіяни, як національна спільнота, становлять тут меншість порівняно з іншими меншинами.

У ряді областей України: Вінницькій, Житомирській, Львівській, Тернопільській та Хмельницькій третьою національною спільнотою є поляки. На Буковині та у Києві вони є п'ятою за чисельністю національною спільнотою. Про кількість поляків на Волині–дані відсутні.

Цікавими є дані щодо міста Києва. Із 2 мільйонів 567 тисяч осіб українцями вважають себе 2 мільйони 110,8 тисяч. Росіянами називають себе 13,1% мешканців столиці України, натомість за даними перепису 1989 р. росіянами записали себе майже 21% мешканців Києва. Третьою за чисельністю у місті національною спільнотою є жиди.

У Києві майже 5 із кожних 6 його мешканців–українці. Чому тоді так мало на вулиці у столиці України української мови–виникає закономірне питання у кожного чужинця, який приїжджає до столиці. Чи може українці відреклися від рідної мови?

Та ні, дані Всеукраїнського перепису населення тут є оптимістичними. Українську мову вважали рідною 67,5% населення України, що на 2,8 відсоткових пункти більше, ніж за даними перепису 1989 р. Російську мову визначили як рідну 29,6% населення (у порівнянні з минулим переписом населення цей показник знизився на 3,2 відсоткових пункти). Частка інших мов, які були вказані в якості рідної, за міжпереписний період збільшилася на 0,4 відсоткових пункти і становила 2,9%.

Із загального числа осіб, які задеклярували себе українцями, 85,2% рідною мовою назвали українську. І на фоні заяв, які доволі часто лунають,

що половина українців є російськомовними, цей результат є прекрасним, бо лише кожний шостий українець (а не кожний другий, як це намагалися твердити апологети двомовности) відцурався від рідної мови. Однак, це не привід для того, щоб заспокоюватися. У нормальних умовах для титульної нації цей показник повинен би досягнути 100 відсотків. А поки це станеться в Україні, то потрібно українцям вчитися національної самоповаги у росіян, констатують українські аналітики. За даними перепису 95,9% росіян в Україні рідною мовою вважають російську. Приблизно стільки ж угорців, кримських татар та румун мову своєї нації вважає рідною.

Проте є й інші приклади. Серед жидів лише 3,1% рідною мовою вважає мову своєї нації, серед греків–6,4, серед німців–12,2, серед поляків–12,9, серед білорусів–19,8. Окрім поляків, переважна більшість представників цих груп рідною мовою вважає російську. 71% поляків, які мешкають в Україні, у переписних листах задеклярували рідною мовою українську. Я це явище пояснюю тим, що жиди, греки, німці мешкали здебільшого у великих містах, а поляки–у селах та містечках.

Коментуючи результати перепису населення, проф. Анатолій Погрібний, автор книжок на тему політичного, морально-психологічного та духовного значення державної мови висловив впевненість (на основі численних листів, які до нього з приводу мовної ситуації надходили), що дані щодо кількости українців та української мови є занижені владою, оскільки результати перепису для багатьох її представників стали шоком. Це дозволяє з оптимізмом дивитися в українське майбутнє.

Він наголошує, що ці його слова зовсім не означають, що хтось намагатиметься заперечувати результати перепису. Опубліковані дані–це досконалий плящдарм, щоб боротися за більш активне впровадження державної мови в усі сфери життя, а перш за все в інформаційний простір. Адже ж більше ніж 2/3 громадян України українську мову вважають рідною. Результати перепису повинні покласти край усім спекуляціям на тему надання російській мові статусу офіційної, себто другої державної, вважає проф. Погрібний.

Чи так буде, як він вважає? Чи стануть результати перепису для розвитку України поворотним моментом, на зразок грудневого референдуму 1991 року? Відповіді на ці питання значною мірою залежатимуть від влади. Нинішня українська влада має звичку оглядатися на Росію.

Виявляється, якщо захоче, то і в Росії українська влада може знайти позитивні приклади та стимул для дії у вирішенні проблеми українського самоутвердження. Український письменник О. Чорногуз розповідав мені, посилаючись на один з телеканалів російського телебачення, що під час перепису, який у середині 2002 року проводився в Російській Федерації, більшість мешканців Кубані задеклярували себе українцями, що вельми здивувало російських владоможців.

(„Наше слово", Варшава)

ЗА КОРДОНОМ ПРАЦЮЄ КОЖЕН П'ЯТИЙ УКРАЇНЕЦЬ

За даними омбудсмана Ніни Карпачової, на заробітки за кордон виїжджає до п'яти мільйонів громадян України. З березня ц. р. за даними Міністерства закордонних справ України, за кордоном на заробітках нелеґально перебували більше 2 млн. громадян України.

За оцінками посольства України в Російській Федерації, тільки в Росії в 2002 році на тимчасових заробітках нелеґально перебували 1 млн. українських громадян. Сезонний пік цього показника сягає 3 млн.

За оцінками МЗС України, до 300 тисяч громадян перебувають у Польщі, 200 тис.–в Італії, 100-200 тис.–у Чехії, 140-150 тис.–у Португалії, до 100 тис.–в Еспанії. Водночас Карпачова переконана, що щорічно, у залежності від сезону, за кордоном на заробітках перебувають не менше 5 млн. громадян України. З 28 млн. громадян працездатного віку на заробітках за кордоном сьогодні перебуває майже кожен п'ятий українець.

За оцінками експертів, більше одного мільйона інженерів, технологів, економістів, інших спеціялістів із вищою спеціяльною освітою кардинально змінили свої робочі місця на такі, які за своєю природою не створені для забезпечення приросту національного багатства. Натомість за межами України працює до 30% українських учених. „На превеликий жаль, попит на українських спеціялістів переважно реалізується на неофіційному ринку, що призводить до прямих втрат України",–говорить Н. Карпачова, відзначаючи, що, за оцінками експертів, ці втрати становлять понад 1 млрд. дол. США на рік.

За останні 15 років Україна надала інтелектуальну допомогу практично всім розвинутим країнам, а сама опинилась перед завданням мобілізації людських і фінансових ресурсів у своїй власній науковій сфері. Авторитетність наукових установ України є досить високою–76% з них є відомими у світі, а 16%–провідними. З установ Національної академії наук України продовж 1994-2001 років виїхало 3 тис. 838 наукових працівників, з них 842 доктори наук і 2 тис. 358 кандидатів наук.

Це становить загрозу національній безпеці, оскільки за індивідуальними запрошеннями на роботу їдуть переважно молоді освічені кадри.

За оцінками, українці, що виїхали за кордон, заробляють більше 2 млрд. грн. на місяць–тобто близько 400 млн. долярів. Основна частина цієї суми повертається в Україну.

За останні 2,5 роки за межами України загинуло майже 2,5 тис. громадян.

За словами Карпачової, рівень бідности залишається загрозливим. За даними Державного комітету статистики України, заробітна плата в промисловості 2002 року, з розрахунку на одного штатного працівника, становила 3,26 грн. за одну оплачувану годину. У 2001 році за офіційними даними Кабінету Міністрів, рівень бідности в середньому по країні становив 27,3%. У Закарпатській області–46,6%, в АРК–38,4%, у Хмельницькій–36,8%, у Херсонській–36%, у Миколаївській–35,6%, у Волинській–35,5%, у Луганській–33,1%.В середньому кожен четвертий українець не має забезпечення своїх мінімальних потреб.

На березень 2003 року офіційний рівень безробіття в Україні становив 10,6%–2,4 млн. громадян, а дійсна цифра сягає 3 млн. чоловік.

„ЩЕ НЕ ВМЕРЛА"–ДЕРЖАВНИЙ ГИМН

6 березня ц. р. Верховна Рада прийняла Закон про Державний гимн України, проєкт якого був запропонований Президентом Л. Кучмою, на музику Михайла Вербицького із словами лише першого куплету і приспіву пісні Павла Чубинського *Ще не вмерла України і слава, і воля* у такому варіянті:

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.
Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Закон підтримало 334 народних депутати, проти висловилось 46 із 433 зареєстрованих для участі в голосуванні. За закон проголосувало: 97 членів фракції *Наша Україна*, 41–*Партії промисловців і підприємців України* і *Трудова Україна*, 37–*Регіони України*, 35–фракції СДПУ(о), 21–групи *Демократичні ініціятиви*, 18–*Народовладдя*, 17–Блоку Юлії Тимошенко, 17–групи *Європейський вибір*, 16–НДП, 13–*Аграрної партії*, 12–позафракційних депутатів, 10–*Народний вибір*. Проти голосувало 56 членів фракції Комуністичної партії П. Симоненка, натомість депутати фракції Соціялістичної партії О. Мороза не взяли участі в голосуванні.

За законопроєкт, представлений представником комуністів В. Лещенком, проголосувало всього 62 депутати. Натомість законо-

проєкт Л. Лук'яненка (від фракції БЮТ) був знятий з голосування самим автором.

Проєкт Л. Лук'яненка пропонував затвердити національний гимн на музику М. Вербицького зі словами першого і другого куплету і приспіву пісні П. Чубинського *Ще не вмерла Україна.*

З 1992 р. указом Президії Верховної Ради була затверджена музика гимну (М. Вербицького), але без слів П. Чубинського. Конституція України 1996 р. закріпила це положення. Щоб затвердити текст гимну, необхідно, як записано в Конституції, щоб за нього проголосувало 300 народних депутатів.

Варто пригадати, що в жовтні 2002 р. Л. Кучма запропонував парляменту позачергово розглянути як невідкладні законопроєкти *Про Великий державний герб України* і *Про Державний гимн України.*

На сьогоднішній день затверджений лише т. зв. малий герб України–тризубець. З 1996 р. уряд провів конкурс на кращий ескіз Великого державного герба і на кращий текст гимну. Влітку 2000 року уряд затвердив проєкт Великого державного герба України і текст Державного гимну України. Проєкт герба України представляє собою забраження на синьому щиті золотистого знака князівства Володимира Великого (малий державний герб України–тризубець). По обох боках щита зображені щитодержителі, справа–козак з мушкетом (герб Війська Запорозького), зліва–коронований лев (герб Галицько-Волинської держави). Над щитом–княжий вінок, а під щитом–переплетене з китицею червоної калини колосся пшениці і синьо-жовта стрічка.

ПОРАДА ДЕПУТАТАМ УКРАЇНИ

„Як представники народу, ви уособлюєте його прагнення належного державного управління, прозорого управління, ефективної державної адміністрації та відданості ідеалам демократії. Саме як різноманітна група ви можете подати приклад мирного діялогу і забезпечити, щоб усі голоси в суспільстві, не тільки голоси могутніх, знайшли місце у ваших дебатах".

З виступу в українському парляменті
генерального секретаря ООН
Кофі Аннано

Роман ПАНКЕВИЧ

ХТО І ЩО.

До визнання ОУН-УПА

Так і знову треба писати „ще раз до визнання ОУН-УПА". Адже це питання ставить майже 15 років на порядок денний українська патріотична громадськість. Але досі ніяк не появиться це питання на порядку денному Верховної Ради.

Вже декілька разів була надія, що ВР врешті-решт розгляне його і винесе своє рішення. Кожне рішення, нехай і неґативне, буде мати позитивний результат у тому сенсі, що буде відомо, якою є ВР України на 12-му році незалежности.

Були сподівання, що ВР розгляне це питання восени 2002 року напередодні відзначення 60-річчя УПА. Але політичні протистояння, які виникли у ВР, не допустили навіть до поставлення його на порядку денному.

Народний депутат Михайло Косів, який декілька років займається цим питанням, переконано стверджує, що для визнання боротьби ОУН-УПА є два шляхи:

1. Президент України може вирішити миттєво своїм указом. Але мимо своїх передвиборних обіцянок у 1999 році, він цього не зробив і, очевидно, вже не зробить.

2. Якщо уряд подасть на обговорення ВР проєкт, то він буде поставлений на порядок денний ВР і обговорений. Такий проєкт мав подати, за дорученням Л. Кучми, уряд А. Кінаха ще у 2001 році, але цього не зробив.

На осінній 2002 року сесії ВР був поданий депутатский запит про обговорення питання визнання боротьби ОУН-УПА, але він набрав 166 при необхідних 226 голосів. Результат голосування виявив, що багато так званих націонал-демократів свідомо не з'явилися на голосування–це 6 депутатів, а один проголосував проти. А з блоку „Наша Україна" „за" проголосували лише 17 депутатів з 98 можливих. Це засвідчує розбіжність між патріотичними декляраціями та реальними вчинками деяких націонал-демократів.

Депутат Лесь Танюк заявив, що питання визнання ОУН-УПА воюючою стороною буде вирішено на весняній сесії ВР до липня цього року. Хотілося б вірити цій оптимістичній заяві, але, зваживши, що вже фактично розпочалася президентська виборча кампанія, надії на позитивний результат мало.

Зате, лідер соціялістів О. Мороз стверджує, що розгляд цього питання у ВР є передчасним. За його словами „років десять на це

питання ще ніхто не відповість, доти, доки активні учасники з однієї й іншої сторони не відійдуть у вічність". Відвертійше не скажеш.

До речі. Вже не раз стверджувалося, що не можна обмежувати питання про визнання ОУН-УПА лише до учасників війни. Адже війна закінчилася у 1945 році, а боротьба ОУН-УПА тривала до кінця 50-х років. Крім того, багато видатних учасників цієї боротьби не брали безпосередньо участи у війні. Питання треба ставити ширше–„визнання національно-визвольної боротьби українського народу 20-60-х років".

По вуха в минулому...

Події, які останнім часом мали місце в Україні, засвідчують, що владна верхівка держави на 12 році незалежности щораз більше грузне в так милому її серцю совєтському минулому.

Одна з них–це відзначення на урядовому рівні 85-річчя з дня народження колишнього 1-го секретаря ЦК КПУ Володимира Щербицького. В. Щербицький записався в новітній історії України як намісник-губернатор Москви, який робив усе для того, щоб Україна чим скоріше русифікувалася і втратила всі національні ознаки. Український народ мав перетворитися у „совєтський народ", в якому першу скрипку відігравав би „старший брат"–росіянин.

Підчас відзначень цієї дати, ряд „чільних діячів" кол. УРСР, на чолі з головою президії ВР Валентиною Шевченко, були на особистому прийомі у Л. Кучми і домоглися відзначення ювілею В. Щербицького.

У ході святкувань були і фільми про Щербицького, і дискусії по радіо та на телебаченні, і ціла низка статтей в газетах і журналах, урочисте засідання у київській філармонії, підчас якого віцепрем'єр з гуманітарних питань, виученик Щербицького, Д. Табачник, співав йому дифірамби, і низка інших заходів.

Нечисленні пікети, кволі голоси протесту націонал-демократів, їхні докази, що Щербицький був катом України, який погубив тисячі патріотів, потонули в морі славослов'я.

В Києві має появитися вулиця його імені та пам'ятні таблиці на його честь.

Не відстала від столиці і провінція. На батьківщині Щербицького, в Дніпропетровську, також має появитися вулиця його імені і, можливо, пам'ятник.

Слідом за Щербицьким виповзає з небуття і його „бойова подруга" Валентина Шевченко. Її щоразу то частіше можна бачити поруч з президентшою, з якою вона приятелює. Шевченко очолює

тепер різноманітні фонди допомоги дітям. Появляється вона і на телеекранах, розказуючи про свою „плодотворну" діяльність підчас тоталітарних часів. І ніхто вже й не пригадає, як вона разом зі Щербицьким вивела дітей на демонстрацію 1 травня в Києві, який був вже заражений радіяцією після катастрофи в Чорнобилі. Ніхто не запитає, чому вона на з'їзді народних депутатів в Москві ще за часів Ґорбачова зірвала з краватки українського депутата тризубець і з трибуни цього з'їзду розповідала про розгул націоналізму в Україні. Вона не каже, чому після розвалу СССР втікла до Москви, де проживала декілька років. В Україну вернулася лише тоді, коли її компартійні соратники прибрали до рук усю владу.

Але не тільки Щербицького вшановують теперішні можновладці–„нові українці". В Донецьку вже названі вулиці на честь видатного спортсмена Сергія Бубки, співака Йосифа Кобзона з Москви, кращого „друга" президентської сім'ї, який на кожному концерті плаче за покійним СССР, та колишнього прем'єр-міністра України Ю. Зв'ягільського, який два роки скривався в Ізраїлі через обвинувачення у крадіжці 20 мільйонів долярів з державної скарбниці. Усі вони, уродженці Донецька, ще живі. А пов'язаний з Донецьком–гордість України поет Василь Стус ніяк не дочекається вулиці свого імені, хоч громадськість просить від 1989 р.

Так само в Києві відмовилися назвати вулицю Ентузіястів іменем Сергія Набоки, недавно померлого видатного українського журналіста і правозахисника-політв'язня.

Але знайшлося в Києві місце для спорудження пам'ятників літературним героям з п'єси Старицького „Сватання на Ґончарівці" та комічного персонажа Паніковського. В Мелітополі збудували пам'ятник кіногерою відомого російського кримінального серіялу.

Ті, хто спостерігав за відкриттям року Росії в Україні, звернули увагу на наступне:

Урочистість розпочалася виконанням гимну Росії. Цей гимн не має слів, але музика композитора Алєксандрова є музикою колишнього гимну СССР. Президент Росії Путін, намагаючись догодити комуністам, затвердив гимн колишнього СССР як гимн Російської Федерації. Так ось екрани телебачення чітко показали, як на витяжку, в поставі „струнко" слухають гимн Росії Путін і Кучма. Але коли зазвучав гимн України „Ще не вмерла...", президенти миттєво розслабилися і вислухали його неуважно. Путіну дивуватися немає чого. Але Кучма–президент України?

На 12 році незалежности України вся влада в державі зосереджена в руках тих, хто народився, виріс і розпочав свою кар'єру в со-

вєтський період. Немає ні одного уродженця Західної України. Усі наші національні ідеали, мова, історія, культура їм просто незрозумілі і чужі, а багатьом і ворожі. Вони по вуха погрузли у минулому і в цьому знаходять натхнення і вважають себе продовжувачами цієї справи.

Коли ж чекати змін на краще? Невже єдина надія на 2004 рік, на вибори нового президента України. Але вже і про це подбали ті, хто й не думає позбутися влади в Україні. Нові пропозиції президента про політичну реформу є нічим іншим, як намаганням відкласти президентські вибори до 2006 року.

Україна „шевальєризується"

Українській верхівці, яка має необмежену владу і відповідно можливість необмежено збагачуватися, вже перевертається в голові. В такій ситуації нормальний спосіб життя їх, очевидно, не задовільняє, вони прагнуть чогось надзвичайного–аристократичного.

І, в Україні появляються масонські ложі та ордени, які роздають титули і нагороди. Очевидно, що не за гарні очі.

Найбільшого розголосу набрав „Орден Святого Станіслава", зареєстрований Міністерством юстиції 13 травня 1999 року. Цей орден надає своїм членам титули: сер, леді, шевальє, кавалєрственная дама.

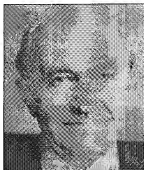
За тими титулами та орденами вишикувалася черга тих, хто може собі їх купити. Вже біля 300 владоможців мають такі титули та ордени. Їх списки публікуються в пресі разом з фотографіями. Смішно спостерігати, коли солідні генерали стають навколішки перед „лицарем", який шпагою надає їм титул. А вже посвячені стоять поруч, перев'язані шарфами та з орденами на шиї. Особливо полюбляють ордени та титули „силовики". Членами Ордену є приблизно 100 генералів ЗСУ, МВС, СБУ.

Не відомо, чи Л. Кучма є між ними, але його дружина стала „кавалєрственною дамою". Важко найти хоч одного високого посадовця, який не мав би титулу і ордена. Навіщо їм, це вони не пояснюють, хоч відомо, що керівництво Ордену розташовано поза межами України і, очевидно, не байдуже до ситуації в нашій державі. До речі, ніхто з Західної України ні титулу, ні ордену не удостоївся.

Список серів та шевальє опублікував у ВР лідер СПУ О. Мороз. Але сенсації не сталося.

Недавно на Львівщині один авантюрист нагороджував керівних міліціонерів графськими титулами та видавав відповідні грамоти. Про це декілька разів писали журналісти, але відповіді від керівництва МВС громадськість так і не одержала.

ІЗ ТИХ, ХТО ПОДАЄ НАДІЮ

Світ не без добрих людей, але нині хочеться мовити–і не без діяльних. Тих людей, що є ферментом громадського життя, що так часто в безпросвітності не опускають рук, а подають надію, що завжди так не буде, а буде краще. До таких належить Роман Панкевич, якому–75!

Пластун від семирічного віку. Уже в 1943-1944 роках стає виховником школярів у ВСУМі (Виховній Спільноті Української Молоді). Водночас пан Роман активний член „Сокола-Батька" та Українського тіловиховного товариства (УТТ).

Цікаво, вже в 9-річному віці був нагороджений грамотою Українського промислового банку за поширення ідеї „Свій до свого по своє".

За німецької окупації пан Роман вступив в Юнацтво ОУН. Перевозив „естафети" та „ґрипси" (таємна пошта) у підльвівські села, а також організовував у гімназії збірки теплих речей та канцелярського знадіб'я для підлітків.

Після закінчення Львівської політехніки Роман Панкевич працював викладачем технічних дисциплін у вищих навчальних закладах і технікумах.

Від початку національного відродження активно поринув у громадсько-політичне життя. Ось окремі віхи тієї діяльности.

1989 р.–організатор Львівського міського осередку НРУ, в якому був постійним головою.

1990 р.–член виборчого штабу НРУ, а також організатор Львівського Братства учасників національно-визвольних змагань.

1991 р.–організатор Всеукраїнського Братства ОУН-УПА, в якому працював секретарем Головної Булави Братства. Тоді ж ініціятор відзначення 50-річчя Акту 30 червня 1941 року та встановлення меморіяльної таблиці на будинку „Просвіти". Був ініціятором запрошення до Львова Голови Антибольшевицького Блоку Народів п. Ярослави Стецько.

1992 р.–організовує українських націоналістів у Києві та Львові. Він же–організатор відзначення 50-річчя УПА.

1994 р.–організатор відзначення 50-річчя УГВР та ініціятор

встановлення у Львові каменю на місці спорудження пам'ятника „Борцям за волю України".

Роман Панкевич постійно опікується могилами національних героїв на Янівському цвинтарі–Василя Біласа, Дмитра Данилишина та Іларія Кука. Як заступник Голови Наукового відділу Братства ОУН-УПА тісно співпрацює з генерал-хорунжим УПА Василем Куком у збереженні та популяризації документів із часів визвольних змагань.

Тепер як голова Благочинного фонду спорудження у Львові пам'ятника „Борцям за волю України" і як член КУНу докладає зусиль, щоб цей пам'ятник якнайскоріше було споруджено.

То ж нехай Господь кріпить п. Романа Панкевича у здоров'ї, щоб і надалі його вистачало повсюди і там, де він найпотрібніший.

З роси і води Тобі, шановний і дорогий Друже!

Друзі та приятелі, знайомі.

Роман Панкевич цінний співробітник нашого журналу, про що сам пише в січні 2003: „Мені особисто було б дуже шкода, як би журнал „ВК" припинив своє існування. Для мене це нагода писати на теми, які цікавлять діяспору, і те, що на сьогодні, починаючи від 1995 року, „ВК" опублікували 39 моїх статтей та дописів, є великою сатисфакцією. Як на мене, то Братство дивізійників працює плідно і ефективно й повинно мати орган спілкування з членами, розкиданими по всьому світі... Хоч я не є дивізійником, можу Вас запевнити, що „ВК" у Львові користуються великою популярністю".

Долучуючись до його друзів і приятелів, сердечно вітаємо Ювіляра й бажаємо Йому всього найкращого.

Редакція „ВК"

* * *

Україна у березні почне виробництво комп'ютерів.

Збудоване фірмою ***Квазар-Мікро*** підприємство випускатиме у рік 200 тис. комп'ютерів. У будівництві підприємства допоміг Европейський банк реконструкції і розвитку, виділяючи 8 млн. дол. Дотепер фірма ***Квазар-Мікро*** займалася збіркою (монтажем) комп'ютерів, а відтепер буде одним з найбільших у Східній Европі постачальників частин для персональних комп'ютерів і периферійного оснащення, а також розроблятиме програми.

У 5-ту РІЧНИЦЮ СМЕРТИ ПОБРАТИМА ОЛЕГА ЛИСЯКА

18 серпня 1998 р., після довгої і важкої недуги, на 86-му році життя, відійшов у вічність член Братства кол. Вояків 1-ої Української Дивізії УНА у Філядельфії–маґістер права у цивільному житті, а в Дивізії–воєнний звітодавець–Олег Лисяк.

Олег Лисяк був родовитий львів'янин, що можна було пізнати по його „балаку" й темпераменті, хоч він довше жив у Філядельфії, ніж у Львові. І мало хто, якщо взагалі, писав про Львів з таким знанням і сантиментом, як Олег Лисяк. Ніхто, мабуть, не створив картини жінки зі Львова, як Олег Лисяк в його поезіях „Львівська міщанка" і „Лист зі Львова"! Не диво, що „Міщанку" деклямували на двох континентах світу українські акторки.

Побратим Олег Лисяк був провідним членом Організації Українських Націоналістів. З вибухом німецько-совєтської війни в 1941 р. Олег Лисяк був членом Похідних Груп ОУН на Схід. У 1943 р. вступив до Дивізії „Ґаличина", де був воєнним звітодавцем до кінця війни, тому не дивно, що про все це так багато написав.

Олег Лисяк був журналістом, редактором, письменником (новелі, повісті, скетчі, музичні комедії)–популярна у Філядельфії фіґура. Почав писати у Дивізії воєнні звідомлення, але згодом написав багато статтей. Після війни працював у Мюнхені в редакції газети „Українська Трибуна"–у 1946-1948 рр. та „Український Самостійник"–у 1950-1952 рр. Був редактором „Вістей"–журналу Братства кол. Вояків 1-ої УД УНА (1950-1952).

В Америці поселився у Філядельфії в 1953 р. і працював у газеті „Америка" (1953-1957), писав також статті й фейлетони до інших періодичних видань. В п'ятдесятих роках О. Лисяк, на пропозицію редакторки органу Союзу Українок Америки Лідії Бурачинської, „ужіночився" і два роки писав фейлетони як жінка п. з. „Салатка Рути" в журналі „Наше Життя". Писав для радіогодини (В. Блавацький, Юрій Лавріський), скетчі для ревій і цілі ревії, музичні комедії для „Театру у п'ятницю" („Найкращі хлопці з „Дивізії", „О пів до другої години"), перекладав п'єси для театру В. Блавацького.

Написав дві книжки: „За стрілецький звичай" (1953) і „Люди такі, як ми" (1960). Був редактором збірника статтей про Дивізію „Ґаличина"–„Броди" 1951 р., видав збірку статтей, оповідань, нарисів і репортажів п. н. „Відламки шибки у вікні" 1966 р. Дуже різнорідна тематика, а вирізняється особливо все написане на тему Дивізії, і цю тематику треба відзначити.

Як відомо, що побр. Олег був плавцем, гокеїстом, тенісистом, лещатарем–взагалі всебічним спортовцем і також знаменитим спортовим журналістом.

Ярослав КОЛОДІЙ

ІРЕНА ЛАВРІВСЬКА

Посмертна згадка

„Не знаємо ні дня, ні години коли Господь покличе нас до себе"! Вранці 22 грудня 2002 р. померла Ірина Лаврівська, закінчивши своє земне життя, яке почалося 22 листопада 1918 року в місті Бережани, Україна, в родині Антона і Марії Пашковських. В родині було ще двоє дітей: сестра Ярослава і брат Богдан. Ірина була наймолодшою. Закінчивши початкову і середню освіту в рідному місті, продовжувала студії в Торговельній Академії у Львові, рівночасно студіюючи драму. 1940 року одружилася з Юрієм Лаврівським. Обоє почали працювати в театрі „Веселий Львів". Підчас „великого ісходу нашого народу" перед другим приходом більшовиків подружжя разом з театром виїхало до Німеччини, і почало працювати в театрі „Камерна Сцена". Найдовший етап життя провела Ірина в Боффало, куди подружжя переїхало на сталий побут.

Коли згадую Покійну в моїй душі оживає одна з Божих заповідей: „Добрі діла", які в її многогранному житті стали, мабуть, найкращою перлиною. Я познайомилася з нею в Боффало, і на канві мойого життя залишився про неї незатертий спомин.

З чоловіком Юрієм в 1949 р. вони почали українську радіопередачу, яка проіснувала до 1967 року. Цікаві передачі, громадські повідомлення і заклики лунали на хвилях етеру, яких слухала велика в той час громада Боффала і Канади. Багато пам'ятають, коли на радіо пані Лаврівська як „тета Ірена" розказувала дітям казки, коли пригадувала нам важливі події з життя українського народу. Пам'ятаємо її заклики до помочі нашим землякам-залишенцям в Західній Европі, які не змогли виїхати в заморські країни. Вона розпочала збірку для бідних дітей-залишенців під кличем „Діти–дітям", яку до сьогодні продовжує Допомогова Секція в Боффало, яку пам'ятають і піддержують жертводавці. Автор книжки „Перший Козак в Америці", її дитячі оповідання були відзначені нагородою „Друзі", наданою Світовою Федерацією Українських Жіночих Організацій. Активний член Об'єднання Мистців Української Сцени, вона брала участь в багатьох мистецьких виступах в Боффало і інших містах. Коли настала можливість відвідати Україну, разом з хором „Бурлака" з Торонта виступала з мистецькою програмою в містах, де відбувалися концерти, не забуваючи і рідних Бережан. У Боф-

фоло вона була членом парохії Св. Миколая, а від 11 років церкви Св. Івана Хрестителя. Активний член Боффалівської громади, УККА, Пластприяту, Українсько-Американської Координаційної Ради, 49-го Відділу Союзу Українок, Допомогової Секції, Українського Патріярхального Товариства. 25 грудня 1982 року на першій радіопередачі Українського Патріярхального Товариства в Боффало пролунав голос пані Ірени, яку вона провадила 18 років.

Вона співпрацювала з Братством кол. вояків 1-ої УД УНА, а її чоловік був диригентом хору Станиці в Боффало „Бурлаки". Завдяки знанню англійської мови, після закінчення 2-ої світової війни, що було в той час рідкістю серед українців, вона була перекладачкою генерала Павла Шандрука і його ад'ютанта Романа Цьолка. За це Лаврівська була нагороджена пропам'ятною медаллю Архистратига Михаїла та Золотим хрестом за особливі заслуги– найвищим відзначенням Братства.

Ірена Лаврівська відзначалася довір'ям до людей, помагала багатьом знайти роботу в фабриці „Шевролета", де вона працювала.

В зимовий день 24 грудня 2002 року брат Богдан з родиною і невелике число приятелів відпровадили її в останню дорогу. Тлінні останки спочили на цвинтарі Св. Матвія біля могили чоловіка Юрія. Похоронну Св. Літургію в церкві Св. Івана Хрестителя відслужили о. декан Мар'ян Процик і о. парох Степан Кукліч.

Прощаємось молитвою: „Вічним життям обдаруй Господи слугиню свою, щоби стала перед Тобою!" Вічна їй пам'ять!

Оксана БЕРЕЖАНСЬКА

Богдан ШАРКО

90-РІЧЧЯ СТВОРЕННЯ ТОВАРИСТВА „УКРАЇНСЬКІ СІЧОВІ СТРІЛЬЦІ"

(18 березня 1913 р.)

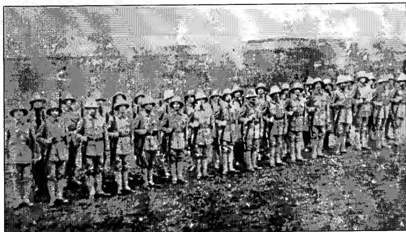
Початок 20 сторіччя–це період інтенсивного зросту українського національного руху в Ґаличині й на Буковині, незважаючи на гніт і переслідування опанованою поляками адміністрацією Ґаличини, які запевняли австрійського цісаря, що „при тобі пане стоїмо і хочемо стояти" і двома повстаннями проти царату у рр. 1830 і 1863 здобули довір'я Ґабсбурґів. Польські дідичі і шляхта уважали, що Ґаличина належить їм, як це було до першого розбору Польщі в 1772 р. Тому не допускали українців до публічних урядів. Єдиною інтеліґентською верствою були в тому часі ще священичі роди–тай про них говорили поляки з презирством: „Нє било Русі тилько хлоп і поп". Тоді ще нечисленні діячі т. зв. „народовецького руху" у протиставі до москофілів почали національно освідомну працю найперше серед міщанства і робітництва, а згодом селянства, закладаючи читальні „Просвіта", а по селах „Братства тверезости" для боротьби з пияцтвом. Молоді ідеалісти зміряли до підвищення культури й економічного рівня гнобленого народу, а „рільничі страйки" у 1902 і 1904 р. звернули особливу увагу на політичну ролю села, на яку спрямували свою діяльність відомі соціял-демократичні політики: Михайло Драгоманів, Іван Франко, Михайло Павлик й інші, а поміж ними творець та один з керівників Української Радикальної Партії, основник і організатор товариства „Січ", адвокат д-р Кирило Трильовський. Дня 5 травня 1900 р. він заснував в Заваллі біля Снятина на Покутті перше Руханково-Пожарниче Товариство „Січ", що співпадало з 125-річчям зруйнування Запорізької Січі царицею Катериною у 1775 р. „Січ" була заснована як демократична організація на зразок Запорізької Січі. Це стверджує у своїх „Споминах з мого життя" відомий профспілковий діяч, журналіст, член Української Національної Ради, Степан Чарнецький, що проживав на еміґрації у Швайцарії: „Січі нав'язували до національної традиції, були зрозумілі для молодшої ґенерації галицького суспільства. Вони виховували молодь ідейно і практично до боротьби за

К. Трильовський

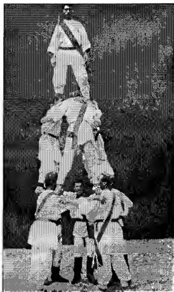
волю України, були справжнім зав'язком української міліції, куди вищим, від швайцарської міліції..."

Національну мету „Січей" правильно зрозуміла польська адміністрація. Вже з самого початку їх заснування вона використовувала всякі провокації, щоб їх здискредитувати перед урядом. Однак, завдяки зростаючій свідомості села та жертвенній обороні проводу „Січі"–„Січ" зростала, осягнувши у 1913 р. около 1000 клітин, що охоплювали густою сіткою Галичину й Буковину. До праці в „Січі" приєдналися найкращі сили української ідейної інтеліґенції. Майже всі ці молоді ентузіясти вступили згодом у лави Українських Січових Стрільців, між ними: пізніший генерал-поручник армії УНР, д-р Роман Дашкевич, міністер військових справ ЗУНР полк. Дмитро Вітовський, організатор „Пласту" Іван Чмола, секретар „Боєвої Управи" Іван Чупрей, Володимир Кузьмич й інші. Багато з них впало у боротьбі за волю України. Плеяда поетів і композиторів створила безсмертні січові марші, до перших належить сам „Січовий батько" Трильовський, створеним маршем „Гей там на горі Січ іде..."; а далі поет Василь Пачовський, композитор Денис Січинський, громадський діяч Михайло Кузич, педагог і письменник Сильвестер Яричевський та Іван Макогон й інші.

Товариство „Українські Січові Стрільці" при вправах на Кайзервальді у Львові. Товариство засноване 18.III. 1913 р. у Львові.

18 березня 1913 р. Руханково-Пожарниче Т-во „Січ" закінчує свій початковий ідеологічний і фізичний вишкіл та дає початок справжньому війську під назвою „Українські Січові Стрільці". Попередила це завзята політична боротьба проти цісарського наміс-

„Січ" в Печеніжині, пов. Коломия.

ника Галичини графа М. Бобжинського, наступника застреленого Мирославом Січинським в його палаті графа Анджея Потоцького 1908 р. Австрійський уряд уважав, що тільки полякам прислуговує право на парамілітарні організації. Нам допомогла русофільська акція східногалицьких дідичів з політичної партії „Обоз народово-радикальний" під проводом Романа Дмовського, який зміряв до відродження Польщі „моцарствової від моря до моря". Його політика була спрямована проти Австрії, тому збудила сумніви монархії щодо польської лояльності. Дозвіл уряду на створення української військової одиниці став початком відродження українського війська, що його зародком було Руханково-Пожарниче Т-во „Січ".

Завдяки синові Кирила, Петрові Трильовському, вийшла у 1965 р. в Едмонтоні (Канада) прегарна книга „Гей там на горі Січ іде", в якій зілюстрований не тільки розвиток „Січей", але з'ясовані політичні відносини в тодішній австрійській Галичині і Буковині, представлена історична боротьба українців за належні їм права за знищення нужди і духовної темряви, що ними були окутані ці краї столітніми окупантами.

Ця книга двічі перевидана–2000 р. в Києві й у Львові з нагоди 100-літнього ювілею „Січей" у „Науково-Виробничій фірмі Української Технології", директор Володимир Бойко, 79005 -Львів, вул. І. Франка 4/1, тел. 72 15 52.

Таким чином історія „Січей" є одним з найцікавіших та найцінніших історичних джерел до вивчення історії Галичини і Буковини у XIX і початку XX ст., а 2003 рік є ювілейною датою відродження українського війська.

Із „Січей" зродився Легіон Українських Січових Стрільців, який був ядром 100-тисячної Української Галицької Армії, київських Січових Стрільців–ядром армії УНР, славної УПА та двох Дивізій Української Національної Армії у 1945 р. Українські Січові Стрільці залишили по собі невмирущу традицію, а ім'я їх славного організатора завжди буде жити у пам'яті українського народу.

Іван ГУК

КОЗАКИ ПІД ВІДНЕМ 1683 р.

320-та річниця

Щоб з'ясувати участь козацького війська в обороні Відня, а може і Европи, від турецької навали, треба повернутись до історії. Всі наші давніші військові формації організовувались з почину держави і мали характер державного війська. Козаччина поставала іншим способом, була від початку народним військом. Перші козацькі загони складалися з людей різного походження, різних станів і навіть різних народів; їх об'єднувала охота до воячки, охота погуляти у степах. Але знайшлися талановиті, ідейні проводирі такі, як Дмитро Вишневецький, Петро Сагайдачний, Михайло Дорошенко та інші, що зуміли опанувати небезпечну течію й перетворити козацькі загони у дисципліноване військо.

На початку жовтня 1682 р. турецький султан і його великий візир підтягали свої великі війська в сторону Австрії. Вже 31 березня 1683 р. за посередництвом папи Інокентія XI підписано угоду між цісарем Леопольдом і польським королем Яном III Собєським, т. зв. Святу Ліґу. Цей союз зобов'язував Собєського прийти з допомогою австрійцям. 3 травня 1683 р. турки були вже в Білгороді.

Далекоглядний папа Інокентій XI наполягав на допомогу Собєського. Ішли переговори. Тим часом турецькі війська рушили на Відень, щоб ударити в центр Европи. Було ясно, що турки із величезною армією (біля 200 000) хочуть поневолити весь християнський світ.

Собєський старався затягнути якнайбільше козаків до свого війська. Він розумів, що без козаків вирушити на війну проти турків неможливо. Тому папа Інокентій XI вже не зважав на теоретичні пляни Собєського і дав своїм дипломатам наказ на місцях організовувати козацькі війська.

В 1683 р. Я. Собєський, якого ублагав цісар Леопольд, поспішив з допомогою Відневі, оточеному великими силами турецького війська. В його армії було біля 10 тисяч українських козаків. А як хоробро відзначилися ці галицькі полки під командою отамана Куницького під Віднем, свідчить сповіщення тодішнього апостольського нунція в Польщі, який звітував з Кракова до Риму письмом від 13.02.1684 р. так: „Козаки–це немов розбурхане неспокійне море, що кидається з прибою і відбою то в одну, то в другу сторону–вони завжди є в стані віддати найкращу прислугу християнству".

Здавалось, що Відень, оточений великими турецькими війська-

ми, неспроможний чинити опір такій великій навалі ворога. Під місто з допомогою підтягнули польсько-козацькі війська. В столиці Австрії у той час був житель українець Юрій-Франц Кульчицький, який узявся занести листи від командуючого міста Стагремберґа до князя, що на той час таборував з частиною австрійського війська поза Віднем.

Юрій Кульчицький, уроджений в Самборі, за час довголітнього перебування в державах Порти мав змогу навчитися турецької мови. У ніч з 4 по 5 серпня 1683 р., одягнувшись у турецький стрій, він вийшов за браму міста. Побачивши великий табір турецького війська, який він не міг обминути, вирішив заночувати у турків, щоб приспати їхню увагу. Рано вийшов до Ниседорфу, де його християни мало не вбили, узявши його за турка. Вночі з вежі С. Стефана вистрілом подав знак, що Кульчицький щасливо дійшов до табору князя Лотаринґії.

7 серпня Кульчицький ровами повернувся до міста з листом, у якому князь обіцяв швидку допомогу: „Ждемо тільки на польсько-козацьке військо і тоді будемо готові до головної битви, в якій розгромимо турків та звільнимо від облоги столицю".

Відень увільнено від турецької облоги у вересні 1683 р.

Цісар Леопольд щедро винагородив Кульчицького–виконав його бажання, надаючи Кульчицькому привілей на відкриття кав'ярні у Відні. Кульчицький знайшов доволі трофейної кави в турецькому таборі. За східним звичаєм, почав її вміло приправляти. Невдовзі знайшов багато прихильників незнаного в той час напитку. Місто Відень з вдячністю вирішило у майбутніх кав'ярнях розмістити його погруддя.

(„Наше слово", Варшава)

У 59-ту РІЧНИЦЮ БИТВИ ПІД БРОДАМИ

У Другій світовій війні весна 1943 року принесла катастрофу 6-тої Німецької Армії під Сталінградом і висадку союзних військ у Північній Африці. Втрата на фронтах війни послабила німецьку військову машину та людські резерви, тому мажна було сподіватися, що німецький уряд змінить свою самовбивчу політику відносно східноевропейських народів. Ситуація сприяла тим німецьким політикам, які бажали німецько-української співпраці. Воєнні події на початку 1943 року дозволяли сподіватися, що справа організації більшої української військової формації може стати актуальною.Так дозріла та набрала конкретних форм думка губернатора Ґаличини Вехтера: створити при німецькій армії українські військові частини.

Після переговорів між німецькими чиновниками й Українським Центральним Комітетом, декретом від 28-го квітня 1943 року було остаточно проголошено створення Дивізії „Галичина". І хоч український загал стояв неподільно на протинімецьких позиціях, активно підтримуючи визвольну боротьбу УПА, все ж таки вважалося, що потрібно створити військову формацію навіть і по німецькій стороні. Створення такої формації давало змогу перейти реґулярний військовий вишкіл, а в майбутньому уможливлювало б новий Листопад. Такими ж поглядами керувалася й українська молодь, яка пішла до Дивізії „Галичина".

Тоді як ОУН і УПА були речниками української політики та знаходили активну підтримку широких кіл українського народу, завданням Дивізії мало бути збільшення й удосконалення військового потенціялу, Дивізію було створено не як конкуренційну одиницю до УПА чи в противагу до неї. Її було створено в ім'я посилення визвольного фронту вишколеними вояками.

Позиції на фронті під Бродами, які випали для Дивізії, були дуже невигідними. Немає вже й що говорити про перевагу ворога, бо в офензиву, ціллю якої було захоплення Західньої України, большевики кинули дві оперативні групи: одну в напрямку Броди-Красне-Львів, другу–Тернопіль-Золочів–Львів. Разом чотири танкові армії, три кінні дивізії та дванадцять піхотних дивізій, з резервними десятьма дивізіями. До їхньої диспозиції було близько 1800 танків. На фронтовому відтинку Броди-Красне-Львів діяли тільки два німецькі танкові корпуси, дві піхотні та дві запасні дивізії–разом п'ятнадцять дивізій. Летунства майже не було. Маючи таку велику перевагу, большевики проломили фронт і оточили 13-тий корпус у брідському кітлі. Після завзятих десятиденних боїв корпус був розгромлений. Українська Дивізія понесла великі втрати, бо ввійшла в бойову акцію, маючи одинадцять тисяч вояків, а втратила майже сім тисяч. Скільки ж в дійсності загинуло, годі сказати. Багато потрапило у полон, багато прорвалося в УПА, але таки тисячі полягли на кривавих брідських полях.

Відзначаючи 59-у річницю битви під Бродами, ми, яких Боже Провидіння зберегло як свідків змагань за незалежність України, схиляємо наші голови, вшановуючи пам'ять наших побратимів-стрільців і старшин Дивізії, котрі полягли героями в нерівних боях за високу ідею–Українську державність. Цей, так довго очікуваний День, прийшов 24-го серпня 1991 року, коли наша Батьківщина стала незалежною.

Ярослав КОЛОДІЙ

ЧИ Є УКРАЇНА УЧАСНИКОМ АНТИІРАКСЬКОЇ КОАЛІЦІЇ?

Київ. УНІАН. – „Міністерство закордонних справ України не зверталося до США з проханням вважати Україну учасником антиіракської коаліції"–повідомив речник МЗС Маркіян Лубківський. 29 березня К. Паскаль заявив, що Україна надала свою згоду на публічне оголошення її учасником антиіракської коаліції. Зокрема, зазначив він, США спеціяльно проконсультувалися з українською владою щодо того, чи може президент Джордж Буш сказати у своїй промові, що Україна є членом антиіракської коаліції, і одержали позитивну відповідь. За словами посла, „нам сказали, Україна згідна, щоб її було згадано в контексті членів коаліції, і це було підтверджено ще раз як у Києві, так і у Вашінґтоні". Посол уточнив, що як президентська адміністрація, так і МЗС України підтвердили, що вони хочуть, щоб Україну вважали членом коаліції.

Україну можна вважати учасником антиіракської коаліції тільки в сенсі надання гуманітарної допомоги, сказав Маркіян Лубківський. За його словами, Україна робить свій гуманітарний внесок, „і саме у пляні здійснення цього гуманітарного внеску нас можна вважати учасниками коаліції".. „З точки зору гуманітарного забезпечення, так, ми є учасниками коаліції".

За оцінками вітчизняних аналітиків поведінка України у ситуації навколо Іраку набула (чи не вперше за часів незалежности) самостійности та визначености. Виразом такої політики можна вважати слова Леоніда Кучми: „Позиція України залишається категоричною і незмінною: ми проти війни. Хочу особливо підкреслити: наш підрозділ (19-й РХБ-батальйон) не буде брати участі у бойових діях. У жодному разі. Його висока місія–суто гуманітарна: надавати допомогу мирному населенню, якщо зброю масового знищення все-таки застосують".

УКРАЇНСЬКИЙ БАТАЛЬЙОН ХЕМЗАХИСТУ У КУВЕЙТІ

Перші 20 чоловік частини українського батальйону хемічного і радіяційного захисту вилетіли в Кувейт із військового аеродрому „Скнилів" у Львові. Їх проводжав міністер оборони Володимир Шкідченко, керівництво Західного оперативного командування й родичі. Шкідченко сказав, що використання українського батальйону на території Іраку або інших країн Перської затоки, крім Кувейту, не передбачено. Якщо виникне така необхідність, то для

цього буде потрібно новий дозвіл Верховної Ради. Міністер зазначив, що бійці українського батальйону матимуть статус українських військ, а не миротворчих. Командиром є Юрій Онищук, який буде радитися з важливих питань з Ґенеральним штабом України. „Нашим військовим ніщо не загрожує",–сказав міністер. За його словами, страхування ґарантується державою. Як підтверджують самі бійці, їм сказали, що в разі смерти їхні родичі одержать 105 тис. долярів. Мінімальна зарплата бійців в Кувейті становитиме 600 долярів плюс надбавка 10% за кліматичні умови, і за кожним з них буде збережена їхня зарплата в гривнях, яку вони одержували в Україні.

Відповідно до угоди між Україною і Кувейтом, 19-й окремий батальйон радіяційного і біологічного захисту Збройних Сил України направляється до Кувейту на шість місяців, цей термін автоматично продовжується на наступні тримісячні періоди, якщо держава письмово не сповістить іншу державу про намір припинити дію угоди за місяць до закінчення певного періоду. Україна і Кувейт також відзначили в угоді, що не пред'являтимуть взаємних позовів одна до одної, в тому числі і в разі загибелі українських військовиків.

Загальна чисельність батальйому становить 532 військовики, в тому числі 65 офіцерів, 37 прапорщиків, 74 сержанти, 356 вояків. Серед військовиків батальйону 15% брали участь у бойових діях, 6%–брали участь у миротворчих місіях під егідою міжнародних організацій, 5 осіб є ліквідаторами Чорнобильської катастрофи.

Батальйон складається з 4-х рот (сотень): розвідувальна, штабна, рота обробки техніки і обробки обмундирування військовиків.

ЯК ГОЛОСУВАЛИ ДЕПУТАТИ ВР?

Верховна Рада підтримала ініціятиви „миротворця" Кучми 253 голосами.

„Наша Україна": 44 депутати підтримали президентську пропозицію, 24–висловилися проти, утрималися шестеро, стільки ж не голосувало (серед них–лідер фракції Віктор Ющенко), а 21 взагалі не було на засіданні.

Із пропрезидентськими фракціями простіше. Тут спостерігається повний „одобрямс", лише член фракції НДП Сергій Шевчук проголосував проти.

А так НДП додало до загальної скарбнички 13 „за".

СДПУ(о), яка брала участь в антивоєнних акціях, без найменшого сорому відправила цих самих громадян на війну–36 „за" при

двох відсутніх. Аграрії–12 „за" при тому, що один не голосував і троє були відсутні.

Фракція „Регіони України", як завжди, продемонструвала монолітність та організованість–41 „за" при двох відсутніх. Ще б пак, у ложі уряду був їхній лідер–прем'єр Янукович.

Аналогічно діяли „трудовики" (де зять Кучми Пінчук, екс-міністер оборони Кузьмук і поп-зірка Поплавський)–36 „за", один–„проти" і один не голосував.

У специфічній групі „Демініціятиви" (22 нардепи) проти тільки „бунтівний" Іван Плющ, 17 „за", один не голосував, інші були відсутні. „Народовладдя" 18 голосами стало на бік президента і лише один із них не брав участи в голосуванні.

Серед 19 позафракційних депутатів одностайности не було: 9 „за", 4 „проти", один утримався, а п'ятеро взагалі не з'явилися в залі. Спікер Литвин, віце-спікери Зінченко та Васильєв, звичайно ж, підтримали Кучму.

Із 15 членів групи „Народний вибір" лише один не голосував і один був відсутній, інші 13 проголосували „за". Група „Європейський вибір"–14 „за" при тому, що один не голосував і п'ятеро були відсутніми.

Фракції Компартії, „Блоку Юлії Тимошенко" та СПУ–одноголосно „проти".

ПІЛЬГИ ДЛЯ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ

Верховна Рада України надала право військовикам батальйому радіяційного, хемічного та біологічного захисту користуватися пільгами учасників бойових дій. Зокрема, це передбачено Законом „Про внесення змін до Закону України „Про порядок направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав", який ВР ухвалила 3 квітня 307-ма голосами народніх депутатів із 433, зареєстрованих у залі.

Даним законом особам військового і цивільного персоналу підрозділів, які безпосередньо брали участь у ліківдації наслідків застосування зброї масового знищення на території інших держав, надано право користуватися пільгами, передбаченими Законом України „Про статус ветеранів війни, ґарантії їх соціяльного захисту" для учасників бойових дій.

Згідно з ухваленим законом, підрозділи ЗСУ можуть направлятися до інших держав, у тому числі і для виконання завдань цивільної оборони.

Богдан СУСЬ

УКРАЇНСЬКІЙ АРМІЇ–РІДНУ МОВУ

Реформування і розвиток наших Збройних Сил відбувається у взаємозв'язку з розвитком державности України,– повільно, але невідворотно. При цьому доводиться розв'язувати багато проблем. Одна з них–утвердження в армії української мови. Навіть молоді офіцери, виховані уже в незалежній Україні, на службі послуговуються російською мовою, незважаючи на Закон України „Про Збройні Сили України" і статути, де однозначно сказано, що в Українській армії використовується державна, тобто українська мова. За таких умов важко говорити, що виховання в Українській армії проводиться „на бойових, патріотичних традиціях українського народу". Більше того, навіть підготовка майбутніх командирів і виховників у багатьох вищих військових навчальних закладах провадиться російською мовою. Про це неодноразово йшлося на науково-практичних конференціях, круглих столах, що їх спільно проводило Міністерство оборони і громадські організації державницького спрямування.

Не можна стверджувати, що все безрезультатно. Поступ є. Але ж ми минули одинадцять років і йдеться про українську військову еліту патріотів-офіцерів, здібних, талановитих, свідомих і дисциплінованих людей. Тому говорити тепер про те, що є якісь об'єктивні причини такого стану, просто непристойно. Уже стало очевидним, що була і залишилась проблема української військової інтеліґенції. Бо не було української військової інтеліґенції у збройних силах Радянського Союзу, з яких шляхом реформ утворено Збройні Сили України, тому й ніде було взятись їй при реформуванні. Українську військову інтеліґенцію потрібно виховати, а це робилося і робиться надто повільно. Особливо в технічних військових навчальних закладах.

Саме ці питання обговорювалися свого часу на науково-практичній конференції „Система військової освіти як школа виховання української військової інтеліґенції", проведеній у Києві. До речі, такі ж конференції за розпорядженням Ґоловного управління виховної роботи МО України проведено в усіх вищих військових навчальних закладах.

Слід також зазначити, що представники „Просвіти", громадської благодійної організації „Українській армії–українську мову"

мали із зазначених питань зустріч з міністром оборони України генералом армії України Володимиром Шкідченком, наслідком якої стала угода між Міністерством оборони і Всеукраїнським товариством „Просвіта" імені Тараса Шевченка про співпрацю у справі виховання воїнів ЗС України.

Угодою передбачена подальша співпраця з балгодійною організацією „Українській армії–українську мову", проведення конкурсів і відзначення лавреатів преміями за сумлінну працю та значний внесок у справу утвердження в Збройних Силах України державної мови і виховання молоді на патріотичних традиціях українського народу.

МОДЕРНІЗАЦІЯ БРОНЕТЕХНІКИ

На державних підприємствах Міністерства оборони України та інших тривають роботи з модернізації бронетехніки, в тому танка Т-64 (1963-1967 рр. випуску). Це був один з найкращих танків другого повоєнного покоління. Вперше в ньому було встановлено автомат заряджання, застосовано комбінований бронезахист, нове оригінальне компонування моторно-трансмісійного відсіку.

Танк неодноразово модернізувався, результатом цього є низка його модифікацій–Т-64А (1964-1980 рр.), Т-64БВ (1984-1987 рр.) та інші. На основі конструктивних рішень модифікацій створювали й нові машини–„Об'єкт 476" та ін. Його конструкторські напрацювання були використані в танках Т-80У і Т-80УД.

„Автором" модернізації Т-64 було Харківське конструкторське бюро ім. О. Морозова (ХКБМ). Метою модернізації, наприклад Т-64Б/64БМ1, є комплексне покращання характеристик цієї машини. А це–встановлення додаткового пасивного захисту, динамічного захисту („реактивної броні"), системи керування вогнем, нічного і командирського націльних комплексів, нового приводу механізму заряджання. Характеристики руху покращені за рахунок нового двигуна–6ТД потужністю 1200 кінських сил.

ПЛАТНІ І ПЕНСІЇ ВІЙСЬКОВИКІВ

Указ Президента України від 23 лютого 2002 року „Про посилення соціяльного захисту військовослужбовців та осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ", який передбачає встановлення щомісячних надбавок у розмірі 100 відсотків грошового забезпечення (окладів грошового забезпечення та надбавки за вислугу років) з 1 січня 2003 року.

Так само Постановою Кабінету Міністрів від 25 жовтня 2002 року №1576 передбачене підвищення рівня пенсійного забезпечення на 10 відсотків певній категорії колишніх військовослужбовців у 2003 році. Розміри військових пенсій, за офіційними даними, становлять в середньому 222 гривні...

Державний секретар Міністерства оборони України Олександр Олійник під час свого виступу на засіданні Верховної Ради зазначив, що, наприклад, командир роти (чоти) у званні капітана з вислугою 10 років служби отримує місячне забезпечення у розмірі 533 гривні. Якщо ж взяти прапорщика, у якого 10-й, вищий розряд і вислуга років становить 15 років служби, то він отримує 431 гривню.

Саме з цими розмірами варто порівнювати свою зарплатню деяким громадянам, які переконані в тому, що військовики отримують занадто велику платню за свою працю. І навряд чи замислюються над тим, чи реально відповідає це грошове забезпечення військовослужбовців тим обмеженням їхніх прав і свобід у зв'язку з проходженням служби, з тими труднощами і негараздами, які вони зазнають і витримують через відсутність власного даху над го-ловою, непрацевлаштованість членів сімей, переїзди до нового місця служби тощо.

Останнім часом престиж військової служби в нашому суспільстві знизився. Багато в чому цьому сприяли приклади некоректного висвітлення армійського життя і проблем Збройних Сил у засобах масової інформації.

НАТО ДЕМІЛІТАРИЗУВАТИМЕ УКРАЇНУ

НАТО реалізуватиме в Україні один з найбільших проєктів демілітаризації в Европі. Йдеться про знищення українських арсеналів звичайних боєприпасів, а також стрілецької зброї та легкого озброєння. Планується ліквідувати 1,5 млн. одиниць стрілецької зброї та 20 тис. тонн боєприпасів.

Згідно з проєктом цільового фонду в Україні *Партнерство заради миру,* до кінця 2003 р. буде знищено 400 тис. протипіхотних мін типу ПМН шляхом їх утилізації на заводі в Донецьку. Це дорівнює 7% загальних арсеналів України. Цей проєкт відбувається за підтримки Канади. Фінансову допомогу Україні також виділили Голляндія, Угорщина і Польща. Вартість цього проєкту становить близько 800 тис. дол.

Д-р Віктор Л. КОНЯГО*
Орест Б. ЛАДИЖИНСЬКИЙ

УКРАЇНЦІ У АВСТРО-УГОРСЬКІЙ АРМІЇ

Переважна більшість українців з Галичини в часі 1-ої світової війни відбувала службу у багатонаціональних частинах Австро-Угорської Армії. Українці були мобілізовані, згідно до указів того часу, як громадяни Австро-Угорщини.

В Українському Леґіоні воювала лише невелика частина українців-добровольців. Через вороже ставлення австро-угорського командування до української національної ідеї, чисельність Українського Леґіону (УСС) була обмежена з самого початку до 2500 осіб. Крім того, УСС були змушені присягнути на вірність Австро-Угорщині, інакше не дозволялось організувати Леґіон. За весь час існування Леґіону були утворені лише два курені (батальйони). Навіть 3-го куреня не вдалося утворити ніколи, і це у часи, коли інші австро-угорські полки мали по чотири курені!

Мобілізовані українці часто потрапляли у такі віддалені від домівки місця, як італійський чи балканський фронти. Але переважна більшість воювала на східному (російському) фронті. У цій статті зобрежено і описано переважно знаки деяких піхотних частин, де служило багато українців. Але не слід забувати, що українські вояки були теж у кавалерії, артилерії, у саперних та різноманітних допоміжних частинах, а також на фронті!

У Австро-Угорській Армії було прийнято носити різні знаки (патріотичні, з місцями боїв тощо) з лівого боку шапки. Знаки звичайно були виготовлені з латуні, міді, заліза, рідко срібла. Під кінець 1-ої світової війни, у зв'язку з нестачею металів, знаки найчастіше виготовлялися з цинкових сплавів, які були сірого кольору. Розміри знаків звичайно були від 2х3 см (малі знаки) до 3,5 см (великі знаки). Знаки не видавалися безплатно. Їх купували за гроші, або отримувалося у випадку сплачення пожертвувань на військо.

* Слід звертатися з запитаннями, доповненнями та пропозиціями на адресу: Victor L. Konyago, M. D.
2 Nelson Lane,
Newtown, CT 06470, USA
або e-mail: drzvir@dr.com

Українці в Австро-Угорській Армії. Листівка випущена у NY by American Ukrainian Exchange.

„Свій до свого"... Вояки з українкою перед селянською хатою. Листівка-фото.

Битва під Кам'янкою (листівка).
Капрал Корейчук (українець) застрілив з пістолету трьох російських козаків та захопив їх коней.
Корейчук служив у 1-му полку Уланів краєвої оборони.

Знак 1-го полку Уланів краєвої оборони.
Цей знак виготовлений з сріблястого металу та червоної, білої та синьої емалі. Знак був ношений офіцерським складом.

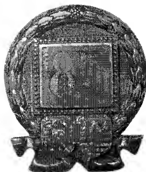
Знак 1-го полку Уланів краєвої оборони (Landwehrulanenregiment або Reitende Schützen).
Знак зроблено з цинку для рядовиків. Полк був розташований у Львові. До 65% особового складу були українці.

Поштова листівка-фото. Вояки 15-го піхотного полку ладують міномети. В цьому полку було до 62% українців. Див. також знак цього полку.

Знак 15-го піхотного полку Австро-Угорської Армії. Знак зроблено з цинку. Полк був розташований у Тернополі. До 62% особового складу були українці. На знакові зображення кайзера Карла I.

Знак 85-го піхотного полку. Виготовлений з сріблястого металу та зеленої емалі. Полк був розташований на Буковині. До 33% особового складу були українці.

Кольрова поштова листівка з зображенням вояків 85-го полку піхоти (до 33% українців). Надписи на листівці німецькою та мадярською мовами.

Знак 3-го батальйону 85-го піхотного полку. Зображення черепу вказує на те, що цей батальйон був, правдоподібно, штурмовий. Цинк.

К. ТУЧАПСЬКИЙ

МОЯ ПЕРША БИТВА В 1914 РОЦІ

Я як вояк австрійської армії, виїхав з 4-им батальйоном 30-го полку піхоти зі Львова до Ґерцеґовіни. Ми переїхали Карпати, Угорщину, Боснію й висіли в герцеговінськім містечку Невесініє, недалеко від кордону Чорногори, де володів король Микита. Був це місяць березень. В Галичині ще лежав сніг і панував холод, в Ґерцеґовіні вже будилася весна. В квітні ми вже купалися в річці з водою чистою, немов кришталь. Саме містечко Невесініє було невеличке. Воно не мало навіть 10.000 мешканців, але воно мусіло помістити цілу бриґаду австрійського війська, біля 8.000 вояків. Тому на його вулицях, майже не було видно цивільного населення. Було там декілька кав'ярень, розуміється, непросторих, лише невеличких кімнат, де не змістилося більше як 10-12 осіб. Каву подавали лише чорну, в збаночках з довгими вузькими шийками. Філіжанки були металеві. Хто хотів, діставав цукор, але тутешні гості пили лише гірку каву. Половину філіжанки мали заповнювати „фуси".

У місті був костьол, але лише для війська, бо населення Невесініє було магометанське. Всі жінки мали лиця закриті серпанками так, що лише очі можна було бачити. Був суворий наказ, щоби ніхто не посмів здирати такий серпанок, бо були випадки, де смільчаків стрічала прикра несподіванка: ніж в черево.

Військова дисципліна була в Ґерцоґовіні менша, як у Львові. Було можна виходити на прогульки в найближчу околицю, бо вправи тривали щодня лише 3 або 4 години. Харчі були добрі, вечорами ми сиділи в кав'ярнях і слухали тужних східних мелодій. Так тривало до червня 1914 р. В червні ми відбули великі, т. зв. „цісарські маневри" під проводом австрійського престолонаслідника, архикнязя Фердинанда. Ці маневри були дуже прикрі. Через 2 тижні ми спиналися по скелях, покалічили руки й ноги й по закінченні вертали в довгих колонах, що тягнулися на 8-10 км до Сараєва, звідкіля ми мали розійтись до наших квартир. Коли ми доходили до Сараєва, ми чули якусь детонацію, одначе ми наслухалися стільки гуку на маневрах, що ніхто не звертав на це уваги. Щойно тоді, коли здержано наш похід, рознеслася чутка про бомбовий атентат на архикнязя Фердинанда. Бомба розтрощила його авто, вбила архикнязя і його дружину. Настала загальна жалоба. Перевтомлені, ми вернули до Невесініє і через кілька днів ми були звільнені від будь-яких вправ. Зачалися балачки про грізну небезпеку. Деякі говорили, що

буде війна, другі впевняли, що мала Сербія не відважиться на війну з Австро-Угорщиною. Одного дня ми почули, що Австрія вислала ультиматум до Сербії, в якому вона домагалася, щоби австрійська жандармерія перейшла сербський кордон і виловила членів підземної організації, які вже довгі літа маніфестували не в Сербії, але на австрійській території свою ворожу тенденцію. Сербія, мабуть, за намовою царської Росії відкинула ультиматум.

Одної неділі зранку о 5 годині, коли ми ще спали, відчинилися двері нашої залі, увійшов наш капітан і хтось вкрикнув: Habt acht! (Струнко!). Всі зриваються лише в неґліжу, а капітан станув при дверях і так промовив: „Слухайте! Скажу вам велику новину. Найясніший пан наказав загальну мобілізацію. Мабуть, буде війна. Я думаю, що в разі потреби кожний з нас радо віддасть своє життя за найяснішого пана. Нам найясніший пан хай живе! Hoch! Hoch! Hoch!"

Ми розуміється повторили кожний вигук. Потім капітан сказав: „Тепер далі відпочивайте,"–і вийшов. Через 5 хвилин ніхто слова не промовив.

По двох днях приїхала з Ґаличини резерва. Наша компанія, яка досі числила всього поверх 80 вояків, зросла до 300 людей. Рівночасно поспіла достава м'яса, пива, тютюну, шоколади–так добре в австрійській армії ще ніколи не було. Це тривало аж до місяця серпня. Одного дня наша гірська бриґада (Gebirgsbrigade) дістала наказ вирушити в напрямку Чорногори, бо чорногорці перетнули австрійський кордон. Наш батальйон вибрався в похід і вечором цього самого дня задержався на приблизно 6 км до чорногорського кордону. Вояки одержали солом'янки на черевики, щоби в поході по камінні заглушити стукіт. О 11 годині вночі ми задержалися на одній горі й полягали на мураву, щоби передріматися й відпочити. О 4 годині зранку вояки зачали передавати собі тихий наказ: Auf! Auf! Auf! Сонце сходило, коли ми зачали просуватися з гори в долину. Раптом чорногорці засипали нас градом куль. Вони були на узбіччі протилежної гори, сиділи за камінням і чекали на нас. Поки ми були на вершку гори, не впав від них ні один стріл–а тепер вітали нас густими залпами. Щойно тепер ми побачили, як виглядають австрійські старшини, які досі не бачили війни, лише маневри. Коли вояки зачали розбігатися в розстрільну, капітан витягнув шаблю й крикнув: „Не вільно розбігатися, лише поступати за мною в тісних рядах!" Кращої цілі до обстрілу ніхто в світі не бачив. Вже багато поранених і вбитих. Ми ще не вспіли зійти до половини гори, як одної третини нашої сотні вже не стало. Щойно тепер капі-

тан зорієнтувався, що видав глупий наказ, затримався, щоби щось сказати, але сів, бо дістав кулю в ногу. Санітари затягнули його за камінь і забандажували ногу вищс коліна. Тимчасом сотня розбіглася в розстрільну. Капітан знов піднявся й крикнув: „Mir nach!" (за мною). Крикнув і впав, бо куля провертіла йому легені й серце. Щойно тепер наша сотня зачала стріляти до чорногорців. Це стріляння було пореривание зойками ранених, які дуже просили води. Недалеко була цистерна з доброю водою, але хто пішов туди набрати води–там і лишився, бо чорногорці знали про цю цистерну й кого лише могли побачити, посилали негайно 20-30 куль. Але я таки пішов набрати у фельдфлягу води, я дістав „штрайфшус", та все таки напоїв раненого сусіда й сам напився, бо спека була страшна.

Наступного дня ми заатакували ворога з двох боків. Чорногорці втікали за кордон, одначе це не спинило нашого дальшого натиску. Ми загналися в глибину Чорногори. Експедиція була карна. Ми підпалили всі копиці з сіном. Над Чорногорою зависла червона луна. З тамтешнього населення ми нікого не застали. Всі повтікали. Ми до тижня зайняли половину Чорногори, бо цей край не був більший простором від східної Галичини, а населення мав лише 300.000. Та несподівано прийшов наказ, щоб вертати. Сталося це завдяки інтервенції італійського короля, якого дружина була дочкою чорногорського короля Микити. Ми вимарширували з Чорногори й залишилися на кордоні.

ІЗ СТАРИХ ГАЛИЦЬКИХ ЖАРТІВ

Наступ

Останні приготування перед наступом. Сотник переглядає відділи, готові вирушити за хвилину до бою.

–Черепаха!–кличе сотник.–Скільки вб'єш ворогів?

–Чи я знаю? Коби одного.

–Добре! А ти Муц?

–Щонайменше двох.

–Славно! А ти, Мелений?

–Я? Як Муц уб'є двох, то я можу йти додому.

Щира відповідь

–Щоб ти зробив, якби на війні почув наказ „Добровольці, вперед!"?–питає старшина рекрута.

–Ну, я відсунувся б, щоби добровольці могли пройти.

В. МАЗУРОК
Крем'янець

РОЗДУМИ НАД ПРИЧИНАМИ ВИНИКНЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ЛЕҐІОНУ САМООБОРОНИ

(60-річчя утворення)

Напередодні радянсько-німецької війни українські патріотичні сили готувались до майбутньої боротьби за відродження незалежної України. З цією метою в 1940 р. І. Бульба-Боровець нелеґально переходить радянсько-німецький кордон і прямує на Полісся. З початком війни, вслід за наступаючими німецькими військами просуваються Похідні групи ОУН(б) та ОУН(м). Завданням Похідних груп ОУН було створення в українських селах і містах державної адміністрації, охоплення господарського, культурного та духовного життя. Радянське керівництво при відступі залишало в німецькому тилу працівників НКВС, НКДБ, комуністів для збирання розвідувальних даних, проведення диверсій, проникання в мережу ОУН.

З цією метою на північ Волині в кінці липня 1941 р. направляється Київським ОК КП(б)У Каніщак М. П., родом з с. Грива Камінь-Каширського р-ну, який з початком війни евакуювався в Київ. Йому вдається створити радянську партизанську групу в кількості 15 чоловік [1]. В цей же період в Іваничівський р-н Волинської обл. десантується декілька осіб Житомирського РВ НКВД, які створили аналітичну групу під керівництвом Когута Й. І.[2] Радянське керівництво проводить систематичне закидання груп на Волинь. Так у січні 1942 р. діє в Цуманському районі Волинської обл. група, котру очолює Філюк А. Ф.[3] Аналізуючи архівні дані Волинської обл. можна дійти висновку, що з кінця 1941–початку 1942 р. відбувається протистояння в краї демократичних і тоталітарних сил. Радянські аґенти, котрі леґалізувалися в німецькій дійсності, прагнули за всяку ціну не допустити до управління в краї національно-свідомих українців, посіяти і розширити протиріччя в українському національному русі. Згадаймо хоча б втрати Похідних груп обох ОУН.

У 1942 р. на території Волині у відповідь на терор німецької окупації, вивезення людей до Німеччини, грабунок українського селянства розгортається повстанський рух.

На Поліссі з 1941 р. діє Поліська Січ, очолювана Т. Бульбою-Боровцем. У другій половині 1942 р. на південній Крем'янеччині виникає Фронт Української Революції, очолюваний Т. Басюком, псевдо „Яворенко", боївки ОУН(м), ОУН(б), гетьманці та загони без чіткої політичної орієнтації.

Одночасно навесні 1942 р. керівництво СРСР вирішує централізувати діяльність радянських партизанів. З цією метою 30 травня 1942 р. створено Центральний штаб радянського партизанського руху, а 20 листопада

1942 р.–Український штаб радянського партизанського руху. На Волині і Поліссі у першій половині 1942 р. діють лише декілька невеликих радянських партизанських загонів, основу яких становили „парашутні десанти", але це були навчені і досвідчені радянські розвідники-аґенти, котрі створювали глибоко законспіровану аґентуру та проникали в український підпільний рух.

У серпні 1942 р. на північному заході України діяльність радянських партизанів посилюється, зокрема загону Коніщука, псевдо „Крук". У політичному звіті Архієпископа Луцького і Ковельського–Полікарпа (УАПЦ) командир згадується як „Чорний Крук" .[4]

Одночасно радянське керівництво намагається невтралізувати український рух Опору, використовуючи протиріччя котрі виникли між ОУН(б) і Поліською Січчю, ОУН(б) і ОУН(м), поглибити їх за допомогою своїх прагнень, невтралізувати Поліську Січ, запропонувавши її лідеру переговори. З метою ведення переговорів у першій половині серпня 1942 р. у трикутнику Олевськ-Рокитно-Ґородниця було десантовано групу радянських партизанів під керівництвом Д. Медведєва (спец. загін підпорядкований НКДБ). На початку вересня 1942 р. радянська делеґація зустрічається із штабом Т. Боровця в с. Стара Ґута, неподалік Людвиполя. Кожна із сторін сформулювала пропозиції щодо співробітництва. Було досягнуто невтралітет між радянськими партизанами і Поліською Січчю. (Т. Бульба-Боровець. *Армія без держави.*–Вінніпеґ, 1981р., ст. 215-222).

В другій половині 1942 р. на початку 1943 р. радянським партизанам ставиться завдання розширити діяльність в краї, розпочинається терор проти місцевого населення. Загін Коніщука збільшує свої ряди. 20 червня 1942 р. вступають деякі жителі села Ґомівка, а 29 червня с. Череваки Маневицького р-ну. [5]На допомогу загонові „Чорного Крука" 10 листопада 1942 р. прибуває в Камінь-Каширський р-н загін особливого призначення Бринського, псевдо „Батя", котрий підпорядкований розвідувальному управлінню Червоної армії. Загони об'єднуються, приєднують інші нечислені групи. Створюється з'єднання. [6]

Розпочинається масовий терор проти українців. Із звіту дізнаємося, що загоном Коніщука було вбито 250 воїнів УПА, найбільш „відзначився" Бабич Н. К.–особисто вбив 35 чоловік, Самчук–10 чоловік... і т. д. [7]

На початку 1943 р. масово розгортається український рух Опору (Супротиву). При дослідженні його на півдні Волині відбувались значні консолідаційні процеси на рівні польових командирів різних національних формувань. Так на Крем'янеччині у першій половині 1943 року співпрацювали загони ОУН(м) „Хрона", ОУН(б) „Крука", ФУР „Яворенка", Вільного козацтва отамана „Вишні" та інші загони. 23 травня 1943 р. підписаний акт об'єднання повстанських відділів Крем'янеччини, „Хрона" і „Крука", і створено Перший Крем'янецький Об'єднаний Штаб. Начальником штабу було призначено сотника „Орлика". До штабу входило по 5 членів із обох сторін. [8]

Однак радянське керівництво не бажало змиритися із консолідаційни-

ми процесами у національно-визвольному русі і прагнуло його невтралізувати. В район Горохова-Берестечка (південь Волині) прибуває в березні 1943 р. із території Білорусії радянський особливий загін імені 26 річниці Радянської армії в кількості 800 чоловік (підпорядкування НКДБ) під командуванням Артюхова. Загін із місцевого населення не поповнювався, хоча мав втрати при рейді. Зупиняються радянські партизани в с. Стрільне. З архівних даних відомо, що в цей період в загін вступило два жителі с. Печихвости Горохівського р-ну: Копчунь А. А. і Козачук І. І. Їх використовували як розвідників-аґентів та провідників в терені. Загін вчинив ряд диверсій на залізничних дорогах Ковель-Львів та Іваничі-Володимир. Одночасно загін проводить операції по знищенню „предателей", тобто членів ОУН.Так в с. Печихвости було знищено 18 чоловік, Подрезьє–11 чоловік, Стрільне–9 чоловік. Аналогічні акції відбувались в інших населених пунктах. Звідси можна зробити висновок, що в цьому районі добре діяла аґентурна сітка, бо звідки чужинці могли знати хто є хто? Згодом загін передислоковується у Білорусію, але два „місцевих партизани" лишаються в терені.[9] Напрошується запитання, з якою ціллю і скільки людей лишилось в загоні?

Постає і інше питання, з якою ціллю спецзагін прибув долаючи більше 300 км, для того, щоб зірвати декілька ешелонів та знищити декілька десятків свідомих українців? Чи може радянське керівництво непокоїв консолідаційний процес на півдні Волині? Покищо 100% дати відповідь важко, але твердо можна сказати, що з цим загоном прибули спецгрупи, які залишились в терені, або перебрались в інші райони Волині, а можливо і Галичини.

Аналогічна ситуація проглядається і в інших районах Волині. Навесні 1943 р. в Цуманські ліси передисլоковуються радянські партизанські загони (НКДБ) Д. Медведєва, М. Прокоп'юка та УПА біля с. Берестян в лісовому масиві „Козел".[10] Про цей загін уже багато написано і зупинятись, я думаю, не має потреби детально на його діяльності.

У 1943 р. ОУН(б) вирішує створити великі відділи УПА, підпорядкувавши собі (часто примусом) інші українські повстанські формування. Починається роззброєння загонів ОУН(м), Поліської Січі, Фронту Української Революції, Гельманців.

На цей час багато аґентів, на мій погляд, проникає в УПА, або контактують з УПА і прагнуть зсередини деморалізувати, знищити фаховий склад командирів УПА, посіяти недовіру між „східняками" і „західняками", членами ОУН(м) і ОУН(б), ОУН(б) і ФУР та іншими.

Про це свідчить документ (ДАВО фонд Р1021 оп. 1, спр. 6, арк 20). Подаю опис в оригіналі:

„Як має провадитись праця СБ"

1. Шукання актів, менше книжок, приладдя ріжного і викривання ворожих організацій.

2. Слідство зловленого питаємо: хто, де, с кім, коли, кількість членів, клички, зв'язки, пункти, псевда.

3. На порозуміння між проводом, а під (нечітко написано)... на допитах в організації: крадіж, пянство і безладність.

4. Що до мильниківців осрензивні (можливо офензивні) роботи, а часом так як до наших ворогів.

5. Майно виявлене організаційне, забрат членами чи приватними людьми.

6. Цікавитися вбивствами, хоч би для прахтики.

7. Важні інформації подавати негайно, звіти місячні, усно чи писменно.

8. О свому відїзді відалитися з терену, треба голосити свому зверхнекови, хтось з членів хоче віддалитися також мусить голосувати свому зверхникові.

Богдан. С. У дня 23. VIII. 43р.

Аналізуючи цей документ, мимоволі постає думка, мельниківські загони майже всі без бою склали зброю у липні, початок серпня 1943 р. без опору, не бажаючи проливати кров. До липня місяця загін ОУН(м) „Хрона" позичав навіть загону ОУН(б) „Крука" боєприпаси. То хто ж ворог? І чи можна поставити на один шабель загони ОУН(м), Поліської Січі, ФУР і радянських партизан? І чи взагалі потрібно було роззброювати інші відділи, тим самим послаблювати український фронт, коли радянські партизани стукали в двері?

Якщо ж припускати, що в СБ уже діяли аґенти НКДБ, то це засвідчує про близорукість ОУН(б), коли організація допустила це.

В документі є ряд „русизмів"–„скім", по-російськи буде „с кем", „зверхникови", „забрат". Ці русизми наштовхують на думку, що людина, котра писала наказ, недосконало знала українську мову, не походила родом з Галичини чи Волині.

Аналізуючи наступний документ (ДАВО Р1021, оп. 1, спр. 6, арк. 37) думка, що в СБ працюють люди НКДБ, посилюється.

Зміст подаю в оригіналі:

Друже Брід (або Глід)

Прошу мені повідомити хто в Вашому терені перепровадив чистку східняків за яку нічого не знаю. Хто це робив, де протокол. Друже–можете за це в страшний спосіб відповідати. Де є СБ спить? Нічого не знаю. Інформації шліт так як слали, а запити окремо. В Вашому терені 11 східняк. Немо прошу йому передати почту, а як що його нема другому східнякові Білому. Звязок мене ними досі (нечітко написано) існує, зв'язком послуговуватись організаційним.

С. У (підпис)

Постій. 18. II. 1943 р.

Із документа випливає, що „чистку" східняків проводили люди без згоди керівника СБ вищого ранґу, напевно надрайону. Постає питання: хто? Про репресії відносно членів ОУН(м) засвідчує і інший документ (ДАВО фонд Р1021, оп. 1, спр. 6, арк. 53) досить, на мій погляд, сумнівний. Він іще повністю мною на даний час не опрацьований, але деякі пункти навожу.

Пункт №9. Жиди знайдені по селах треба переслуховувати а тоді на схід.

Пункт №20. Відкликається наказ до мельниківців за непідпорядкованість для нас на схід.

Постає запитання: ОУН(б) після 18,ІІ.1943 р. чи відправляло жидів і членів ОУН(м) на схід. Ні, у радянське запілля нікого не відправляли. А може автор листа не зумів досконало перевести російський вислів „в расход" тобто знищити і у нього вийшло–„на схід".

На підставі поданих документів, а також спогадів учасників ОУН(м) можна сміло стверджувати, що репресії у відношенні до членів ОУН(м), ФУРу, Поліської Січі існували з боку людей, котрі працювали в СБ. На Волині було багато жертв щирих українців. Вони залишались чужими у своєму терені, на своїй землі. Зазнавали терору з боку радянських партизанів, окупаційної влади, людей, котрі працювали в СБ. Ці та інші причини, на мій погляд, спричинили появу Українського Леґіону Самооборони, щоб захистити себе, своїх рідних від загрози, котра насувалась з усіх сторін.

Від автора: Я не є членом ОУН(б) чи ОУН(м), прихильником ФУРу чи іншої організації. Я лише прагну об'єктивно, з історичної точки подати ці події для наступних поколінь. У нас на Крем'янеччині є залишки двох таборів ОУН. Студенти упорядковують могили бійців табору ОУН(б) „Крука", приймали участь у побудові пам'ятника бійцям ОУН(м) „Хрона".

Дасть Бог, буде встановлений пам'ятний знак і бійцям ФУР та його командиру „Яворенку". Наступні покоління повинні знати, якою ціною здобулась перемога і не робити похибок попередників.

Пам'ятник бійцям загону „Хрона" ОУН(м), Крем'янеччина. Антоновецька база УПА. Побудований улітку 2002 р.

Примітки

1. Державний архів Волинської обл. фонд Р66, оп. 3, спр. 33, арк. 4.
2. Там же, арк.11.
3. Там же, арк. 36.
4. ДАВО фонд Р1021, оп. 1, спр. 4, арк. 25-26.
5. ДАВО фонд Р66, оп. 3, спр. 33, арк. 6.
6. Там же, арк. 7.
7. Там же, арк. 8-9.
8. Спогади. Ф. Цимбалюк. Початки повстанського руху Крем'янецького повіту на Волині в роках 1941-1943. Канада 1983.
9. ДАВО фонд Р66, оп. 3, спр. 33, арк. 3.

БРАТИ

Присвячую своїм кузенам, які згинули в боротьбі за Волю України

Бурхливий період Другої світової війни залишиться в моїй пам'яті на все моє життя.

В 1943 році, скінчивши загальну освіту, дальшому моєму навчанню було чимало різних перешкод, а найголовніше це зближення фронту, і тому про Львів, як місце продовження моєї науки, треба було забути. Я почав шукати, от так про око, праці, яку найшов в Союзі Окружних Кооператив в Бережанах.

Познайомившись з кооперативними справами, а перш за все з союзовим персоналом, я став кооперативним діячем бережанської округи. Здавалося мені, що настав для мене час суспільно-громадського працівника, так як можна було в даний час цю справу інтерпретувати. Та, на жаль, все це було на відносно короткий період часу.

1943 рік був многогранним часом на різні події на українських землях. Щоденне зближення фронтової баталії, партизанська боротьба Української Національної Самооборони, а відтак Української Повстанської Армії, різнородні військові вишколи створювали напружену атмосферу національної безпеки українського народу.

В тому ж часі почалася формувати Українська Дивізія, в якій я став воїном, як і деякі мої друзі, а в тому числі і мої два кузени.

Старший віком Михайло опинився в рядах Дивізії дещо скоріше, і пройшов початковий вишкіл у Франції. Ми з молодшим кузеном Дмитром відбули наш вишкіл в Ґайделяґру. Після рекрутського вишколу нас поприділювали до різних частин та чергових вишколів. Кінець-кінцем нас поприділювали до різних фронтових частин, в яких згинуло чимало наших друзів.

Мої кузени Михайло і Дмитро під час фронтових позицій опинилися в карпатських горах. Маючи відповідну нагоду, перейшли на сторону УПА, де стали гідними оборонцями української справи.

В пересувних позиціях партизанської боротьби мої кузени опинилися в дорогій для них Бережанщині. Пройшли вони чимало різних боєвих операцій, виходили щасливо з критичних для них обставин та, як звичайно, все це було до певного часу.

В одній із боєвих сутичок з відділами НКВД Михайло стратив ногу. Хоч і каліка та воїном залишився і надалі, із спеціяльним призначенням, та не надовго. Чиясь лукава душа вказала криївку від-

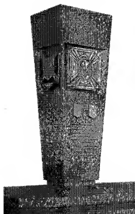
ного каліки. Боротьба була коротка, але лицарська. Боронився Михайло завзято, а коли вже не стало набоїв, розірвав себе ґранатою. Так загинув хоробрий воїн УПА в селі Вівся Бережанського району.

Не краща доля спіткала і Дмитра. Загинув він від останньої своєї кулі, в ліску, біля родинного села Жукова. Довго оплакувала родина долю своїх синів, оплакували друзі по зброї та вся українська громада. В подібних чи інших обставинах загинули десятки тисяч молодого українського цвіту, на крові яких відроджується сьогодні наша Батьківщина–Україна.

Нехай оцей мій короткий спомин про моїх кузенів залишиться китицею нев'янучих квітів на їхніх могилах, бо вони віддали все, що було для них найдорожче–власне життя.

Спіть хлопці, спіть, про долю волю сніть...

П. ШАГАЙ

Крайова Управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА

проголошує

ЗБІРКУ ФОНДІВ

на будову

ПАМ'ЯТНИКА ВОЇНАМ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АРМІЇ

вірним послідовникам героїв Визвольної боротьби України

(1-ша Дивізія „Галичина"–2-га Дивізія „Вільна Україна"–Українське Юнацтво)

Пам'ятник, висотою чотири метри, стоятиме у Музею „Личаківський Цвинтар" у Львові.

Відкриття і посвячення відбудеться 19 липня 2003 року під час відзначення 60-ліття створення Дивізії „Галичина".

Кошти будови пам'ятника 50 374 ам. долярів.

Пожертви в Канаді просимо слати:

Brotherhood of Veterans of 1st UD UNA

4 Bearwood Drive, Etobicoke, ON, Canada, M9A 4G4, (416) 233-3504

Пожертви з інших країн слати:

"Brody-Lew", P.O. Box 261 Cooper Station, New York 10276, USA

Іван СКІРА

ТУНЕЛЬ ДО ВОЛІ?

Спомини з американського полону

В американському полоні перебувало приблизно 1200 дивізійників. Хто міг доказати, що він служив в УД від серпня 1944, того звільнили. Решта була в полоні до літа 1946 року. У таборі Реґенсбурґу американці звільнили усіх до ранґи десятника (унтершарфюрера) включно, бо, згідно з женевськими конвенціями, полонених мусіли звільнити один рік після закінчення війни. Залишилося в таборі 33 старшин і вищих підстаршин. Їх американці рішили перевести до табору інтернованих. Не знаючи, що нас чекатиме, кількох старшин рішило „взяти долю у свої руки" і вони почали копати тунель до волі.

Копати тунель ми рішили з думкою використати його, якби нас хотіли видати більшовикам, бо американці відтягали з нашим звільненням. Барак, що його ми вибрали для вихідної бази, був порожній. Між бараком, а дротяною огорожею ляґру був ще глибокий рів, може на півтори метра. Участь в копанні тунелю брало з нас, мабуть, 8-10 чоловік. Інші, мабуть, про це знали, але не всі до такої роботи надавалися. Ми розібрали дошки в підлозі бараку, викопали яму на яких два і пів метра, протягнули електрику й далі копали підземний тунель. Щоби земля не усувалась, стіни тунелю і його стелю ми підкріплювали дошками, однакової довжини, які збирали з порожніх ліжок, бо їх у таборі було тоді вже багато. Землю кидали на мішок, витягали шнуром наверх і сипали під підлогу бараку. Між підлогою і землею барак мав досить багато місця. Нараз працювало три особи: один, лежачи, копав тунель і підкріплював його дошками, другий тягнув шнуром землю і сипав її до відра, а третій витягав її наверх і сипав під підлогу. Назовні бараку все хтось тримав варту. Копали ми на зміну. Тунель викопали ми аж під рів перед дротами. Але одного разу впав дощ і вода з рова затекла до тунелю та постала в рові яма. Це завважив вартовий з вежі за дротами, мабуть, зголосив команді, барак взяли під огляд, а ми перестали копати.

Згодом, коли нас поїздом везли до табору інтернованих в Дармштадт, кілька старшин пробували вирізати діру у підлозі вагону й втекти. Однак без доброї пилки цей задум був не до виконання. Тоді один з них спробував, чи двері вагону не замкнені і, дійсно, їх можна було втворити. На закруті, коли поїзд сповільнив свій біг, п'ятьох старшин вискочили на волю–кілька місяців перед офіційним звільненням американськими військовими властями інтернованих дивізійників, перевезених до Людвіксбурґу.

РОЗ'ЯСНЮВАЛЬНА АКЦІЯ ДИВІЗІЙНИКІВ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ПОЛОНІ

Вояки Української дивізії, які попали в полон американської армії, зустрілися з повним незнанням фактів не то про Українську дивізію, а й про українське питання взагалі. Тож треба було роз'яснювати хто ми й за що боролися. Один з таких засобів було писання петицій до американців. І в таборі в Авербаху таку петицію до командування 3-ої американської армії підписали Любомир Ортинський, Мирослав Малецький і д-р Олександер Радивил. Друкуємо цей документ мовою оригіналу.

Редакція

Auerbach, B. 21 September, cage V.

An das Oberkommando der 3.U.S.Armee in Bad-Tölz
durch I.P.W. der P.W.E.#24 Auerbach

Die Gruppe der ukrainischen Kriegsgefangenen in der Zahl von ca. 500 Soldaten, z.Z. PW#24 Auerbach, wendet sich hiemit an das Oberkommando der 3.US-Army mit der Bitte, die Angelegenheit der genannten Gruppe der Kriegsgefangenen auf Grund der folgenden Angaben überprüfen zu wollen um dadurch die Entscheidung und Entlassung aus der Kriegsgefangenschaft herbeizuführen.

Die Gruppe der ukrainischen Kriegsgefangenen der PWE#24 besteht aus Ukrainern polnischer Staatsangehörigkeit (bis 1939) sowie Ukrainern-Staatenlosen.

Sie geriet in die Kriegsgefangenschaft als Teil der 14. Waff.-Gren.Div. der SS–(ukr. №1.). Da bis heute noch keinerlei Angaben über die Umstände sowie Art und Weise unseres Beitretens zu dieser Einheit von den amerikanischen Militär-Behörden verlangt wurden, erlauben wir uns, das Hohe Kommando der 3.US-Army über folgende Tatsachen (wie Art und Weise des Zustande-Kommens, die Zustände in der genannten Einheit) in Kenntnis zu setzen.

Aus den vorhandenen Beweismaterialien sowic Aussagen der einzelnen Kriegsgefangenen geht hervor, dass die Ukrainer der 14.Waff.Gren.Div.d.SS (ukr. №1) z.Z. in Auerbach, aus zweierlei Gründen–bzw. auf zweierlei Art zu der Einheit kamen:

a. durch die Anwendung der rohen Gewalt seitens der deutschen Okkupationsbehörden,

b.durch die äusserst schwierige Lage, in der sich die ukrainische Bevölkerung schlechthin, insbesondere aber die ukrainische Jugend unter der deutschen Okkupation befand.

Um der Deportationen nach Deutschland in die befürchteten Arbeitslager zu entgehen, fanden manche die Zuflucht in der, im Sommer 1943 aufgestellten, Division.

Ad a: An Hand der Aussagen und des schriftlichen Beweismaterials, wie: Einberufung zur Division mit gleichzeitigen Bedronung einer Bestrafung, Befehl zur Meldung bei der Gestapo-Stelle und mit demselben Datum ausgestellte Einberufung zu der Division, direkte Kommandierungen aus den Gefängnissen und deutschen Konzentrazions-Lagern u.ä. läst sich jederzeit feststellen, das überwiegende Mehr-

zahl der Angehorigen der Division buchstäblich durch Anwendung der rohen Gewalt zu der Einheit dekommen war. Diesen Tatsachen entsprechend nannte man allgemein die Soldaten dieser Einheit "Freiwilliger mit Gewalt genommen". Nach volkommener Aufrübung der Division beim Fronteinsatz an der Ostfront im Sommer 1944, erfolgte die Rekrutierung der neuen Division aus den Zwangsver-schlepten, die aus den Arbeitslagern, besonders aus dem Lager Strashof bei Wien, ohne Anfrage und Angabe des Zieles einfach zu der Division in Viehwagons verfrachtet wurden.

Ab b: Gleichzeitig mit der Verkündung der Aufstellung der Division das im April 1943 erfolgte, wurde bekanntgegeben, das alle arbeitsfähigen Jahrgange bis 1928 einschlieslich, fals sie sich mit dem Anmeldeschein zur 14. Waff.Gren.Div. nicht ausweisen können, zur Musterung und Abtransport nach Deutschland an bestimmten Plätzen bereitfinden sollten. Unter Bedrohung einer vollkommenen Lahmlegung des wirtschuftlichen Lebens und auserordentlichen Represalien auf die Bevölkerung, erpreste man von dem ukrainischen Hilfskomitee in Lemberg die Billigung dieser Aufstellung. Dies war aber nur der äusere Mantel des ganzen Unternehmens, während die Rekrutierung der Stellen der Gestapo und der deutschen Verwaltung überlassen wurde. Für keinen einziger Ukrainer war die Zusammenarbeit mit den Deutschen annehmbar. Zuviele Ukrainer waren in dieser Zeit in Gefängnissen und im Konzentrazionslager Ausschwitz zu Grunde gegangen, um die wahren Ziele der deutschen Politik nicht deutlich zuerkennen. Die erpreste Billigung seitens des ukr. Hilfskomitees war eher ein letzter Versuch der ukr. Bevölkerung auf das steigende Unternehmen, die Aufstellung der Div.–irgendein Einflus zu gewinnen, zumal die Form selbst und das zugeteilte SS–Personal als Rahmenpersonnal der Einheit, grosse Befürchtungen hervorgerufen hat. Da man also die Rekrutierung nicht verhindern konnte und weil es nur verhältnismäsig kleiner Teil der ukrainischen Jugend die Möglichkeit hatte in Reihen der illegalen nationalen Ukrainischen Aufständischen Armee, die für die freie nationale Ukraine gegen jegliche Diktatur kämpfte–zu kämpfen, entschlos man sich retten–was zu retten war.

Da man die Einpressung der Rekrutierten in die Wa.-SS-Uniforme mit dem deutschen Rahmenpersonal meistens aus den Div. der Waffen-SS und der Wehrmacht nicht verhindern konnte, versuchte man durch das Tragen des Landesschildes statt der SS-Rumen den äuseren Charakter als eine SS-Einheit zu entgehen. Charakteristisch für die Einstellung der Soldaten zu N.S. war die Eidesformel (siehe Beilage) die auser formelen Erklärung des Gehorsams dem obersten Befehlshaber nur über ukr. Volk und nicht über N.S. ideologie oder desgleichen sprach. Auch deutscherseits waren die Ukrainer der Division weder offiziel noch privat als SS-Männer betrachtet und behandelt. Befehlsmäsig wurde ein deutlicher Unterschied zwischen deutschem SS-Personal und Ukrainern durchgefuhrt, wonach Tragen von SS-Runen und desgleichen strafbar wurde.

Um die Moral der auf diese Weise zu Soldaten gemachten Opfer um jeden Preis aufrechtzuerhalten, wurden seitens der ukr. gr.–kath. Kirchengemeinshaft jedem Regiment ein geistlicner zugeteilt. Wie schwer und opferbereit ihr Einsatz war zeigt der Beispiel des Div. Geistlichen Wol. Steziuk der wegen der Befehlsverweigerung, weil er einen unmenschlichen Befehl nicht ausführen wollte, erschossen wurde. Auch die Zahl der 505 erschossenen Soldaten und Offiziere, sowie über 1000 Fahnen-

flüchtigen spiegelt die Verhältnisse in der Einneit zur Genüge ab.

Die angefünrten Tatsachen können jederzeit eidesstaatlich bestätigt werden. Auch befindet sich ganze Reihe von Zivilisten in Amerikanischen Zone–insbesondere die gr.-kath. Geistlichen, die jederzeit die angeführten Angaben bestätigen können.

Die traurigen Erlebnisse in der Division und selbst das Unglück ihr Angehöriger zu sein, lies die Ereignisse des 8 Mais 1945 von den ukr. Soldaten willkommen. Man unterzog sich der Obhut der Amerikanischen Armee mit der Hoffnung, die Angelegenheit wird geprüft und bald werden wir uns zusammen mit unseren verschlepten Angehörigen lang ersennter menschlicher Freiheit erfreuen. Inzwischen sind 9. Monate der strengen Gefangenschaft verflossen. Wir stehen wie am Anfang ohne jegliche Ahnung von unserer Zukunft. Die überwiegende Menrzahl hat ihre Familien in der Amerikanischen u. Englischen Zone die sie seit Jahren der Verschleppung nicht gesehen haben. Sich keiner Schulden bewust, durch Nationalsozialismus verfolgt und von der "Freiwillingkeit" des Einsatzes in der Division erlöst, empfinden wir bitter die Strenge der Gefangenhaltung.

Die angeführten Tatsachen betriffs der Rekrutierung und der Zustände in der Division sowie unsere moralische Haltung vom Anfang der deutschen Besetzung, das uns in offene Feinde des Nationalsozialismus gestellt hat gibt uns den Mut, das amerikanische Kommando der 3. Armee mit unseren Bitten zu belästigen und um Überprüfung unserer Angelegenheit zu bitten.

Wir sind keine Kommunisten und schon aus reinem Selbsterhaltungstrieb können in die Heimat nicht zurückkehren. Die Mehrzahl unserer Familien befindet sich in den amerikanischen und englischen Besetzungszonen Deutschlands, wo sie arbeiten und Lebensunterhalt verdienen. Diese Tatsache schliest eventuelle Balastung der amerikanischen Behörden mit der Unterbringung der Entlassenen von vornherein aus.

In Namen der ukrainischen Gruppe der Kriegsgefangenen des P.W.E.#2Auerbach

31G/6000629
/ Ortynskyj L./

31G/6000671
/Dr Radywyl/

31G/6000551
/ Maleckyj M./

<u>Eidesformel.</u>

Ich schwöre bei Gott diesen heiligen Eid, dass ich im Kampf gegen den Bolschevismus, zur Befreiung meines ukrainischen Volkes, meiner ukrainischen Heimat, dem obersten Befehlshaber der deutschen Wehrmacht und aller Kämpfer der jungen europäischen Völker gegen den Bolschewismus, Adolf Hitler, unbedingten Gehorsam leiste und als tapferer Kämpfer bereit bin, jederzeit für diesen Eid mein Leben einzusetzen.

МЕМОРАНДУМ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

Після звільнення з американського полону в Німеччині кол. воякам Української дивізії не було дозволено еміґрувати до заморських країн заходами ІРО (International Refugee Organization). Тому Українська Національна Рада, Злучений Український Американський Комітет та Централя Української Еміґрації в Німеччині робили заходи на одержання такого статусу, що врешті увінчалося успіхом, розпорядженням ІРО від 26 жовтня 1951 р. Друкуємо листа Української Національної Ради до ІРО й заяву, яку підписали д-р Любомир Макаруш-ка, Роман Колісник і Олекса Горбач.

Редакція

Українська Національна Рада
Виконний Орган — Авґсбурґ, дня 18. 6. 1949.

До
Високої Ради ІРО
в Женеві

В імені Екзекутиви Української Національної Ради, політичного представництва українського народу на чужині, піддержую прохання членів 1-ої Української Дивізії та, крім аргументів наведених в письмі б. членів Дивізії, дозволяю собі звернути увагу Високої Ради ще на ряд політичних моментів, які помагають зрозуміти властиву ролю цеї військової частини в боротьбі українського народу за право на свобідне життя. Тому дозволяю собі навести ще ось які факти:

1. Український нарід є примушений вести боротьбу проти большевицького аґресора від 1918 р. і не міг ні на хвилину цеї боротьби припинити.

2. Не припинював цеї боротьби український нарід і в часі другої світової війни, хоч як складними були політичні умовини в останній війні, зокрема на Сході Європи. Цієї боротби український нарід не міг припинити, бо большевики загрожують самому фізичному існуванні українського народу. Західні народи не повинні забувати й цього, що ситуація на Сході Європи в часі другої світової війни була зовсім інша, як ситуація в західньоевропейських краях. Західньо-европейські народи мали вибір між західньою демократією і німецькою диктатурою, тоді як народи на Сході Європи знаходилися між двома диктатурами, з яких і одна і друга були однаково загрозливі для тих же народів. В такій ситуації находився український нарід, в такій ситуації були теж балтійські народи і тому їх доля в часі другої світової війни дуже до себе подібна. В подібній ситуації найшлися тепер і інші народи східньої та центральної Європи, навіть такі, які в часі війни не вважали себе загроженими большевицькою диктатурою. Отже, при оцінці політичних подій на Сході Європи не вільно забувати тих важних політичних моментів.

3. Виставлена в часі другої світової війни 1-а Українська Дивізія була органічно зв'язана з традиціями тих українських національних військових

формацій, що боролися в роках 1917-1921 за свобідне життя українського народу на своїй власній землі.

4. Змобілізована до цеї військової частини українська молодь йшла в переконанні, що йде вона боротися за українську національну справу. Тими самими ідеями руководилися і старшини б. українських військових формацій з часів першої світової війни, яких покликано в ради Дивізії. Український нарід все дивився на 1-у Українську Дивізію, як на свою національну військову формацію. Саме члени цеї військової формації відіграли переважну ролю в скріпленні українського повстанчого руху, так проти німецької, як і проти большевицької диктатури. По відбутому військовому вишколі вони вступили в дуже великому числі до повстанчих формацій та причинилися своїм знанням і своїм набутим у військовому вишколі досвідом до успіхів повстанчих відділів в боротьбі з обома диктатурами.

5. Українська еміграція відчуває з великою прикрістю цю велику кривду, яку міжнародні установи наносять б. членам 1-ої Української Дивізії, відмовляючи їм права опіки та права на еміґрацію. Український нарід відчуває це тим більше прикро, бо вважає членів 1-ої Української Дивізії передовими борцями саме за ідею свободи та демократії, за ті ідеї, що за них бореться український нарід безперервно від десяток літ.

Прохаю Високу Раду взяти арґументи наведені в письмі б. членів 1-ої Української Дивізії, як такою в цьому мойому письмі під ласкаву увагу та піддати ревізії своє дотеперішнє становище в справі прав на еміґрацію членів тої української військової формації, які боролися саме за ті ідеї, за які бореться сьогодні цілий демократичний світ. Вважаю, що дотеперішнє становище ІРО в справі б. членів 1-ої Української Дивізії полягає на великому непорозумінні та є потребою історичної справедливости піддати цю справу поновному розглядові та поновному рішенні, бо дотеперішнє становище кривдить неслушно не лише тисячі членів тої військової формації, але теж і тисячі членів їхніх родин.

Висказую надію, що ці мої виводи будуть взяті під ласкаву увагу та

остаю з правдивою до Вас пошаною

(в. р. Ісаак Мазепа)
Голова Екзекутивного Органу
Української Національної Ради
Мюнхен, дня 18.6.1949.

До
Високої Ради ІРО
в Женеві

Справа: Петиція про призначення права еміґрації б. членам
1-ої Української Дивізії („Галичина").

Ваш лист з 11. вересня 1948 р. несправедливо пояснює випадок колишніх членів 1-ої Української Дивізії („Галичина") щодо опіки ІРО та право на еміґрацію. І тому урядники ІРО в Німеччині відмовляють їм права придбати ДП-статус для еміґрації. Інструкції, видані Високою Радою ІРО в Же-

цеві, правильно пояснюють випадок колишніх членів аналогічних формацій балтійських народів (естонського і латвійського), встановивши дату примусового набору в січні 1943. З другої сторони, ці самі інструкції несправедливі в відношенні до б. членів 1-ої Української Дивізії, тому, що дата примусового набору перенесена на 14.7.1944 (після битви під Бродами), хоч ця дата повинна припадати на липень 1943. Неправильні інформації та відкрито-вороже становище різних урядників в Контрольних Центрах ІРО до б. членів 1-ої Української Дивізії змушує нас звернути Вашу увагу на факти, що відносяться до вищезгаданої формації:

Проти б. членів цеї Дивізії урядники ІРО через непоінформованість підносять неслушні закиди, що „1-а Українська Дивізія є СС-частиною, а її члени як коляборанти боролися по стороні німців проти аліянтів". Вони, як і німці–б. члени „СС-відділів" не мають права еміґрувати. Цей погляд деяких урядників втерся внаслідок вправної комуністичної пропаґанди.

Справа 1-ої Української Дивізії була предметом дуже докладного й подрібного розглянення 3-ою Американською Армією, в полоні якої находилися стрільці, підстаршини і старшини вище згаданої формації. Окрема комісія розглядала дуже основно цю справу і на основі зібраних матеріялів запала постанова, що 1-у Українську Дивізію не можна зачисляти до частин приналежних до зброї СС, а узнано її українською національною формацією. На цій основі негайно звільнили всіх старшин, що до того часу були інтерновані, як членів Українського Леґіону. (На доказ цього залучуємо фото-відбитку акту звільнення одного зі старшин. На ньому виразно зазначено, що він звільнений як „леґіонер"–отже, як член української національної військової формації).Тим самим справу 1-ої Української Дивізії вирішено так само, як справу аналогічних балтійських формацій.

Це рішення 3-ої Американської Армії опирається на слідуючих фактах:

1. 1-а Українська Дивізія не мала нічого спільного з націонал-соціялістичною ідеологією. Доказом цього є факт, що до Дивізії були допущені греко-католицькі священики, як полеві капеляни, що проповідували в дивізії засади християнської етики й моралі, яка–як всім відомо–противилася націонал-соціялістичним ідеям. Національне виховання членів Дивізії проводили виключно українські старшини, що викладали українську історію, зокрема історію боротьби українського народу з більшовизмом.

2. Українські члени Дивізії складали присягу на вірність українському народові.

3. Українські члени Дивізії не носили відзнак зброї СС (СС-рунен), а герб краю Галичини.

4. Соціяльне забезпечення українських членів Дивізії та їх родин було зовсім відрубне від німецького.

Насмілюємося заразом звернути Вашу увагу на політичний аспект творення згаданої військової частини, який дозволить зрозуміти недобровільний і ніяк не „коляборантський" характер цеї частини, яким його старається представити комуністична пропаґанда.

Дивізію створено з ініціятиви та волі адміністрації 3-го Райху в окупованій Галичині в особі губернатора Дистрикту Галичина–СС-бриґаденфюрера Вехтера об'явою з 28.4. 1943 р., всупереч засадам міжнародного права. Для популяризації справи цеї частини серед українців, які до цеї частини приходили тільки примусово, офіційно приречено, що вона буде вжита виключно в боротьбі на українських землях проти комунізму. Це було використання протикомуністичних настроїв українського народу, що веде від 1918 р. затяту боротьбу з комунізмом–цією формою російського тоталітаризму.

Рівночасно не вільно забувати, що в тому часі німці–не оглядаючися на ніякі міжнародні закони–силою забирали український боєздатний матеріял до німецьких частин, де їм старалися вщепити німецьку націонал-соціялістичну ідеологію та вживали їх до цілей ворожих українській справі (прим. до боротьби на західному фронті).

Методи проти тих, що відмовлялися повинуватися цим наказам, німці застосовували такі самі в окупованій Галичині, як в Естонії чи Латвії, а навіть багато жорстокіші, як де інше. Ставлення перед військові суди, заслання на тяжкі роботи до Німеччини чи в концентраційні табори можуть служити як приклади.

Звертаємо увагу, що всі ці наведені моменти вплинули на рішення 3-ої Американської Армії про звільнення з інтернування б. членів 1-ої Української Дивізії. Так само прихильно полагодив справу полонених–б. членів 1-ої Української Дивізії і Уряд Його Величества Британського Короля.

Справа еміґрації з Німеччини б. членів інших національних леґіонів, яких характер і історія аналогічні до характеру згаданої української частини (напр. балтійських) нині американськими компетентними властями полагоджено прихильно. Тому просимо видати аналогічні інструкції для відповідних американських еміґраційних властей і щодо еміґрації б. членів згаданого Українського Леґіону.

Ці перепони висувають проблему кількох тисяч б. членів 1-ої Української Дивізії та їх родин, які окремо не хочуть еміґрувати з Німеччини. Через те не може еміґрувати не тільки кілька тисяч найпрацездатніших людей, але й члени їх родин, які не хочуть і не можуть покидати своїх батьків, братів, чоловіків в Європі.

В надії на позитивне полагодження цього прохання остаємося

з пошаною до Вас

(в. р. д-р Любомир Макарушка), б. майор Української Національної Армії

(в. р. Роман Колісник), б. чотар 1-ої Української Дивізії

(в. р. Олекса Горбач), б. чотар 1-ої Української Дивізії

В наступному числі надрукуємо меморандум Центральної Репрезентації Української Еміґрації в Німеччині та повідомлення Злученого Українського Допомогового Комітету.

ТАБОРИ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

АНГЛІЯ	Число
Camp No: 51 Main Camp ALLINGTON-GRANTHAM, Lincolnshire	
Camp No: 51 Satellite Camp WOLFOXLODGE, OAKHOM, Rutland	
Camp No: 51 Hostel-STAMFORD, Lincolnshire	
Camp No: 79 MORBI-TATERSHALL, Lincolnshire	748
Camp No: 80 HOBLING, Sleaford, Lincolnshire	947
Camp No: 156 BILLINGBOROUGH, Lincolnshire	689
Camp No: 53 HOSTEL SHERBURN in ELMENT, SELBY, Yorkshire	165
Camp No: 162 NABURN, North Yorkshire	75
Camp No: 17 SHEFFIELD	78
Camp No: 56 BOTESDALE near DISS, Norfolk	793
Camp No: 231 REDGREN PAM, Norfolk	55
Camp No: 85 RURY, Nortfolk	717
Camp No: 82 NEMPTON GREEN, FAKENHAM, Nortfolk	1001
Camp No: Main Camp BRAINTREE, Essex	593
Camp No: 78 Hostel, BRAINTREE BIRCH, Essex	530
Camp No: 99 Hostel, SHREROSBURG PARK, Staffordshire	84
Camp No: 262 LANGAR Nottingham	638
ШОТЛЯНДІЯ	
CAMP No: 298 DUMPRIE	438
CAMP No: 16 AMSFIELD	963
CAMP No: 234 TALBORTE, Breeconshire	14

Якщо хтонебудь був в іншому таборі, просимо про нього написати до „Вістей комбатанта".

БЕЛЯРІЯ, ЛИПЕНЬ, 1945 РІК

Перші місяці вояки Дивізії перебували у місцевості Белярія в Італії. Там теж діяла совєтська репатріяційна комісія.

На 15 липня 1945 року відійшли з табору: 1-ий полк–100, 2-ий полк–35, 3-ій полк–93, 4-ий полк–109, 5-ий полк–130, гарматний полк–55, Технічний полк–59, Запасний полк–75, штабна сотня–10.

Стан евіденційний представляється слідуюче:

1-ий полк	1131	Команда табору	224
2-ий полк	1174	Ґарматний полк	1121
3-ій полк	1879	Технічний полк	1126
4-ий полк	1082	Запасний полк	1558
5-ий полк	1092	Загальний стан:	9607

Подано із наказу ч. 29, з дня 17. 07. 1945.

Підписав: ***Крат, полковник і командант табору***

Ро-Ко

БО ВІЙНА, ВІЙНОЮ...

Відколи людство існує, за ним тягнуться війни, як тінь в сонячний день. Війна за війною, а за тою війною ще одна війна, як співається в пісні: за тою горою ще одна гора... Війни руйнують, а по війнах треба „відруйновуватися". Найкраще за всіх цей людський процес описав Шевченко: той мурує, той руйнує, той неситим оком–за край світу зазирає, чи нема країни, щоб загарабть і з собою взять у домовину.

Все таки проґрес відбувається–і війни тепер набирають магічної сили, стають дуже дивними. Не вийняток остання ще одна, майже досі найдивніша війна, що майже закінчилася, як ще добре не почалася. Така тепер стратегія найвищої техніки. Бушова війна проти Іраку коштувала американців щось понад сотню вбитих, а англійців 30 вбитими, з того 18 від „приятельського вогню".

Співали колись січові стрільці: як не заб'є тебе гостра куля, то копитом, місто кулі, вб'є кобила. Тоді був такий нищівний „приятельський вогонь", а тепер гатить такий вогонь, як комета, бомбами чи ракетами з-під хмар.

Американці хваляться, кажучи: у 2-ій світовій війні згинуло 70 тисяч червоноармійців при здобутті Берліну, а здобуваючи Багдад, наложило головою кілька американців, і не знати, чи від ворожого чи приятельського вогню.

Однак не все пішло так гладко, як з Берліном Гітлера. Садам Гуссейн, президент-провідник Іраку, набагато перевищив канцлера-фюрера Гітлера, якому не поступався диктаторством і жорстокістю. Гітлер, його коханка–в останній момент леґальна дружина–Єва, та його компанія покінчили своє земське панування самогубством, а Садам виступив на телебаченні перед цілим світом, показуючи, як його народ любить і голубить, а через ніч з 55 своїми кумпанами зник, як камфора. І навіть американці з своєю технікою підслуховування голосу Садама з стратосферичних просторів у Вашинґтоні, винайшовши для своїх вояків окуляри, через які видно в темну ніч, як при місячному світлі, не знають, де вони поділися. Хоч помало самі вилазять, як хом'яки з

затоплених водою нор. Є техніка й є „надтехніка" над технікою.

Тим разом миролюбна, роззброєна, немов беззуба жаба, але не без зубів, Україна показала себе на міжнародній арені, як самостійний, незалежний, суверенний партнер, з яким мусить рахуватися навіть могутній, як Мойсей в старовині над Червоним морем, президент Буш. Народ України й президент Кучма були проти війни з Іраком. Але Кучма заключив договір з Кувейтом і вислав цілий батальйон до Кувейту, щоб обороняти народ від зброї масового знищення, яку мав би закинути Гуссейн. Тобто, Україна не є в коаліції Буша, але є в коаліції з Кувейтом, який є в коаліції з Бушом. Тобто, все в порядку, і Верховна Рада України схвалила такий мирний гуманітарний проект. Твердять політики-мудреці вже віддавна: ворог мого ворога є мій приятель. Пояснює мій мудрий приятель: Буш є приятель Кучми, хоч з Кучмою не говорить, бо президент Росії Путін є приятелем Буша. Я почав роздумувати: ... мій ворог, є моїм приятелем... І недодумався!

Ще одну важливу ролю відіграла Україна: Америка переконалася, що Україна не продала Іракові радарних систем „кольчуга". Бо як би Ірак мав таких три системи, то американські літаки падали б на землю, як замерзлі горобці, вилітаючи з-під стріх хат, під час гострих морозів. А Америка без літаків, як борона без зубів.

В Україні владні еліти з такого історичного розвитку подій дуже горді й придумали вже плян перейменувати „кольчугу" на славу президента на „кучмугу", як тільки президент України піде на заслужену пенсію. Якщо піде...

Однак навіть між приятелами заходять часом такі ситуації, що в політиці не мають назви. Ось американські медії закинули Україні, що вона продала Іракові 500 протитанкових ракет „корнет", і то російської продукції. Українські політики образилися: такого не могло бути!

Мій приятель, той від політики, пояснив: „Нащо є приятельство? І сам відповів: щоб виручити з біди доброго приятеля. А хто є найбільшим приятелем України?"–сам запитався.

Нагадалася мені ще одна англосаксонська політична мудрість: „Маючи таких приятелів, як Росія і США, чи Україні треба ще ворогів?"

Орест СУБТЕЛЬНИЙ
професор Йоркського університету

АНДРІЙ БОЛЯНОВСЬКИЙ. *УКРАЇНСЬКІ ВІЙСЬКОВІ ФОРМУВАННЯ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ НІМЕЧЧИНИ* (*Львів, 2002*).

У загальнонауковій літературі, яка займається проблемами Другої світової війни, часто читається, що головною причиною поразки Німеччини у тій війні був Гітлер. Він не використав антикомуністичного та антисталінського наставлення особливо неросійського населення СССР на початку війни. Ця причина загально відома. Гітлер, Гіммлер та інші нацистські провідники були загіпнотизовані своїм власним мітом німецької расової вищости та меншевартости слов'ян. Головною причиною поразки–невикористання помочі соток тисяч, а може й мільйонів потенційних вояків, таких, як українців. Після пережитого голодомору, чисток та брутальної совєтської окупації Західної України, багато з них готові були йти з котримнебудь наїздником, який лиш пообіцяв би прогнати Сталіна та совєтську владу. І якщо у цьому процесі було б створено Українську державу та українську армію, їхня поміч була б могла стати більш інтенсивною та ентузіястичною. Дійсно, це могло мати вирішальний вплив у нацистсько-совєтському конфлікті.

Цікаво, що так мало аналітичних студій появилось на Заході про цю велику нацистську помилку в Україні. Зацікавлення Україною на Заході та знання про неї було обмежене і тому цю справу оминали західні науковці. Одинокий Даллін... давно написав свою працю, базуючись на обмежених джерелах, до певної міри заторкнув цю тему. Очевидно, в Совєтському Союзі на цю тему говорити не можна було, не то її студіювати. Це було головною причиною, що цей вирішальний аспект війни на Сході, в більшості, залишається знехтованим та незрозумілим.

Книга А. Боляновського *Українські військові формування* доповняє цю надто важливу прогалину у військовій історіографії Другої світової війни. Це вже само собою запевняє, що його праця варта уваги та зацікавлення. У ній знайдете багато цінного інформативного матеріялу. Праця появилася в час, коли науковець має змогу використовувати совєтські та західні джерела. Це було раніше неможливо. Автор вже може трактувати цю делікатну тему без жодних ідеологічних застережень: він не мусить атакувати, обороняти чи виправдовувати поведінку його протаґоністів, як це діялося в недавньому минулому. Він може, і трактує справу як в дійсності

було, чи, як німці кажуть: "wie es eigentlich gewesen war". Кредит належиться авторові за це, що він представив цю завжди контроверсійну тему холодно та об'єктивно.

За словами автора, в німецьких збройних силах, правдоподібно, служило понад 200,000 українців. Приблизно 100,000 з них служили в українських частинах (автор правильно перестерігає, що статистика часом переборщує і не завжди точна). Помимо цього великого числа, українська участь у збройних силах Німеччини була незначною. Багато німецьких та українських старшин не знали числа українців у німецьких частинах, де майже всі українські частини, за винятком Дивізії „Галичина", були малі, не більше від батальйона–розкинені по всій німецькій армії; вони виконували службу звичайно як „гівіс", мали лише допоміжні функції. Частини, наприміp, як Дивізія „Галичина", частини ДУН–„Нахтіґаль" і „Ролянд", мають досить обширну літературу. Але частини, як ПУМА чи Українське Визвольне Військо (за винятком читачам „Вістей Комбатанта"), практично залишилися невідомими. Велика позитивна риса у цьому, що це вперше в Україні їх зібрано в одній праці. Тим можна у великій мірі встановити, які різні функції виконувано українцями у збройних силах Німеччини.

Автор хронологічно занотовує частини, згідно з датою формування, починаючи від Українського Леґіону 1939, та кінчаючи на Українській Національній Армії 1945 року. У кожній формації автор подав імена українців, котрі допомагали у мобілізації та вербуванні рекрутів, а спеціяльно маловідомих осіб. Автор описує вперті намагання Пулія, Голуба, Которовича, про яких навіть спеціялісти нічого не знали, творити українську армію під егідою Німеччини. Про ролю преси як „Український Доброволець" і „Нова Доба" автор подає добрі інформації, як і про важливий вклад бувших старшин УНР у військоводопоміжних та різних військових українських частинах. Автор теж подає інформації про німецьких старшин та урядовців, котрі підтримували або були проти творення українських частин. Німецькі погляди на творення українських частин були більше зрізничковані, ніж загально думалося, наприклад, розбіжність між військом СС та Вермахтом, нацистськими провідниками в Берліні та німецькими командирами на фронті. Роля піддержки у творенню українських частин німецьким Абвером є спеціяльно добре потрактована. Короткі біографічні дані головних осіб теж корисні.

Ще інший інформативний аспект праці–це докладне обговорення складних взаємин поміж Українським Визвольним Військом та Армією Власова. Що більше, автор представляє ще один аспект ставлення совєтської влади до творення українських частин при

німецькій армії та судьбу українців із частин, захоплених совєтами.

Таку велику кількість джерел, яку вживає автор, є подиву гідна. Поміж науковцями України він є одним з перших, який у великій мірі зібрав матеріяли для своєї теми, в більшості з Заходу, в більшості україномовні видання, а спеціяльно цінне джерело „Вісті Комбатанта". В той сам час він дуже вдало та ефективно використав совєтські джерела, які для західних науковців були недоступними. Дуже добрий приклад–це інформація автора про допити НКВД захоплених українців та німців.

Немає ще жодної іншої праці, в якій представлено так багато корисних деталів про різні українські частини. Автор приготовив списки та схеми для легкого читання, в яких подано командирів, величину та місця постою частин. Там є інформації, яких тяжко знайти деінде, наприклад, скільки західних українців мобілізовано до совєтської армії в роках 1944-45 та скільки приблизно з них перебігло на німецьку сторону. На підставі цих даних, читач зможе конкретно довідатися про величину та статус частин, про яких раніше загальниково згадувано, наприклад, праця Далліна.

Не можливо не погодитися з автором, що українців на службі німецьких збройних сил повинно розглядатися обширніше, в порівняльному контексті. Під час війни в Европі чи в Азії ситуації, подібні до українців на німецькій службі, трапляються дуже часто. У загальному принцип що „ворог мойого ворога є мій приятель" відноситься до всіх, і немає нічого спільного з жодною ідеологією. Автор зовсім правильно підкреслює, що українці в німецьких збройних силах не мали бажань чи зацікавлень у ідеології нацизму. Вони, очевидно, були свідомі цієї ідеології, котра працювала проти їхнього власного інтересу. Предложені автором інформації вказують ясно, що організатори українських частин та їхні члени керувалися патріотичним бажанням у творенні частин, які могли стати основою української армії, яка в будучині стане до боротьби за Українську державу. Антибільшовицький світогляд, спеціяльно після великого голодомору 1933 р. та совєтської окупації Галичини 1939-1941, теж мали великий вплив. Зрештою, незносима ситуація в німецьких таборах військовополонених примусила багатьох вступити до німецьких допоміжних частин. В кожному разі, це виходить ясно з матеріялів у праці. Мотивом українців, котрі служили в німецьких збройних силах, був такий самий, як у більшості вояків, котрі воювали на війні, і вони повинні бути трактовані як вояки.

Переклад з англійської Я. Гнаткова

(Див. оголошення на ст. 40).

ДВА «ІСТОРИЧНІ» ВИДАННЯ ІНСТИТУТУ ІСТОРІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ 1998 РОКУ

Анатолий Володимирович Русак. ***Союзники гитлеровской Германии в войне против СССР 1941-1945***, ст. 296, **наклад 4000 (уже розійшовся);** ***Сторінки воєнної історії України,*** **збірник статтей.**

Автор *Союзников* Анатолий Русак російськомовний, хоч пише, що знає українську, але думає російською. Він їздив у 1985 році до майора Гайке, начальника оперативного відділу Української дивізії, по інформації. В бібліографії згадує книги *Військову управу* Романа Колісника й *Дорогами 2-ої світової війни* Василя Вериги.

Що він думає про Дивізію й УПА, цитуємо в перекладі (ст. 251): „Трагічна була доля українців, що опинилися в складі фашистських військ. Розрахунки бандерівського й мельниківського проводів, котрі надіялися на поміч гітлерівців у творенні незалежної української держави, приніс народові не менше жертв і страждання, ніж сталінський тоталітарний режим. Старший націоналіст Гітлер і не думав поступитися молодшому Бандері й взагалі викреслив з ужитку саме поняття Україна. Не могла принести українському народові й підпільна боротьба, яку проводили націоналістичні провідники, в першому післявоєнному п'ятилітті. В результаті їх прорахунків загинули сотні й тисячі патріотів, ті, хто міг би був тим самим зблизити час творення незалежної української держави мирним шляхом. Право на творення незалежної України здобуто жертвою шість мільйонів українських громадян в боротьбі з фашистським наїзником в лавах Червоної армії та партизанах, в лавах европейського руху спротиву, в арміях антигітлерівської коаліції".

І далі: „Як у совєтський період після 2-ої світової війни сталінська цензура створювала непереборні перешкоди тим, хто пробував квестіонувати фальшиве твердження, що національне питання не існує, як пропаґували тодішні керівники, так само, з початком переоцінки історичного процесу в останньому десятилітті дехто старається вибілити націоналістичних вождів періоду воєнних літ, чим наносить непоправну шкоду українському народові в його намаганнях виходу із затяжної економічної кризи".

Все ж таки автор називає дивізійників патріотами, але особливо хвалить власівців. У *Збірнику* деякі статті теж російською мовою. Головний там д-р історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України В. І. Клоков–герой Радянського Союзу.

Очевидно, теперішні керівники нашої держави слухають таких істориків і, я маю враження, що теперішня Україна вважає себе спадкоємцею УРСР, а не УНР. Останні події це підтверджують.

Подаємо про ці видання, як наявний „тренд" в історичній науці Національної Академії Наук, щоб читачі були „в курсі справи".

Володимир МАЛКОШ

ОХОРОНА ПАМ'ЯТИ

В 1942-1944 рр. в таборі м. Булє, східна Франція, загинуло 3600, а в Бан-Сен-Жан, біля Булє, 22000 полонених Радянської Армії, з яких переважна кількість були українці.

По закінченні війни сталінський режим рахував полонених зрадниками батьківщини, тому не брав під увагу догляд святих місць.

1946 року заходами філії Об'єднання Українських Робітників Франції з м. Метц та околиць, під головуванням п. Михайла Шотика, було поставлено пам'ятники на обох цвинтарях з написом українською та французькою мовами: „Тут спочиває 3600 і 22000 українців, жертв війни". Укладено договір між філією ОУРФ та міністерством бувших вояків Франції про догляд обох цвинтарів.

До 1979 р. члени філії доглядали та відправляли панахиди на цих місцях, що стало не до вподоби амбасаді СССР.

Під кінець 1979 р. і на початку 1980 р., під претекстом будови меморіялу біля Парижу, звичайно в згоді з французькою владою, було відкрито деякі могили в таборі Бан-Сен-Жан та перепоховано біля Парижу в Ноєрс-Сент-Мартін (Уаз)–2879 тлінних останків.

На цвинтарі м. Булє мер д-р Шварц не дозволив того робити, але пам'ятник та хрести таки зруйнували.

Заходами Парафії УАПЦ східної Франції відбудовано пам'ятник з попереднім написом та посвячено 25 листопада 2001 р.

Бажання зробити те саме на цвинтарі Бан-Сен-Жан, але на це потрібні великі кошти. Щоб їх зібрати, наш друг француз Ґабрієль Беккер зібрав документи і свідчення ще живих свідків і видав книжку французькою мовою п. н. "Lumiere sur une honte enfouie".

Заходами Парафії УАПЦ зроблено переклад книжки на українську мову і видано п. н. „Правда про захоронений сором".

Щоб оприлюднити ганебну трагедію війни, управа Парафії УАПЦ та комітет охорони пам'яти звертається з проханням допомогти нам у цім благороднім чині заохоченням купити вище згадані книжки.

Ціна в Европі 20 Еро з пересилкою, заокеанські країни–25 Еро з пересилкою.

Замовляти:

SILBERNAGEL Anatol, 88 rue Bauret 57240, Nilvange. Tel. 03.82.84.68.26
KUGHARCZYK Claude, 94 Pasid. Pont Pierre 57270 Uckange. 03.82.86.31.96.
KIYSILENKO Silvestre, 4 rue des Passeure 57290 Pamecx. 03.82.58.08.07.
Голова: ЗІЛЬБЕРНАҐЕЛЬ Анатоль. Секретар: КИСІЛЕНКО Сільвестер.

ІСТОРИЧНИЙ КЛЮБ „ХОЛОДНИЙ ЯР"

Створений 3 січня 1997 року. Від початку його очолює український письменник Роман Коваль. За шість років діяльности Клубу проведено десятки вечорів пам'яті національних героїв в різних містах України, видано низку книг. Створений цикл радіопередач „Отамани Гайдамацького краю" (2000–2001).Знято два документальні фільми–„І повіяв вогонь новий.." (Чернігівська державна телерадіокомпанія, 1996) та „Незгасимий вогонь Холодного Яру" (Кіровоградська державна телерадіокомпанія, 2001).

Новий проект за участю українців діаспори „ОБЛИЧЧЯ ВІЙНИ. 1000 СВІТЛИН"

Фотоальбом-енциклопедія

Вже не перший рік ми збираємо фотографії козаків та старшин Української Народної Республіки, а також воїнів українських формацій. Хочемо створити фотоальбом-енциклопедію. До цього видання увійдуть фотографії та біографії українських воїнів (в тому числі і жінок) різних військових звань та рангів–від козаків (стрільців) до генералів. Перший том охоплюватиме період 1914-1920-х років, другий–1930-1940-х років.

Хочемо залишити у пам'яті нашого народу українських вояків різних збройних та парамілітарних формацій. (Кубанського козацького війська, військово-спортивних товариств Галичини і Волині, австро-угорської та російської (царської) армій, Січових Стрільців, Української Галицької Армії, Армії УНР, Збройних Сил Української Держави Гетьмана Павла Скоропадського, іреґулярних козацько-селянських збройних формацій (тобто українських повстанців і партизанів), Української військової організації, ОУН, Карпатської України, УПА, дивізії „Галичина", добровільного українського військового відділу „Пума", Дружин українських націоналістів, Української національної армії, армій США, европейських держав та ін. континентів–учасників двох світових воєн.

Окремо звертаємося до членів українських патріотичних організацій, зокрема комбатантських, надсилати власні фотографії та своїх побратимів з короткою біографічною довідкою. Просимо зазначати такі дані: прізвище, ім'я та, по-можливості, по-батькові, дату та місце народження, дату та місце смерті (та поховання), професію, посаду, інші важливі деталі біографії, важливу думку-цитату цієї людини.

Прохання надсилати фотографії рекомендованою поштою. Деякі фотографії будуть оприлюднені також і у газеті Історичного клубу „Холодний Яр"–„Незборимій нації".

Наша адреса:Роман Миколайович Коваль, вул. Курська, буд. 20, кв. 14, Київ-03049, Україна.

ПРЕСОВИЙ ФОНД

В днях від 1 лютого до 31 квітня 2003 р. надійшли такі вплати на розбудову „ВК":

В пам'ять мужа бл. п. Михайла Карплюка на пресфонд „ВК" складає дружина Анна **150.00**

На похороні бл. п. В. Макара в Калґари, Канада, на „ВК" проведено збірку побратимом В. Папірчуком **80.00**

В пам'ять батька бл п. Василя Різника на розбудову дивізійного журналу „ВК" жертвує син Стефан **75.00**

Замість квітів Станиця Чікаґо складає в пам'ять побратима Михайла Карплюка на пресфонд „ВК" **50.00**

Замість квітів на могилу сл. п. Богдана Кутного на розбудову „ВК" жертвує Т. Качмарчук **45.00**

Замість квітів на могилу сл. п. В. Сміґуровського на „ВК" склали: М. Трач–20 дол, по 10 дол.–І. Руденський та пані І. Шкаруда **40.00**

В пам'ять мужа бл. п. Теодора Р. Стеблія на розбудову „ВК" жертвує дружина Юстина **30.00**

В пам'ять своїх братів Михайла та Дмитра, які померли в Україні, жертвує на пресфонд „ВК" брат Андрій Білоголовський **25.00**

по дол. 5.00: І. Семенюк–Німеччина, І. Бурдик–Ґамільтон, Л. Рокицький, Г. Ткачишин–Ст. Кетеренс, В. Новак–Онтаріо, В. Свобода–Квебек, Я. Макійчук–Стратфорд, А. Закровський–Нью-Йорк, Б. Кандюк–Нью-Йорк **разом 45.00**

по дол. 10.00: В. Швець–Торонто, П. Божин–Торонто, Я. Леськів–Нью-Джерзі, М. Бойчук–Пенсильванія, М. Трешневський–Мішіґен, В. Кульматицький–Нью-Джерзі, Р. Дощик–Ст. Кетеренс, В. Ревуцький–Ванкувер, В. Мазяр–Нью-Йорк, Б. Антонишин–Кентакі, о. І. Шевців–Австралія, О. Бачинський–Монтреаль, В. Мазяр–Торонто **разом 130.00**

по дол. 15.00: Б. Роздільський–Саскачеван, М. Королюк–Ґримзбі, Т. Дзюбановський–Вінзор, М. Ґембарський–Вінніпеґ, Т. Колос–Торонто, Д. Казанівський–Ст. Кетеренс, В. Михаськів–Ст. Кетеренс, І. Мороз–Торонто, Р. Бойко–Монтреаль, З. Бандура–Монтреаль, Б. Садівський–Ґамільтон, Ю. Аронів–Бері, М. Сергійчук–Торонто, П. Васькевич–Торонто, І. Савка–Нова Шкотія, А. Савка і Г. Савка–

Україна, В. Гаврилюк–Гартфорд, Н. Бурбела–Нью-Джерзі, А. Макарушка–Торонто, Р. Свистун–Фльорида, А. Рибальський–Нью-Джерзі, Е. Михайлів–Пенсильванія, Ю. Курпель–Нью-Орлеанс, В. Мацак–Саскатун, П. Кулинич–Нью-Йорк **разом 420.00**

по дол. 20.00: В. Ґалушка–Чікаґо, Б. Матіяцак–Нью-Джерзі, В. Барчук–Гамільтон, О. Мурашка–Торонто; Англія: Р. Дубинюк, Е. Лагодинський, К. Никола, Роман і Надя Сурми, проф. О. Островський, М. Атаманюк, С. Василько **разом 220.00**

по дол. 25.00: Л. Городник–Гамільтон, В. Думенко–Торонто, Анна Бойчук–Торонто, І. Богун–Торонто, Р. Стефанюк–Нью-Йорк, А. Фурґало–Англія, В. Чопей–Англія **разом 175.00**

по дол. 30.00: Р. Бучинський–Бурлінґтон, Т. Кацюба–Онтаріо, Н. Рубашевський–Онтаріо, М. Шарко–Філядельфія, д-р О. Макар–Нью-Йорк, Я. Качай–Пенсільванія, В. Малинович–Франція, В. Томків–Англія **разом 320.00**

Станиця Едмонтон, Коляда на „ВК" **разом 182.00**

На журнал „Вісті комбатанта" замість квітів на свіжу могилу св. п. пані Анни, дружини побр. Григорія Походжая, жертвують: Григорій Походжай–25 дол.; Володимир Сімків, Петро Кондрат, Іванна Мазурок–по 20 дол.; Василь Загасайло, Степан Романко, Микола Бойчук, Дмитро Благий, Михайло Білик, Василь Сорока, Роман Савчин–по 10 дол. Збіркою зайнявся Петро Кондрат, скарбник Станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА у Філядельфії.

разом 155.00

Зубрицький–Англія **29.00**

Стрілецька Громада, Головна Управа, Канада **45.00**

„Княжий дар" на розбудову „ВК" побратима Е. Коструби 500.00

Дякуємо читачам, котрі не забувають про піддержку журналу.

Адміністратор журналу „ВК"

Справлення помилки: У ч. 1, 2003, у Пресфонді на ст. 78 надруковано: «Замість квітів на могилу поб. Теодора Царя з Аквінґтону», має бути: «Замість квітів на могилу поб. Теодора Царя з Ірвінґтону жертвує Іван Цар».

ВІДЗНАЧЕННЯ 60-річчя СТВОРЕННЯ ДИВІЗІЇ „ГАЛИЧИНА"

ЛЬВІВ

19 липня 2003 р. 10.00 год. **Польова Служба Божа** на подвір'ї Собору Св. Юра

15.00 год. **Освячення** на 76 полі Личаківського цвинтаря **пям'ятника дивізійникам**, які загинули в боях за волю України.

18.00 год. В залі Львівської філармонії **святкова Академія**. Концерт.

27 липня 2003 р. 8.00 год. Виїзд зі Львова на могили дивізійників в с. Ясенів, с. Підгірці, на меморіяльний цвинтар в с. Червоне.

ТОРОНТО-КАНАДА

27 вересня: Ювілейний Крайовий з'їзд

Ювілейний бенкет, заля: „Золотий лев", 15 Canmotor Ave.

РОКОВИНИ ДИВІЗІЇ „ГАЛИЧИНА" ПЕРШИМИ ВІДЗНАЧИЛИ ПІДВЕРБЦІ

У приміщенні сільради цього населеного пункту, що на окраїні Тлумацького р-ну, відкрилася фотовиставка з колекції місцевого краєзнавця Володимира Щеремети, присвячена 60-літтю створення 1-ї дивізії УНА „Галичина", яке відзначаємо нинішнього року.

На експозиції представлено кількадесят світлин та документальних матеріялів, які дослідник збирав не тільки в родинних фотозбірнях підвербцівчан, але й в обласному архіві та за кордоном. І з них перед зором відвідувачів мовби воскресають із небуття молоді люди, що в далекому 43-му пішли воювати за самостійну Україну, хоч і в чужинецьких одностроях... Старожили згадують, що марш на збірний пункт тридцяти трьох добровольців із Підвербців всю дорогу супроводжував сільський оркестр.

В. М.

ДОКУМЕНТАЦІЯ ПРО УКРАЇНСЬКУ ДИВІЗІЮ

Центральний Державний Історичний Архів України приймає документи, які відносяться Дивізії, як теж дивізійників, включно з недрукованими споминами. Матеріяли слати на адресу:

Центральний Державний Історичний Архів України
Площа Соборна, 3А Львів НСП, 79000, Україна

АНДРІЙ БОЛЯНОВСЬКИЙ ВІДЗНАЧЕНИЙ БРАТСТВОМ

Історик Андрій Боляновський приїхав на запрошення Освітньої Фундації ім. Петра Яцика до Канади. Скориставши з нагоди, він провів презентацію своєї книги *Українські формування в збройних силах Німеччини під час 2-ої світової війни*. Ця велика праця, перша цього роду видана в Україні. (Див. „Вісті комбатанта", ч. 1, 2003 р.). Він прочитав доповіді про воєнні часи в Галичині в Торонтонському й Едмонтському університетах. Це друга його книга. Перша–це *Українська дивізія „Галичина"–історія*, яка вже розійшлася, й він плянує друге видання із доповненнями.

Весь час свого побуту він посвятив на досліди, тобто аналізу й вибір документів, що відносяться до Дивізії, інших формувань, а найбільше тих, які відносяться до боротьби УПА. Проф. Петро Потічний, сам упівець, привіз з архівів Европи приблизно 150 тисяч копій документів, які є тепер в бібліотеці Торонтонського університету.

Користаючи з побуту А. Боляновського в Торонті, управи Братства–Головна, Крайова й Станична–зустрілися з автором, щоб відзначити його наукову діяльність, досліджуючи період дуже складних для українського народу обставин у 2-ій світовій війні. Його нагороджено найвищою відзнакою Братства–Золотим хрестом за особливі заслуги.

Андрій Коморовський, голова Головної управи, побажав йому багато успіхів у науковій праці.

Андрій Боляновський має перед собою велике майбутнє, бо йому щойно 28 років. Він у своєму слові згадав про свої майбутні пляни.

Після вручення Золотого хреста за особливі заслуги головою Головної управи Андрієм Коморовським (перший зліва), голова Крайової управи Лев Бабій (другий справа) ґратулює Андрієві Боляновському. Біля нього сидить Михайло Ромах–секретар Головної управи.

(Світлина П. Дем'янюка).

Р. КОЛІСНИК

ВОСЬМИЙ КРАЙОВИЙ З'ЇЗД АВСТРАЛІЇ

У суботу, 15 березня 2003 року, в Товариському Клюбі УГПА, Аделаїда, відбувся VIII-ий З'їзд Братства. У з'їзді взяли участь 10 делеґатів зі Станиць Сіднею, Мельборну і Аделаїди, члени Аделаїдської Станиці та гості.

Наради відкрив голова КУ Степан Трушкевич. Присутні священики о. Зенон Рацький (УКЦ) та о. Євген Кваснюк (УАПЦ) провели молитву. До Ділової Президії обрано на голову Богдана Тарнавського, на заступника–Андрія Джерджа, а на секретаря–Петра Курпіту.

Наспіло багато привітів, у тому від: Ґоловної Управи з Канади, Братства „Броди-Лев" з США, ОбВУ з Великої Британії, Станиць Перту, Сіднею, Мельборну і від представника з Брізбену Мирослава Сендзіка; від Ст. УПА, Аделаїда, Братств УКЦ Вудвіл і Вейвіл та УАПЦ–Кройдон Парк та від Клюбу Старших Громадян.

Делеґати заслухали звітів уступаючої Управи (звіти були надруковані і роздані всім на залі) та Контрольної комісії і наділили Управу абсолюторією.

Треба вимінити жертвенність КУ. За участю всіх дивізійників та громадянства Австралії, на споруду пам'ятника Дивізії і Юнакам на Личаківському цвинтарі у Львові, вислано до Б-ва „Броди-Лев" 10 тис. дол. На допомогу побратимам-інвалідам в Україні вислано понад 1000 дол., закуплено 25 книжок–історію Дивізії в англійській мові на суму 2 500 дол., пожертва до ГУ–1000 дол, та багато дрібніших пожертв.

Делеґати З'їзду і члени Станиці Братства в Аделаїді. (фото: Михайло Ґоян)

Управу переобрано на трирічну каденцію. КУ очолив дальше Степан Трушкевич, і члени: Теодосій Андрушко, Михайло Добриденко, Василь Станко і Петро Курпіта. Прийнято відповідні резолюції із завданням відзначити цього року 60-ліття постання Дивізії та на слідуючий рік–60-ліття бою під Бродами. Наради закінчено відспіванням національного гимну.

Нова Крайова Управа: зліва–Михайло Добриденко, Мирослав Кіналь (гол. Контр. Комісії), Петро Курпіта, Степан Трушкевич (голова КУ), Теодосій Андрушко, Василь Станко і Ярослав Будас.

Старанням місцевої Станиці для делеґатів та запрошених гостей влаштовано гарне прийняття в приміщенні Клюбу. (На цьому місці многих літ і щира подяка від Управи Станиці паням з Клюбу: Катерині Сосновській, Марії Чепак, Марії Цв'єк, Марії Олексин та Марії Самойленко).

Після прийняття відбувся розваговий вечір. Присутніх розважали гумором, співами та музикою пп. С. Трушкевич, Т. Андрушко, М. Добриденко і пані Леся Кардаш та панство Сергій і Ґалина Гринчуки.

Хоч ряди нашого Братства рідшають, в грудях дивізійників дальше б'ється серце повне любови до свойого народу і держави, відчувається прагнення плекати традиції українського війська, допомагати своїм побратимам в Україні та ширити дивізійні видання серед нашого суспільства.

А-Ко

РЕЗОЛЮЦІЇ

Преамбула:VIII-ий Крайовий З'їзд Братства кол. вояків 1-ої УД УНА відбувається у час світлих Ювілейних Річниць: 90-ліття постання Леґіону Січових Стрільців, 65-ліття смерти полк. Євгена Коновальця та 60-ліття постання Дивізії „Галичина", яка дала початок Українській Національній Армії. Учасники VIII-го З'їзду клонять низько голови перед світлою пам'яттю воїнів-побратимів, які склали свої голови в боях за волю України.

Резолюції вітальні:

VIII-ий Крайовий З'їзд в Австралії щиросердечно вітає:

- Український народ, який у невідрадних економічних умовах стремить до закріплення української державности.
- Українське військо–ґаранта Української незалежної Держави.
- Ієрархію Українських і Католицьких Церков, які працюють над затвердженням християнської духовности в Україні.
- Головну Управу Братства кол. вояків 1-ої УД УНА в Торонто.
- Галицьке Братство кол. вояків 1-ої УД УНА.
- Всеукраїнське Об'єднання Ветеранів (ВОВ).
- Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії.
- Господаря цього терену–Українську Громаду Південної Австралії.
- Нашу громадську надбудову Союз Українських Організацій Австралії, що працює для добра української спільноти в Австралії.
- Молодіжні організації СУМ і Пласт в Австралії.

Ділові резолюції

- Бажаємо VIII-у Світовому Конґресу Українців, що відбудеться 18-22 серпня ц. р. в Києві, успішних ділових нарад та завершення їх плянів для добра українського народу й держави.
- Апелюємо до Уряду України взяти під увагу вимоги кол. вояків ОУН-УПА і 1-ої УД УНА, у світлі світової опінії, визнати їх бійцями за волю України.
- Апелюємо до Головної Управи Братства зробити переоцінку статусу нашого Братства, ряди якого з кожним роком драстично рідшають. Уважаємо, що вже настав час створити одну комбатантську українську організацію, за участю вояків різних військових формацій.

Закликаємо наше членство в Австралії:

- До дальшої участи в праці Братства, плекати військові традиції та пам'ять побратимів, які життя своє віддали в боротьбі за волю України.
- Гідно відзначити в 2003-му році 60-ліття створення Дивізії „Галичина".
- У 2004 році відзначити 60-ліття бою під Бродами.
- Підтримати наш найкращий військовий журнал в діяспорі „Вісті Комбатанта".
- Передплачувати журнал з України „Військо України".

Затверджено 15 березня 2003 р. в Аделаїді на рекомендацію Резолюційної Комісії: Теодосій Андрушко, Пилип Вакуленко

Роман КОЛІСНИК

МАРКІЯН КОГУТ

У кожного своя доля,–каже народна приповідка. А також, як хто нею покерує,–додають люди. Маркіян Когут мав свою долю. Він пішов слідами свого старшого брата Тараса й вступив до Української дивізії „Галичина". Тарас пройшов весь бойовий шлях Дивізії, включно з боями під Бродами. Маркіяна з групою рекрутів влітку 1944 року післано на вишкіл до кавалерійської дивізії в Угорщину. Їх перший „вишкіл"–це фронтові бої з Червоною армією. Маркіян попав у совєтський полон, а звідти в 1947 році „репатріювався" до Угорщини, як угорський горожанин з Ужгороду. Опісля в 1949 році втік з Будапешту на захід й врешті виеміґрував до Канади, й осів у м. Торонто. При першій нагоді він спровадив свого брата Тараса, який після звільнення з британського полону, жив в Англії.

У Торонті в 1975 році Маркіян Когут відчинив перше в Канаді українське туристичне бюро. Це дало йому нагоду їздити в Україну. Так він став спонсором 35 еміґрантів з України до Канади–не рахуючи 8 осіб його ближчої родини.

Різдво 1992. Зліва: Юрко, мати Тетяна, Тарас, Богдан, батько Маркіян.

Коли Україна проголосила незалежність, Маркіян Когут почав допомагати тим, які такої допомоги найбільше потребують. Минулого року подяку йому висловила від імени медичного персоналу, хворих дітей та їх батьків завідуюча обласним дитячим відділом фтизіопульмоцентру Оксана Голубчак, а цього року–Руслан Угринчук.

Українські еміґранти... Журавлиний вирій... Цей листок України, віднесений вітрами долі у затінок канадського стягу. Сьогодні

ви з нами. Зі своєю правітцівською гілкою. З Ураїною. Не все гаразд у нашому родинному домі. Держава переживає нелегкі часи становлсння. Та ви повертаєтеся... І це повернення нс проходить безслідно. Прикладом є такий нев'янучий канадський листок, як дозволяю собі назвати Маркіяна Когута. Українець–воістину з великої букви. Він не просто мріє бачити Україну серед найрозвинутіших держав світу, а й робить все можливе, щоб мрія стала реальністю.

Про добрі справи пана Маркіяна знають у Львові, Івано-Франківську та інших містах обітованої землі. Йому болять українські проблеми. Особливо вразило Маркіяна Когута те, що в Укаріні упродовж останніх кількох років лютує епідемія туберкульозу–хвороба, яка для багатьох країн уже давно в минулому. В державі офіційно зареєстровано 675 382 хворих на цю недугу. Насправді ж, на думку медиків, їх значно більше. Торік епідемія докотилася до апогею–ріст захворюваності, за різними підрахунками, сягнув 66 на 100 тис. людей. Хворіють діти. Тож, дбаючи про майбутнє народу, Маркіян Когут далеко не найменшу частку своєї турботи зосереджує саме на них.

В Івано-Франківському обласному дитячому фтизіопульмонологічному центрі про доброчинну діяльність пана Маркіяна знають не з переказів. Тут за його кошти відремонтовано та укомплектовано усім необхідним дві палати інтенсивної терапії. Нові меблі, штори, постільна білизна, покривала, подушки зі спеціяльним антиалергічним наповненням–все це стало не просто конкретною справою у вболіванні за хворими. Сьогодні належні умови для лікування вже мають чимало дітей. І це неабищо, адже державного фінансування недостатньо, а перебувають тут діти зазвичай із соціально незахищених верств населення. Шкода, що меценат, який перебуває в Канаді, не бачив тих вдячних очей медперсоналу, хворих дітей та їхніх батьків, коли палати з темних та непривітних перетворювались на світлі та просторі. За словами завідувачки дитячого відділення фтизіопульмонологічного центру Оксани Голубчак, таку турботу видно вперше за роки існування відділення. Дехто з дітей навіть каже: „Як виросту, хочу бути схожим на пана Маркіяна".

В Україні у Маркіяна Когута чимало друзів. Серд них і сім'я підприємця з Івано-Франківська Мирослава Бойка. Саме через спілкування з нею він довідався про потреби лікарні. І от напрошується висновок: світ не без добрих людей. Україна не без вірних синів. (*Роман Угринчук*)

І. МАМЧУР

ВРАЖЕННЯ НЕЗАБУТНІХ ДНІВ

Життя „нормалізувалося", претензій до нього у мене нема, успокоївся на досягнутому. Знав, що оплативши усі комунальні послуги (кесареві кесареве) залишок ділив на 30 і слідкував за тим, щоби не нарушити цей скупий домашній бюджет, бо ні з якої іншої статті його поповнити не можна. Отаку мою „тишу" і спокій розміркованого самотнього життя нарушив телефонний дзвінок Голови Львівської станиці ГБ 1 УД УНА побратима М. Бендина. Він, розуміючи моє становище, запропонував мені лікувальну путівку в Моршин, в лікувально-реабілітаційний центр „Говерля" для ветеранів ОУН УПА. Я зрозумів зміст повідомлення, але не повірив (бо досі, ще ніхто нікому із наших побратимів не пропонував подібного) і я попросив повторити повідомлення. Так, це той самий санаторій, будівництво котрого, із-за браку коштів, тягнулося довгі роки і в закінченні котрого сумнівалися навіть найбільш оптимістично настроєні люди. Але Всеукраїнське Братство ОУН УПА Діяспори і України разом з громадськістю довело свою ідею до реального стану, і за допомогою та при сприянні 6-и адміністрацій Західно-Українських областей, серед котрих основну ролю відіграв Голова Львівської Адміністрації п. М. Гладій „Говерля" вже працює другий рік.

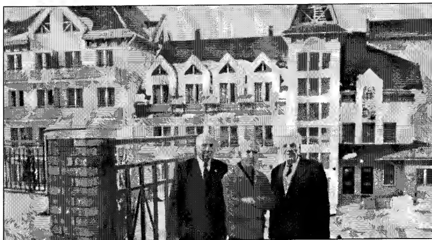
В цьому році (2003) керівництво Львівського Братства ОУН УПА в особі побратима Д. Гуменюка виділило певну кількість путівок ветеранам визвольних змагань 1 УД УНА, серед котрих один із перших отримав і я. Безперечно, вартість путівки в сумі 1300 гр., маючи пенсію 150 гр. в місяць, придбати не можна, то ж пропозицію я приняв з вдячністю. Встиг оформити лікувальне направлення і 17 січня вже прибув до Моршина. Зійшовши з електрички, підійшов до мешканця Моршина, від котрого дізнався місце знаходження „Говерлі".

Перед війною на цьому місці, на краю Моршина, приміщувався жіночий монастир з каплички (підчас воєнних дій згорів). То ж оце благословенне місце вибрали М. Зеленчук, Ю. Лопатинський та проєктанти Львівського та Івано-Франківського „Дніпроміста".

Цей комплекс складається із основного 4-поверхового лікувально-спального корпусу, 2-поверхового господарчого, в якому розміщені– кухня, їдальня, актовий зал та капличка, в котрій щонеділі і свята капелян цього санаторія о. Іван відправляє для відпочиваючих Богослужіння, та автономної котельні в одноповерховій прибудові.

В підвальній частині комплексу розміщений бювет мінеральних Моршинських вод та фізіотерапевтичні відділення.

В одно чи двокімнатних гарних і чистих палатах є холодна і гаряча вода, каналізація, радіо, телевізор, створюючи нормальні умови проживання, а в двокімнатних палатах є ще куток м'якої мебелі. Широкі і світлі голли з м'якою мебеллю, килимами та телевізорами створюють затишок для зустрічі з побратимами відпочинку чи гостей.

Головний фасад комплексу „Говерля". Стоять зліва: юнак „фляку" С. Гураль, І. Мамчур (автор цього допису) і М. Тарас–стрілець 1 УД УНА

У гуцульському стилі–гостроверхий дах, віконні надбудови, виносний дерев'яний карниз даху, суцільні балькони в цілому гармонізують миловидний фасад. Над входом в корпус „Говерлі" споглядає і чуває над ветеранами чудотворний образ Почаївської Божої Матері–покровительки козацького, а тепер усього українського війська, в тому числі і ветеранів ОУН –УПА. Тут же, з вулиці до входу в корпус є цілий каскад сходів з майданчиками, виготовлені з кольорової мозаїчної суміші.

Довкруги комплексу є пішохідні доріжки, вимощені морозостійкою бруківкою, а вся територія озеленена декоративними шпильковими деревцями.

Харчування, хоч і не вишукано-багате, зате усе свіже, різноманітне, калорійне і вповні вистарчаюче. І якщо ще взяти під увагу карпатські кліматичні умови, спокійне, лагідне ставлення лікарського персоналу, то тих 18 днів перебування в „Говерлі" вповні достатньо, щоби в якійсь то мірі поправити своє здоров'я.

Головний лікар І. Николишин прийняв на себе незавидну ролю господарника, постачальника й всього іншого, крім основної функції лікаря. Але кожний, хто приїздить на лікування в „Говерлю" (а сюди приїздять з усієї України, різного віку люди) повинен знати, що будівництво його було дуже важке, як також сьогоднішнє обслуговування його, тому ставитися до цього майна треба так, як до свого особистого.

Культурно-масовою роботою займається п. Ганя, яка організовує поїздки до визначних місць области, а в актовому залі силами самих відпочиваючих відбуваються доповіді, відзначуючи дати нашої історії. В час мого перебування відзначили: День Злуки, роковини С. Бандери, події під Крутами тощо, а також 29 січня в Палаці Культури міста ми були на прекрасному концерті гурту Кульчицького.

ГОЛОСИ ПРО „ЮВІЛЕЙНИЙ АЛЬМАНАХ" БРАТСТВА

Вельмишановні Побратими!

Від імені Головної Управи нашої ветеранської організації висловлюю Вам сердечну подяку за надіслання нам одного примірника Братства кол. Вояків 1 УД УНА.

Вітаю Вас і Головну Управу Братства з таким цінним історичного характеру виданням, добре зредагованим і з багатющим матеріялом–характеристикою та історією багатогранної діяльности Братства протягом минулих 50 років.

Відмітимо це цінне видання в нашому тижневику „Українська Думка".

Ще раз сердечне Вам спасибі!

Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії

2 серпня 2002

* * *

Пару днів тому я отримав від Братства колишніх вояків УНА–1-ої української дивізії–ЮВІЛЕЙНИЙ АЛЬМАНАХ.

З великим задоволенням я познайомився з ним, прочитавши основні статті (всі ще не встиг, але прочитаю). В моїй бібліотеці є кілька Ваших альманахів, однак той вважаю найкращим, найповнішим і найдосконалішим. Прекрасне видання в кожному огляді: з боку змісту, і з боку художнього оформлення, і з кожного іншого. Дуже якісні фотографії! Тішить мене, що й мою особу Ви добрим словом згадали. Спасибі Вам за прекрасний подарунок!

З глибоким поважанням, Ваш

Микола МУШИНКА

Пряшів, 27. 9. 2002

* * *

В імені Українсько-Канадського Дослідчо-Документаційного Центру щиро дякую Вам за дарунок надзвичайно цікавої книжки ***Ювілейний Альманах Братства кол. Вояків 1-ої Української Дивізії УНА***. Цей альманах, який я сама перечитую зі зацікавленням під час вільного часу, віддзеркалює пильну корисну працю, патріотизм та відданість Дивізійників кругом цілого світу. Ці зібрані матеріяли стають цінним додатком до нашої бібліотеки, де ними зможуть користуватися науковці та дослідники українських студій.

Із дружнім привітом та глибокою пошаною Ваша,

Надя СКОП,

за адміністрацію Українсько-Канадського Дослідчо-Документаційного Центру, 20 листопада 2002

Дякую Вам за надісланий „Ювілейний альманах". Переглянув-прочитав за одним заходом. Честь Вам, що Ви зуміли згуртуватись і крізь роки пронести пам'ять про свій чин.

У Польщі тема дивізії „Ґаличина", незважаючи на перші ретельні публікації (д-р Г. Мотика) все ще надалі висвітлюється у шаблонно-пропагандивному антиукраїнському стилі. Цьому можуть протиставитися українські історики, які, на жаль, ще не спромоглися на доглибні дослідження і вивчення цієї теми.

Ми, звичайно, в міру своїх можливостей реагуємо на наклепницькі публікації, особливо у пресі.

Ще раз дякую Вам за книгу, водночас бажаючи міцного здоров'я і віри у повне воскресіння України.

З пошаною до Вас

„Наше слово"
Варшава, 2002-09-26

* * *

Владивосток, 11. 11. 02.

Прошу вибачити, що я тільки сьогодні повідомляю Вас, що таке чудове, гарне видання ***Ювілейний Альманах Братства Колишніх Вояків 1-ої Української Дивізії УНА*** я отримав. Дуже, дуже ми вдячні Вам. В першу чергу я дякую за такий, дуже потрібний дарунок для нашої бібліотеки. Відразу в цей день я не міг написати листа, ще раз прошу вибачити, але як кажуть німці *Besser spät als nie (als gar nicht). Краще пізно, ніж ніколи.* Отримав я ще з Канади ***Вісті Комбатанта*** з деяких років, що нам бракувало до повної збірки, але і ще не всі зібрали, бо не маємо ще таких річників „В.К." 1998, 2001 2002 років, а також до повної збірки бракує нам ще ***Літопису УПА*** таких томів: 20, 23, 26, 29, 32, 34. Маю надію, що вдасться нам отримати від когось якісь томи Літопису УПА.

Ще раз дякуємо за Ювілейне видання Альманаха.

Слава Україні!

З повагою та подякою,
Василь СВІТАЛЬСЬКИЙ

* * *

Справлення помилки у „Ювілейному альманаху"

В історії Станиці у Вінніпеґу (ст. 154-165) в розділі „Члени, які очолювали інші організації", ст. 158, пропущено прізвище д-р Роман Бучок. І знову на ст. 159 в розділі „Голови Станиці" пропущено д-р Роман Бучок–1997-2000 рр.

Побратима д-ра Романа Бучка перепрошує Редакція „ЮА"

Відійшли у вічність...

ВАСИЛЬ РІЗНИК

4.XII. 1922 – 28.XI. 2002

Василь Різник народився в Маркополі, Бродівського району, в сім'ї Стефана і Параскевії. В молодому віці помагав родичам в господарстві та набув шефський фах.

В часі німецької окупації опинився в Німеччині на тяжкій праці, звідки через недугу повернув до свого села. В 1943 році став вояком дивізії „Галичина", з якою пройшов бродівське окруження і кампанію в Словаччині і в Штирії в Австрії. Після капітуляції Німеччини опинився в англійськім полоні в Італії, а дальше в Англії. По звільненні з полону в Англії Василь одружився з Естериною, і там їм народився син Стефан.

В 1965 році Василь з родиною переїхав до Едмонтону в Канаді, де народився син Тоні. В Едмонтоні Василь працював у будинку міської управи, а крім того мав шевську робітню в своїй хаті. Був членом катедральної церкви св. Йосафата та довголітнім членом Братства Дивізійників.

Вирізнявся він товариською вдачею, через що мав багато приятелів. Любив подорожувати, займався фільмуванням, риболовством і плеканням голубів.

В похоронній Панахиді, Службі Божій та в поминках в сороковий день багато приятелів і знайомих Василя взяли участь, як також два сини зі США, з яких син Стефан виступив зі спомином про їхнього доброго батька. В часі Панахиди побратими станиці Братства Дивізійників попрощали Василя стійкою з прапором.

В Україні Василь залишив сестру і брата, в Едмонтоні дружину Естерину та приятелів, в Лос Анджелес сина Стефана з дружиною Емілією, в Даллес сина Тоні.

Похоронено Василя на цвинтарі Форест Лавн в Лос Анджелес, щоби бути коло своїх дітей, коли прийде час.

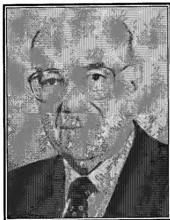
Хай американська земля буде Василеві легкою, а добра згадка про нього залишиться між нами назавжди.

Вічна йому пам'ять!

побратим ***Б. НЕБОЖУК***

інж. ЯРОСЛАВ ГАВРИХ

8.VI. 1923 – 31.XII. 2002

Несподівано помер у Лондоні, Англія, інж. Ярослав Ґаврих.

Він народився в с. Чорнушовичі, Львівської области.

Залишив горем опечалену дружину Ліду, синів Александра та Віктора, ближчу та дальшу родину у Великій Британії, Америці та в Україні.

Ярослав походив з національно свідомої родини. З молодих літ він включився в боротьбу за визволення України, зголосившись до Дивізії „Галичина", де після вишколу став старшиною артилерії.

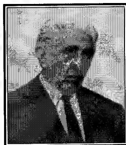
Доклав багато особистих зусиль до процесу встановлення і розбудови зорганізованого українського громадського життя на терені Великої Британії.

У 1949 році від Союзу Українців у Великій Британії був одним з основоположників Координаційного Осередку Українських Громадських Центральних і Крайових Установ в Европі (КОУГЦУ, нинішний Европейський Конґрес Українців [ЕКУ]). Ярослав Ґаврих був довголітнім членом Ради й Президії Союзу Українців у Великій Британії, Головою Крайового Комітету Тисячоліття Хрещення України, Головою Комісії Допомоги Українському Студенству (КоДУС), провідним членом ПЛАСТу на світовому та крайовому рівнях, а також провідним членом Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії і Українського Крайового Патріярхального Об'єднання у Великій Британії.

З проголошенням незалежности України Ярослав прислужився процесові відродження освітньої діяльности своєї колишньої алма матері–Львівської гімназії, цікавився усіма справами, що стосувались процесів утвердження і закріплення новітньої української державности. Був членом Спілки офіцерів України.

ІЛЛЯ ДМИТРІВ

31.VII. 1922 – 27. I. 2003

Народився в селі Тростянець Малий, Тернопільська область. Залишив горем опечалених дружину Катлін, дочки Катерину й Тересу з родиною.

Ілля Дмитрів походив з національно свідомої родини. Глибші

знання про Україну здобував у самоосвітніх гуртках і в „Просвіті", а особливо в Юнацтві ОУН. Згодом, уже в Англії, закінчив Інститут заочного навчання при Українському Вільному Університеті.З молодих літ включився в боротьбу за визволення України, зголосившись до Дивізії „Галичина", а з нею у полоні в Італії та в Англії, де відразу включився в організоване українське життя, доклав багато особистих зусиль до процесу його встановлення і розбудови.

Дороговказом уважав здобуття Української держави і невтомно працював для її усамостійнення. Після проголошення незалежности України допомагав різними шляхами процесові утвердження і закріплення української державности. Два рази відвідував рідні сторони в пошуках за батьками і сестрою, які безслідно пропали на Сибірі.

Його життя було насичене суспільно-громадськими навантаженнями: був одним із заступників президента Світового Конґресу Вільних Українців на Европу (теперішній СКУ); одним із засновників Світового Українського Визвольного Фронту; одним із засновників і Голів Координаційного Осередку Українських Громадських Центральних і Крайових Установ в Европі (КОУГЦУ), теперішний Европейський Конґрес Українців (ЕКУ); Почесним і довголітним діловим Головою та Членом Ради Союзу Українців у Великій Британії; Членом проводів Крайового Комітету Тисячоліття Хрещення України й Українського Крайового Патріярхального Об'єднання у Великій Британії; редактором „Визвольного Шляху".

ВОЛОДИМИР СМІҐУРОВСЬКИЙ

6.VIII. 1916 – 28.I. 2003

Ділимось сумною вісткою, що після довгої і тяжкої недуги відійшов у вічність колишній воїн Дивізії „Галичина", член станиці Братства Дивізійників у Пармі, Огайо–Володимир Сміґуровський. Він народився у княжому городі Перемишлі.

У п'ятницю, 31 січня, у похоронному заведенні Колодій-Лазута, після парастасу, прощальне слово від Братства кол. вояків Дивізії „Галичина" виголосив заступник голови Управи Станиці–Михайло Трач.

Похоронні відправи відбулися 1 лютого в Українській Католицькій церкві св. Андрея, похований на цвинтарі св. Павла і Петра в Пармі.

Замість квітів на могилу Побратима Володимира на пресовий фонд „Вістей Комбатанта" склали: 20 дол. Михайло Трач і по 10 дол. Ігор Руденський і Іванна Шкарупа.

Прощальне слово

Мені припав сумний обов'язок попрощати на вічну збірку дорогого нам побратима–члена нашої

Дивізійної Станиці і довголітнього скарбника нашої Управи–Влодка Сміґуровського.

Володимир Сміґуровський народився у Перемишлі, учився у вселюдній школі, потім у торговельній. Після закінчення її поступив на працю в кооперативі „Народна торгівля" і працював у її філіях в Галичині. Їх було 26.

Коли Галичину окупувала німецька армія, Володимир Сміґуровський повернувся до Перемишля, став співвласником підприємства „Ґурт"–Павло Заброцький і спілка. Коли творилась дивізія „Галичина", вступив у її ряди, де пройшов вишкіл радиста. Брав участь в боях під Бродами, у Словаччині і Юґославії.

Після капітуляції Німеччини приїхав до Мюнхена, там закінчив шість семестрів в Українській Високій Економічній Школі.

В 1949 р. приїхав до Америки, оселився в Клівленді. Вдень працював на фабриці, а вечорами брав курси в „Вестерн Різерв" університеті і „Фенн" коледжі. Плянував спеціялізуватися в бібліотекарстві та щоденна праця і родинні обов'язки перешкодили закінченню студій. Продовжував працювати у „Форда" аж до виходу на пенсію в 1980 році. Тоді він і брат Іван заклали невелике підприємство–продаж і направа машин до кошення трави.

Одружений з Марією, уродж. Слободян. Подружжя має дві дочки: Марту і Дарію з родинами.

Покійні брати, Іван і Володимир, були дуже жертовні на громадські цілі, як: Гарвадський Університет і Український Музей у Нью-Йорку, на який склали 30 тис. дол.

Вам, п. Марусю, складаємо від Братства Дивізійників і Товариства УПА наші щирі співчуття по втраті Вашого дорогого Мужа Влодка і Вам, п. Марто і Дарцю з родинами–Вашого улюбленого Батька.

Тобі Володимире наш останній вояцький салют!

М. ТРАЧ

МИХАЙЛО КАРПЛЮК

21.VIII. 1923 – 26. II. 2003

Ділимось сумною вісткою, що член станиці Братсва в Чікаґо Михайло Карпюк упокоївся після тяжкої недуги та похований на цвинтарі православної парохії св. Андрія в Блуміндейл Іл.

Побратим Михайло народився в Елмвуд Парк, Іл., а 1928 р. разом із батьком Іваном та матір'ю Катериною Ендзьовською повернулися в Україну та поселилися в селі Мукані, Радехівського району, Львівської области. Маючи 18 літ, Михайло стає членом ОУН, а на

початку 1944 р. вступає в ряди УПА та бере участь в боях проти большевиків. Недовго судилося Михайлові боротися в рядах УПА, бо захворів на запалення легенів і був звільнений із активної служби на лікування.

По виздоровленню, наприкінці 1944 р., голоситься до 1-ої Української Дивізії УНА. Вишкіл відбув в Нойгаммері та був приділений до 1-ої сотні 29-го полка. Бере участь в поборюванню комуністичної партизанки в Юґославії та в фронтових боях в околицях Фельдбаху, Австрія. Кінець війни застав Михайла в фронтовій лінії коло замку Ґляйхенберґ, щасливо продирається на Захід, де разом із дивізійниками попадає в англійський полон– Белярія, Ріміні та Англія. Маючи американське громадянство, в 1950 році переселюється до Чікаґо. В Чікаґо Михайло включається в громадську працю в СУМі, в осередку ім. Миколи Павлушкова. Згодом знайомиться з Анною Головченко з Житомирщини, з якою одружується, проживши разом 52 роки.

Михайло був примірним членом Станиці, завжди був активним, поки дозволяло йому здоров'я. Залишив в глибокому смутку дружину Анну, сестру Анну та дальшу родину. Похоронні відправи відслужив о. Панкратій з Української Православної Катедри Св. Князя Володимира в Чікаґо. Побратима попрощали друзі, приятелі та дивізійники з прапором.

Вічна йому пам'ять!

Степан СТРІЛЬЧУК

ТЕОДОР РОМАН СТЕБЛІЙ

7.II. 1922 – 27.VII. 2002

Теодор Р. Стеблій народився в Стрию, Львівської області. Там закінчив початкову і середню школу. Походив зі свідомої родини і виховувався в релігійному і патріотичному дусі. У молодому віці вступив в ряди ОУН, а опісля зголосився до формацій УПА. По вишколі його частину висилають на Волинь, де він бере активну участь у небезпечних рейдах в боротьбі з німцями і большевицькими партизанами, а також він займається перевоженням зброї і боєприпасів до різних частин УПА.

В 1944 р. його сотня під командою отамана Корнієнка була в боях здесяткована і її залишки перейшли до Дивізії „Галичина", яку внедовзі вислано на фронт в околиці Бродів. Після важких боїв Теодор Стеблій в групі інших дивізійних недобитків прорівається з ворожого окруження і включається до основних частин Дивізії у 29-му полку під командою п-полк.

Вільднера. Після чергового вишколу у відділі зв'язку виїжджає на фронт проти комуністичних партизан до Юґославії, а опісля на большевицький фронт в Австрії, де перебуває аж до німецької капітуляції.

Після війни Теодор Стеблій добирається щасливо до американської зони в Німеччині і там, в Гіршберґу, вступає до нашої Духовної Семінарії, де студіював впродовж двох років, до часу коли її перенесено до Голляндії, але з браку фінансових засобів він мусив свої студії перервати. Відтак він переїжджає до Міттельдвальду і там разом з інж. Сіяком організовує табір для наших втікачів, де згодом виконує функції таборового секретаря і при цьому помагає нашим дивізійникам та воякам УПА, які пробились на захід, оформлюючи для них потрібні документи для виїзду до Америки і Канади.

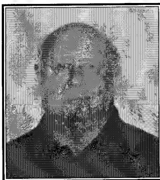
Тут Теодор Стеблій знайомиться з своєю майбутньою дружиною Юстиною, вдовою по його загиблому під Бродами побратимові. Згодом молоде подружжя виїжджає у 1949 р. до Америки і поселюється у Філядельфії. Тут Стеблій включається вповні у наше релігійне і громадське життя. Він активізується в нашій Станиці дивізійників у Лігайтоні, а також виконує функції секретаря УБСоюзу. Він належав також до Станиці нашого Братства у Філядельфії. Він втішався пошаною і дружністю у нашій громаді. Був прикладним мужем, батьком і дудусем для своєї родини. Помер після важкої і виснажливої недуги, залишивши в смутку дружину, дочку з мужем та внуків і багато своїх побратимів, членів Лігайтонської і Філядельфійської Станиць, які чисельно взяли участь у його похоронних обрядах.

Вічна йому пам'ять!

Олександер БІЛИК

ВОЛОДИМИР ЗЕНОН МАКАР

12.XI. 1927 – 10.III. 2003

Народився Володимир в Перемишлі, в родині свідомих батьків. Мати Софія Сназик належала до Союзу Українок, батько Осип господарював, був кількакратно головою читальні „Просвіта", належав до Надзірної Ради Кооперативи. Народну освіту закінчив в Перемишлі, відтак поступив в гімназію в м. Ярославі, де навчався аж до відходу в українську дивізію „Галичина"в квітні 1944 року.

В часі навчання був членом Куреня Молоді, знайомиться і співпрацює з членами ОУН, належав до Пласту і як делеґат взяв участь у Великому З'їзді в місті Самборі 1943 року.

Прибувши до Нойгаммеру, перейшов рекрутський вишкіл, опісля був висланий на вишкіл кандидатів на дивізійних старшин в м.

Кляґенфурт. По закінченні вишколу повернувся до Дивізії, в якій був у Словаччині, Словенії, опісля у Австрії.

В травні 1945 року Дивізія перейшла в англійський полон. В полоні в Ріміні Зенко був приділений до Куреня Молоді і став учнем матуральних курсів. Під час переїзду Дивізії до Англії був перекладачем для англійської команди.

Звільнений з плону, Зенко жив у таборі Дідкот, у якому почалось організоване громадське життє. В таборі Зенко організував СУМ, відділ СУБ.

Відвідуючи інші табори, він зустрінувся з Євгенією Ґусь, з якою ходив до школи в Ярославі. Їхня зустріч звела їх разом і у 1949 році вони одружилися.

У 1951 році, за поміччю вуйка Петра Снозика, родина Макарів виїхала до Канади.

Поселившись в місті Калґари, він знаходить працю в ф-мі „Сейфвей" і дальше продовжує навчання в університеті і в торговельних інституціях. На третьому році компанія творить Кредитну Спілку для працівників, у якій Володимир займає посаду директора. За вміле і чесне керівництво цією організацією у місті Калґари його вибирають до центральної кредитівки „Сейфвей", де він працював три роки як касир-скарбник, три роки заступником президента, а останніх три роки як інтернаціональний президент кредитівок в Америці, Канаді, Европі та Австралії. У цей самий час фірма „Сейфвей" оплачує йому навчання в університеті у місті Медіссон, штат Вісконсі, в США. Він навчається протягом трьох років, де у 1970 році отримує диплом менеджера-управителя кредитівок. Після сорока років праці він пішов на пенсію.

У 1960 р. стає засновником Української Кредитної Спілки, будучи головою Надзірної Ради впродовж 40 років. Стає членом Братства кол. вояків 1-ої УД УНА, місцевих товариств, клюбів (фізкультурних) і Канадського Леґіону.

Після проголошення незалежности України кілька разів, з рамени Ради Українських Кредитівок Канади, їде в Україну з допомогою творення кредитівок у багатьох містах України.

Увечорі о. парох В. Ґупало відправив парастас і панахиду, а 15 березня після поминальної Служби Божої його похоронено на цвинтарі „Квінс" при великій присутності місцевих і позамісцевих друзів.

Прощальне слово від побратимів по зброї над могилою висловив Любомир Гладишевський–голова Станиці дивізійників.

На тризні про життя і працю покійника розповів В. Кузьмин. Петро Дацьків з Едмонтону сказав слово і попрощав від ЛУК. Син покійного Любомир поділився спогадами про батька і подякував за участь у похороні.

Залишив у глибокому смутку сина Любомира і Богдана, дочки Ірину і Христину, зятя Павла, невістку Дарлін і трьох онуків, дальшу родину в США і Канаді, трьох сестер в Україні.

Л. Г.

З листів до редакції

Шановна Редакціє!

Я постійно намагаюся читати Ваш збірник, бо це журнал моєї епохи. Ні, я не є комбатантом 1 УД УНА. Я–ветеран Другої світової війни, але прийшлося воювати на радянському боці. Проте доля дивізії „Галичина", як і доля Української Повстанської Армії мене дуже цікавлять. Я намагаюся захищати їх, доводити правду про них і навіть визнати їх повноправними (по Законах України) ветеранами Другої світової війни. Це мені до деякої міри вдається, оскільки з 1994 року я працюю помічником-консультантом народного депутатат України Ігоря Осташа, який у парляменті України займає відповідальні пости, зокрема у комітеті закордонних справ. Саме він за моїми розробками вносив законопроєкти про надання статусу учасника бойових дій воякам УПА, дивізії „Галичина" та українцям, які як громадяни інших держав (Польщі, Чехословаччини, Угорщини, Румунії тощо) воювали в арміях, що протистояли Радянському Союзові. Справа в тому, що Закон України „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" є по духу і букві проросійським і прокомуністичним (а у загальному–антиукраїнським), а тому ветеранами війни вважаються виключно ті, що служили у збройних формуваннях Радянського Союзу. Повинен зазначити, що на Сході України постійно зростає число симпатиків і УПА, і дивізії „Галичина". Про це свідчить кількість голосів, які набирають законопроєкти від сесії до сесії. Пояснення бачимо в омоложенні депутатського корпусу, бо тільки комуністи незмінно „проти", а це–люди старшого покоління.

Сповідуючи позицію, відповідно до якої в Україні ветеранами війни мали б бути усі, хто воював в роки Другої світової війни, незалежно від того у якій був армії чи русі опору, я в 1995 році запропонував створити громадську організацію–Українську асоціяцію ветеранів Другої світової війни, яка об'єднувала б „ветеранів усіх війн і армій періоду Другої світової війни". І хоча я приклав багато зусиль, щоб така ідея була втілена в життя, деякі діячі з цієї організації, яка в 1996 році поширилась на всю Україну як Всеукраїнське об'єднання ветеранів, під головуванням народного депутата України Ігоря Юхновського, намагаються приписати собі ідею створення організації, хоча насправді їхній внесок (хай і вагомий) полягає в реалізації висунутою мною ідеї. І для цього є незаперечні документи, зокрема, публікації у пресі.

А тепер деякі інші прохання до Вас.

1. У 1943 р. в дивізію „Галичина" пішли служити мої родичі–Шпарик Іван с. Миколи та Задемленюк Микола с. Петра. Оба вони з Коломийщини. Після війни вістка про них загубилася. Я намагався довідатися про їхню долю в архівах ФРН, але безрезультатно. Можливо, Ви зможете щось допомогти.

2. Я довідався, що на Стрийщині проводиться пошук матеріялів про вихідця зі Стрийщини (батько був священиком в с. П'ятничани) Пеленського Євгена-Юліяна. Мені випала честь бути його учнем у гімназії у Львові

в 1938-1939 рр., тому й мене зацікавила його доля. Є вістка, що він помер в Австралії, а більше нічого не знаємо.

3. У післявоєнні роки мені прийшлося служити в 3 танковій дивізії, яка в 1946-1948 роках була розквартирована в Нойгаммері та Штрансі, що біля м. Шпротау (Шпротава). Недавно я дізнався, що в Нойгаммері проходили вишкіл вояки дивізії „Галичина". Справа в тому, що вістка розкрила загадку, яку я носив з тих часів. Оскільки я служив у штабі дивізії і ми, солдати, не бажали перебувати у казармі, вирішили зробити собі „казарму" у підвалі штабу. При очистці приміщення я випадково натрапив на листи з Галичини. Були різні догадки, але щоб дивізія „Галичина" тут формувался, гадки не мав. Публікації, пов'язані з Нойгаммером, був би радий отримами.

З глибокою повагою

Василь ШПАРИК

Моя адреса: Україна, 82400 Львівська область, м. Стрий, вул. Бачинської 7, кв. 7

20.03. 2003 р.

* * *

27 січня 2003 року

Шановна Редакціє!

Пишу до Вас з проханням спростувати неакуратність статті про мого Тата, бл. п. Богдана Ясінського, яка появилася у „Вістях Комбатанта", ч. 4, 2002, на ст. 115.

• Згідно з бажанням Тата, яке передав моїй молодшій сестрі перед від'їздом в Україну, Тата похоронено в Івано-Франківську–Княгинині. Хоча Мама і ми діти просили про похоронення в родинному гробівці, з санітарних причин його не можна відкрити на похоронення. Натомість Татові постаралися чудове місце на вічний спочинок, його могила перша при вході на цвинтар, біля пам'ятника борцям за волю України. Завідуючий Міґрації і Релігії міста Івано-Франківська підкреслив, що цей ряд є почесним, і тільки для тих, які з любов'ю і відданістю вклали всю свою енерґію і працю для добра і незалежности України. Ми, дружина і діти, вдячні Івано-Франківську за велику пошану, яку вони виявили нашому дорогому мужеві і батькові.

• Тато не помер „на шляху до Києва", але в Києві, в домі родини, котра Татом опікувався і до якої Тато приїжджав як до рідних.

• На похороні Тата не було православного єпископа. Зі Львова приїхав український греко-католицький єпископ Гліб Лончина, довголітній приятель нашої родини.

• На тризні було присутньо поверх 150 осіб, а не 80.

З пошаною до Вас,

Ірина Ясінська Ґрейвз

ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

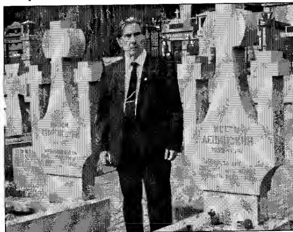
Вельмишановна редакціє „Вістей Комбатанта"
Дорогі Друзі, Побратими-Співвітчизники, працівники Редакції та Жертводавці на пресовий фонд!

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Ми, українці Зеленого Клину, міста Владивостоку, для всіх Вас, бувших вояків Дивізії „Галичина", вояків УПА, членів ОУН, всіх українців в цілім світі та для Ваших родин, бажаємо доброго здоров'я. Нехай Господь Бог винагородить Вас стократно за велику Вашу любов до рідної Батьківщини України та до своїх Співвітчизників порозкиданих гіркою недолею буревійних років, як то осіннє листя, по всіх кутках цілого світу. Для нашої України бажаємо кращої долі!

Щиро дякую, що Ви помістили мої дописи: один в числі 1-2001 і один в числі 1-2002 року, бо завдяки Вам отримав я річники „ВК" та „Літопис УПА", яких нам бракувало. До повної збірки бракує „Літопису УПА" ще таких томів: 23, 26, 29 і 32. Отримав я і книжки з Канади та Америки, та складаю велику подяку за допомогу для нашої бібліотеки, в Канаді: п. Володимирові Леськів (Вінніпеґ) та членам Управи Товариства „Просвіта", п. Романюку та п. Левові Бабію, а в Америці п. Романові Барановському та Орестові Слупчинському.

Я відчуваю велику пошану та велику любов до воїнів Дивізії „Галичина", до воїнів УПА та до всіх членів ОУН і уклоняю низько голову перед могилами Ґероїв, які вмирали за рідну землю в боротьбі з лютим і диким ворогом України комуністом, для того щоби Україна воскресла. Завжди я говорю, що для мене вони є святі.

Василь Світальський м. Львів, Янівський цвинтар. Могили Січових Стрільців і воїнів Української Галицької Армії

Всім Вам Дорогі Друзі веселих та щасливих Свят Воскресіння Христового! Слава Україні! Ґероям слава!

З повагою Василь Світальський
Владивосток, 14.3.03 р.

16 грудня 2002 р.

Редакційній колегії журналу „Вісті комбатанта"

Шановні панове!

Ми хочемо щиро подякувати за натхненну працю, яку Ви робите серцем. Справді, Ваш журнал дуже допомагає нам і в духовному надоанні, і у внутрішньому зростанні.

„Вісті комбатанта" підштовхнули нас до створення власного регіонального видання, такого собі невеличкого обіжника під назвою „Отава" Тому, користуючись нагодою, ми просимо офіційного дозволу на передрук матеріялів з Вашого часопису з обов'язковим посиланням на нього. Це дасть змогу ширшому колу читачів знайомитись із публікаціями „Вістей комбатанта".

Також хочемо поцікавитись, чи можемо надсилати Вам надалі власні статті й матеріяли різноманітної тематики, які будемо друкувати у своєму виданні?

З повагою, від імені спортивного клубу „Тоджима"

Голова Комітету у зв'язках з громадкістю ***Вадим ДЖУМА***

Центральний спортивний клуб ТОДЖИМА

49008, м. Дніпропетровськ, вул. Робітнича, 154

E-mail:utp@mail.dnepr.net Tel: 380 562 319136 Fax: 380 562 344404

Редакція „Вістей комбатанта" позитивно відповіла.

* * *

В УКРАЇНІ ВИЙШЛА ДРУКОМ П'ЯТА КНИГА о. д-ра СТЕПАНА ЯРМУСЯ

В серпні 2002 р., в Україні, в серії „Мислителі української діяспори", вийшла з друку п'ята наукова праця о. д-ра Степана Ярмуся під заголовком „Досвід віри українця"–Вибрані твори. Книга на понад 500 сторінок, а в ній 6 основних розділів: 1. Духовність українського народу, 2. Виразники духу українства, 3. Православ'я на теренах України, 4. Православ'я і релігійні рухи сучасности, 5. Християнство в житті людини, 6. Проблема національного в контексті християнства. Книга починається короткою біографією автора, а закінчується оглядами його філософського мислення: „Світ наукових пошуків Степана Ярмуся" проф Анатолія Колодного і „Творча лабораторія о. С. Ярмуся" д-ра Юрія Мулика-Луцика. Книга видана на рекомендацію Вченої ради Відділення релігієзнавства Інституту філософії ім. Г. Сковороди Національної академії наук України. Передслово до книги написав Патріярх Філарет.

Першою, виданою Духовною академією Київського Патріярхату УПЦ КП, була книга „Сучасне душпастирство", другою „Феномен Івана Огієнка" 1998 р., третьою–„На нашій, не своїй землі" 1999 р., а четвертою була книга „Та не однаково мені..." 2001 р.

Упорядником видання книги „Досвід віри українця" і спонсором видання її стала громада Св. Володимира міста Кенори, Канада.

ЗМІСТ

Закінчення

СПОМИНИ

ДОКУМЕНТИ

ДО ІСТОРІЇ 1-ої УД УНА

ГУМОР І САТИРА

ОГЛЯДИ, РЕЦЕНЗІЇ

БРАТСТВО кол. ВОЯКІВ 1-ОЇ УД УНА